ΓΕΩΡΓΙΟΥ
ΤΟΥ ΚΩΔΙΝΟΥ

ΠΑΡΕΚΒΟΛΑΙ ΕΚ ΤΗΣ
βίβλου τοῦ χρονικοῦ, περὶ τῶν
πατρίων τῆς
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ.

GEORGII
CODINI

SELECTA DE ORIGINIBVS
Constantinopolitanis, nunc primum
in lucem edita; interprete

GEORGIO DOVSA, IANI F.

Apud Hieronymum Commelinum,
ANNO CIↃ IↃ XCVI.

SELECTA EX LIBRO. CVIVS INSCRIPTIO est, Chronicum de rebus patriis Constantinopoleos; & vnde Byzantium fuit appellatum: congesta per Georgium Codinum.

FERVNT Argiuos primum oraculo Pythiæ monitos,

Hic vbi miscentur madido duo flumina ponto,
Ceruus vbi & piscis vescuntur pabulo eodem,

suas fixisse sedes in illo loco, in quo Cydarus & Borbyzes fluuii in vnum confluunt: quorum vnus a borea, alter ab occasu venit, & apud aram Sesimetræ Nymphæ mari miscentur. Cum igitur fatali necessitate eo peruenissent, & sacrificio indigenis Diuis litarent, coruus particulam victimæ rapuit, eamque in alium locum deportauit, qui Bosporus cognominatur: pastore volatum auis indicante; a quo & Bucolia locus ille vocatus est. Alii Megarenses commemorant, ex insula, nunc Catagonia, in istum locum sub Byzante duce nauigasse: cuis nomen fabulantur ciuitati inditum.

ΠΑΡΕΚΒΟΛΑΙ

ΕΚ ΤΗΣ ΒΙΒΛΟΥ ΤΟΥ χρονικοῦ, περὶ τῶν πατρίων τῆς Κωνσταντινουπόλεως· καὶ πόθεν ἐκλήθη Βυζάντιον· συντεθεῖσαι παρὰ κυρίου Γεωργίου τοῦ Κωδινοῦ.

ΦΑσὶ μὲν Ἀργείους πρώτους τῇ θεᾷ χρησάσῃ,

Ἔνθα δύο σκύλακες ἱερὴν μάρπτουσι θάλασσαν,

Ἔνθ' ἰχθὺς ἔλαφός τε νομὸν βόσκουσι τὸν αὐτόν·

πήξασθαι τὰς οἰκήσεις ἐν ἐκείνῳ τῷ χωρίῳ, ἐν ᾧ Κύδαρός τε καὶ Βορβύζης ποταμοὶ τὰς διεξόδους ποιοῦνται· ὁ μὲν τῶν ἀρκτώων, ὁ δὲ τῶν ἑσπερίων προσρέοντες, καὶ κατὰ τὸν τῆς Σεσιμήτρης νύμφης βωμὸν τῇ θαλάττῃ μιγνύμενοι. Ἐπεὶ οὖν κατὰ τὴν εἱμαρμένην ἀφίκοντο, καὶ θυσίαν τοῖς ἐγχωρίοις ἐξιλάσκοντο δαίμοσι, κόραξ τῆς ἱερουργίας ὑφαρπάσας βραχὺ μέρος, εἰς ἕτερον μετέθηκε τόπον, ὃς ἔχει τὴν Βόσπορον προσηγορίαν· βουκόλου τοῦ ὄρνιθος ὑποδείξαντος πλῆσιν· ἀφ' οὗπερ καὶ Βουκολία ἐκεῖνο τὸ χωρίον ἐκλήθη. Ἕτεροι δὲ τοὺς Μεγαρέας ἱστόρησαν, ἀπὸ νήσου τῆς νῦν Καταγωνίας, εἴσπλουν ἐν αὐτῷ ποιησαμένους τῷ τόπῳ, ὑφ' ἡγεμόνι Βύζαντι· οὗπερ τὴν προσηγορίαν μυθεύουσι τῇ πόλει προσγράφειν.

χάριν. οἱ μὲν οὖν διαφόροις ἐξηγήσαντο λόγοις. Ἡμεῖς δὲ πιθανὴν τὴν ἱστορίαν τοῖς θέλουσι παραδώσομεν, ἐκ τῆς Ἰνάχου θυγατρὸς Ἰοῦς, τὴν ἀρχὴν ποιούμενοι. Ἰνάχου γὰρ τοῦ Ἀργείων βασιλέως γέγονε θυγάτηρ Ἰώ. ταύτης δὲ τὴν παρθενίαν ἐφύλαττεν Ἄργος, ὃν πολυόμματον λέγουσιν. ἐπεὶ δὲ Ζεὺς ἐρασθεὶς τῆς κόρης, πείθει τὸν Ἑρμῆν, δολοφονῆσαι τὸν Ἄργον. λυθείσης αὐτῆς τῆς παρθενίας, ὑπὸ Διὸς εἰς βοῦν μετετράπετο. Ἥρα δὲ χολωθεῖσα τῷ γενομένῳ, οἶστρον ἐπιπέμπει τῇ δαμάλει, καὶ διὰ πάσης ἐλαύνει τῆς ξηρᾶς τε καὶ ὑγρᾶς. ἐπεὶ δὲ πρὸς τὴν Θρακῶν ἀφίκετο χώραν, ὄνομα μὲν τῷ τόπῳ κατέλιπε Βόσπορον. αὕτη δὲ, πρὸς τὸ καλούμενον κέρας ἐπανελθοῦσα, καθ᾽ ὃ Κύδαρός τε καὶ Βορβύζης συμμίγνυνται, τοῖς ἐνοικοῦσι προθεσπίζουσι τὰ ἐσόμενα, τὴν λεγομένην Κερόεσσαν ἀπεκύησεν· ἐξ ἧς καὶ Κέρας ὁ τόπος ὠνόμασται. ἄλλοι δὲ μάλιστα τῇ θέσει τοῦ χωρίου τὸ ὄνομα προστιθέασιν· οἱ δὲ τῇ τῶν καρπῶν διαφορίᾳ τὸ τῆς Ἀμαλθείας αἰγὸς κέρας προσαγορεύουσιν. Ἡ τοίνυν Κερόεσσα τραφεῖσα, καὶ παραδόξῳ μορφῇ λαμπρυνθεῖσα, πολὺ τὰς Θρακίας ὑπερέβαλλε παρθένους. τῷ δὲ θαλαττίῳ μιγεῖσα Ποσειδῶνι, τίκτει τὸν καλούμενον Βύζαντα, τὸ ὄνομα λαβόντα ἐκ τῆς θρεψάσης αὐτὸν κατὰ τὴν Θρᾴκην Νύμφης, Βυζίης· ἧς μέχρι καὶ νῦν οἱ πολῖται τῶν ὑδάτων ἀρύονται. ὡς οὖν ἐπὶ τῆς ἀκμῆς τῆς ἡλικίας ὁ νέος ἔβαινε, καὶ τοῖς Θρακίοις διέτριβεν ὄρεσι, φοβερὸς πρὸς τοὺς θῆρας καὶ τοὺς βαρβάρους φερόμενος.

ditum, hi nimirum varie loquũtur. Nos vero historiam verisimilem volẽtibus tradEmus, ab Io, Inachi filia, initium facientes. Inachi enim Argiuorum Regis filia fuit Io: huius virginitatem custodiebat Argus, quẽ multoculum appellant. Iupiter autem amore puellæ captus, suadet Mercurio vt Argum dolo occideret. puella vero amissa virginitate, Iouis arte in vaccam conuersa est. Iuno autem ob factum indignabunda, œstro iuuenculam stimulat, & terra marique illam insequitur. postquam vero in Thraciam peruenit, nomen Bospori loco reliquit. porro ipsa ad nuncupatum Cornu veniens, vbi Cydarus & Borbyzes miscẽtur, incolis futura prædicẽs, Cornutam peperit, a qua & locus Cornu nuncupatur. alii nominis causam ad situm loci potissimũ referunt: alii a fructuum vbertate Amaltheæ capræ cornu appellant. hæc igitur Cornuta adulta, & incredibili forma excellens, lõge Thracias virgines superabat. ex congressu vero Neptuni Byzãtẽ peperit, ita nominatũ a Nympha Byzia, quæ illũ in Thracia educauerat: cuius aquas & ad hoc vsq; tẽpus ciues hauriunt. hic igitur adolescens vbi ad ætatis florem peruenit, dum moraretur in Thraciæ mõtib⁹, feris & barbaris iuxta me-

tuendus, legatos ipſorum ad ſe miſſos, qui amicitiam eius & ſocietatem expetebant, benigne excepit. Melias etiã Thraciæ Rex hoc intellecto, ferã illi honoris ergo, dono miſit. vnde & Byzas laudem meruit. cum enim iugalem taurum ſacrificio offerret, & diis penatibus litaret, iuxta fluminũ illũ, de quo dixi, concurſum, aquila confeſtim apparens, victimæ cor abripit, & auolãs, in extremo Boſpori littore cõſtitit, cõtra Chryſopolim, quod nomẽ Chryſes, Chryſeidę & Agamemnonis filius, fugiens Clytẽneſtræ inſidias, poſt necẽ patris de amiſſione Iphigeniæ ſollicita, funeris ſui monimẽtum indigenis reliquit, cum mors illic eum præueniſſet. Byzas igitur in extremitate maris Boſporii vrbem deſcripſit, & Neptuno Apollineq;, vt aiunt, iuuãtibus, melius, quam quis commemorare poſſit, mœnia reſtaurauit. ſeptem in ea turres ita coaptauit, vt loqui inter ſe & reſponſare viderentur. Si enim tubæ, aut alius aliquis ſonitus turres percuteret, vna alteri ſonum tranſmittebat, donec ad illam perueniret, quæ extrema erat. Enimuero non ſilentio prætelibimus quæ alibi quoque ſcripta reperiuntur: nam turrim Herculis intra muros collocatam hoſtium arcana prodere dicebant:

μενος, πρεσβείας ἐδέχετο ὑπὸ τῶν τοιούτων, σύμμαχος αὐτοῖς εἶναι καὶ φίλος προτρεπόμενος. ὥσπερ οὖν καὶ ὁ Μελίας ὁ τῶν Θρᾳκῶν βασιλεὺς, ἀκούσας, τὸ τοῦ θηρὸς ἆθλον, μετεπέμψατο. καὶ τὰς ἐξ αὐτοῦ δόξας ὁ Βύζας ἀπηνέγκατο· τὸν ὑπαγέντα ταῦρον τῇ ἱερουργίᾳ προσφέρων, καὶ τοὺς πατρῴους ἐξιλασκόμενος δαίμονας, κατὰ τὴν τῶν εἰρημένων ποταμῶν σύμμιξιν, ἀετὸς ἀθρόως φανεὶς, τὴν καρδίαν ἀφαρπάζει τοῦ θύματος, καὶ κατὰ τὴν ἄκραν τῆς Βοσπορείας ἀκτῆς, ἀποπτὰς, ἔστη, ἄντικρυς τῆς Χρυσοπόλεως, ἣν Χρύσης ὁ παῖς ἐκ Χρυσηΐδος γεγονὼς καὶ Ἀγαμέμνονος, φεύγων τὴν Κλυταιμνήστρας ἐπιβουλὴν, μετὰ τὴν τοῦ πατρὸς ἀναίρεσιν, καὶ πρὸς τὴν τῆς Ἰφιγενείας ζήτησιν ἐρχόμενος, μνῆμα τῆς ἑαυτοῦ ταφῆς, τοῖς ἐγχωρίοις τὸ ὄνομα τοῦτο κατέλιπε, φθασάσης αὐτὸν ἐκεῖ τῆς τοῦ βίου καταστροφῆς. Ὁ μὲν οὖν Βύζας κατὰ τὴν ἄκραν τῆς Βοσπορείας ἁλὸς διέγραψε πόλιν, Ποσειδῶνός τε καὶ Ἀπόλλωνος, ὥς φασι, συνεργούντων, ᾠκοδόμει τὰ τείχη, λόγου τι παντὸς κρείττονα μηχανώμενος. τοὺς γὰρ ἐν αὐτῇ πύργους ἑπτὰ ὄντας ἀντιφθέγγεσθαί τε καὶ διηχεῖν ἀλλήλοις συνήρμοζεν. εἴποτε γὰρ σάλπιγξ, ἢ φωνή τις ἑτέρα τοῖς πύργοις ἐπεφοίτα, ἕτερος ἐξ ἑτέρου τὸν ἦχον μετεδίδου, καὶ τῷ πρὸς τὸ πέρας κειμένῳ παρέπεμπον. Ἀλλὰ μὴν, καὶ ἄλλο τι τοῖς ταῦτα συγγράψασιν εἰρημένον οὐ παραλείψομεν. τὸν γὰρ Ἡρακλέους πύργον ἱστάμενον ἐντὸς τοῦ τείχους, τὰ τῶν πολεμίων μεταδιδόναι μυστήρια λόγος

λῷ. μετὰ δὲ τὴν τοῦ τείχους στεφάνην καὶ τὰ τεμένη τῶν θεῶν ἀπεργάζεται. Ῥέας μὲν, κατὰ τὸν τῆς βασιλικῆς λεγόμενον τόπον, νεών τι καὶ ἄγαλμα καθιδρύσατο· ὅπερ τείχεον τοῖς πολίταις τετίμητο. Ποσειδῶνος δὲ τέμενος πρὸς τῇ θαλάσσῃ ἀνήγειρεν· ἔνθα νῦν ὁ τοῦ Μάρτυρος Μηνᾶ οἶκος διακεκόσμηται. Ἑκάτης δὲ, κατὰ τὸν νῦν τοῦ ἱπποδρομίου τόπον. τῶν δὲ Διοσκούρων, Κάστορός τε καὶ Πολυδεύκους, ἐν τῇ τῶν ποταμῶν μίξει· ἐν ᾗ καὶ λύσις τῶν παθῶν τοῖς ἀνθρώποις ἐγίνετο. ἐγγὺς δὲ τοῦ καλουμένου Στρατηγίου, Αἴαντός τε καὶ Ἀχιλλέως βωμοὺς ἀνέθηκεν, ἔνθα καὶ νῦν τὸ τοῦ Ἀχιλλέως χρηματίζει λουτρόν. Ἀμφιάρεως δὲ τοῦ ἱερέως, ἐν ταῖς λεγομέναις Συκαῖς ᾠκοδόμησε ναὸν, αἳ τὴν ἐπωνυμίαν ἐκ τῶν συκοφόρων δένδρων ἐδέξαντο. ἀνωτέρω δὲ τοῦ Ποσειδῶνος ἱεροῦ, τὸ τῆς Ἀφροδίτης προσαγορεύεται τέμενος. Ἀρτέμιδος δὲ καὶ Ἀθηνᾶς, πρὸς τὸ τῆς Ἀφροδίτης ὄρος. ἐπεὶ δὲ ταῦτα, πρὸς τὴν ἑαυτοῦ διῳκήσατο πόλιν, ἔχρην λοιπὸν τοὺς ἐπιόντας αὐτῷ ἀπωθῆσαι βαρβάρους, καὶ μάλιστα τὸν Αἵμονα ὃς τύραννος Θρᾴκης ὢν, καὶ πρὸς αὐτὴν ἧκε τὴν πόλιν. αὐτὸν δὲ τὸν ἥρωα προσκαλούμενος εἰς μάχην, καὶ διαπορθεῖν ἅπαντα προθυμούμενος, οὐχ ὑπομείνας τὴν ἔφοδον τοῦ βαρβάρου Αἵμονος, πρὸς μόνον διαγωνίζεται, καὶ καταβάλλει τὸν Αἵμονα ἐπὶ τὸν ὁμώνυμον αὐτοῦ λόφον. ὁ μὲν οὖν Βύζας, μετὰ τὴν εἰρημένην νίκην, ὡς ἐπὶ τὴν Θρᾴκην ἤλαυνε τοὺς πολεμίους· Κρύσης δὲ ὁ τῶν Σκυθῶν βασιλεὺς, περαιωθεὶς τὸν Ἴστρον,

bãt. muro autem in circuitũ ducto, etiã delubra Deorum extruxit. Rheæ tẽplũ, & statuã in loco Regio collocauit, quam muro cinctã ciues in pretio habebant. Neptuno vero fanũ iuxta mare erexit, vbi nunc Minę Martyris tẽplũ positũ est. Hecates aũt in eo loco, vbi nũc ludi equestres exhibẽtur. Dioscuris, Castori & Polluci, in fluuiorum concursu, in quo homines a variis morbis liberãtur. prope locũ, qui Strategiũ dicitur, Aiaci & Achilli aram consecrauit: vbi etiam nunc Achillis balneũ oracula reddit. Amphiarao sacerdoti, in loco qui a ficubus Ficetũ nominatur, tẽplũ erexit. supra Neptuni fanũ, Veneris delubrum compellatur. ad Veneris montem Dianæ & Mineruæ sacellum conspicitur. postquam vero hæc in ciuitate sua constituerat, reliquum erat vt Barbaros sibi imminentes repelleret, præsertim Hæmona, qui cum Thraciæ tyrãnus esset, in ipsam ciuitatem venit, ipsumque Heroem ad pugnam prouocauit, omnia depopulari cupiens. Heros barbari accessum non ferens, singulari certamine cum illo decertat, & Hæmona in montem ipsi cognominem prosternit. ita Byzas post dictam victoriam, hostes ex Thracia abegit. Cryses vero Scytharũ Imperator, traiecto

Danubio,

Danubio, ad ipſum trāſiēs, ciuitatis muros obſidione cinxit. cū quo Byzantis vxor, numerū hoſtiū nihili faciēs, cū mulierū manu decertabat, draconū congreſſu barbarū decipiens. nā ſerpētes in ciuitate captos, quos certo in loco cuſtodiebat, ſtatim aduerſariis oſtēdēs, inſtar ſagittarū vel ſpiculorū emiſit, & plurimis perniciē attulit, eoq; modo vrbē cōſeruauit. hinc fluxit antiquū illud dictū, nō debere quēquā ſerpētes in vrbe captos, tāquā q ciuitati benefecerint, occidere. nō lōgo poſt tēpore, vir Strōb⁹ nomine, Cornuta etiā genitus, numeroſo exercitu adducto, bellū Byzāti intulit. vniuerſa itaq; Scythica natio cōmota eſt. præſtantiſſimi etiā Græcorū, Rhodiorū quoq; nō cōtēnēdæ copiæ in vnū conuenerunt. Dinæus etiā Megarēſis, vicinę Chalcedonis Toparcha, vbi ad habitādū ſedes acceperat, nouēdecim annis ante Byzātis principatū. oppidū autē Chalcedona nominauit, vt quidam aiūt, a fluuio Chalcedone: ſiue, vt alii, a Calchātis vatis filio, qui poſt Troianū bellū vixit: alii a Chalcedoniis, colonis in Eubœā deductis, nominatū volūt; quos ſcilicet cæcos appellant, quia Byzantium contemſcrāt. Dinæus porro plurimis nauibus inſtructus, ſocietate cum Byzante inita, cum ad vr-

ὕστερον, καὶ πρὸς αὐτὸν διελθὼν, ἐπολιόρκει τὰ τῆς πόλεως τείχη. πρὸς ὃν ἡ τοῦ Βύζαντος γυνὴ, μηδὲν καταλογισαμένη τὸ πλῆθος τῶν πολεμίων, τῇ γυναικείᾳ χειρὶ χρησαμένη, διηγωνίζετο, σοφισαμένη τὸν βάρβαρον τῇ τῶν δρακόντων συμμαχίᾳ. οὓς γὰρ κατὰ τὴν πόλιν ὄφεις, εἰς ἓν τῶν χωρίων συλλαβοῦσα, ἐφρούρει, ἀθρόως τοῖς ἐναντίοις ἐπιφανεῖσα· καὶ δίκην βελῶν ἢ ἀκοντίων ἔπεμπε τὰ θηρία, καὶ πλείστους καταλυμηναμένη, τούτῳ τῷ τρόπῳ διέσωσε τὴν πόλιν. ἐντεῦθεν τοίνυν ἀρχαῖος μῦθος φέρεται, μὴ δεῖν τοὺς κατὰ τὴν πόλιν ἁλισκομένους ὄφεις ἀπολεῖν, οἷα εὐεργέτας αὐτῆς γινομένους. οὐ μετὰ πολὺν χρόνον, Στρόμβος ἀνὴρ τοὔνομα, καὶ αὐτὸς ἐκ Κεροέσσης τεχθεὶς, πόλεμον ἐπιφέρει τῷ Βύζαντι, πολλὴν ἐπαγόμενος δύναμιν. ἐκίνει γὰρ τοίνυν ἅπαντα τὰ Σκυθικὰ ἔθνη. συνέτρεχον δὲ καὶ οἱ τῆς Ἑλλάδος κρατοῦντες, καὶ Ῥοδίων οὐκ εὐκαταφρόνητος δύναμις. ὅ, τε τοῦ γείτονος Χαλκηδόνος τοπάρχης Διναῖος, ἐκ Μεγάρων ἄποικος ἐκεῖσε γινόμενος, δεκαεννέα ἔτεσιν ἔμπροσθεν τῆς Βύζαντος αὐταρχίας. Χαλκηδὼν δὲ ὠνόμασται τὸ χωρίον, ἀπὸ τοῦ Χαλκηδόνος ποταμοῦ, ὥς τινες φασίν· ὡς δὲ ἕτεροι φασὶν, ἀπὸ τοῦ παιδὸς Κάλχαντος τοῦ μάντεως, ὕστερον τοῦ Τρωϊκοῦ πολέμου γινομένου· ἄλλοι δὲ, ἀπὸ Χαλκίδος, πόλεως τῆς Εὐβοίας, ἀποίκων ἐκεῖσε παραπεμφθέντων· οὓς δὴ καὶ τυφλοὺς ἐκάλεσαν παρεωρακότας τὸ Βυζάντιον. ὡς δὲ πλείοσι ναυσὶν ὁ Διναῖος εἰς συμμαχίαν ἧκε τῷ Βύζαντι, μὴ

δυνηθεὶς

διωχθεὶς προσορμίσαι τῇ πόλει, ἄρτι τοῦ βασιλέως αὐτῶν Βύζαντος μεταλλάξαντος, καὶ τοῦ δήμου παντὸς ἐν ἀγωνίᾳ τυγχάνοντος, πρὸς τὸν καλούμενον ἀνάπλουν ἀφίκετο. ἔνθα καὶ διατρίψας, Ἑστίαν τὸν τόπον ὠνόμασε. μικρόν γε μὴν ὕστερον διαβὰς ἐν τῇ πόλει, καὶ τοὺς βαρβάρους ἀπωσάμενος, δεύτερον αὖθις ἐστρατήγησε τοῦ δήμου τῶν Βυζαντίων· καθ' οὓς χρόνους, καὶ δρακόντων πλεῖστα γένη ἐπεφοίτησε τῇ πόλει, καὶ τοὺς οἰκοῦντας αὐτῇ διέφθειρεν. οὓς δὴ τῇ τῶν καλουμένων πελαργῶν ἐπιφορᾷ διεχειρίσαντο, Ποσειδῶνος αὐτοῖς, ὥς φασι, συνεργήσαντος. οὐ μὴν πολὺ δὲ τῶν ὀρνίθων αὐτοῖς ἐναντία φρονούντων, καὶ θάνατον ἔτι ἐπαγόντων, τούς τε ἁλισκομένους ὄφεις πρὸς τὰς τῶν ὑδάτων δεξαμένας ἀκοντιζόντων, καὶ τοῖς γε πολίταις ἐν ταῖς λεωφόροις ἀφανῶς ἐφαλλομένων, ἐν ἀφασίᾳ διετέλουν. ἀνὴρ δέ τις τῶν ἐκ Τυανῶν τοὔνομα Ἀπολλώνιος, ἐκ λίθου ξεστοῦ, τρεῖς ἀνεστήσατο πελαργοὺς, ἔν τε προσώποις ὁρῶντας ἀλλήλους, οἳ καὶ μέχρι τοῦ νῦν οὐ συγχωροῦσιν ἐπιφοιτῆσαι τῇ πόλει τὸ τῶν πελαργῶν γένος. ἐπὶ δὲ τοῖς εἰρημένοις τοῦ στρατηγοῦ Δινέου τὸν βίον μεταλλάξαντος, Λέων τις τῶν Βυζαντίων τὴν ἀριστοκρατίαν ἐδέξατο. ὑφ' οὗ Φίλιππος ὁ τῶν Μακεδόνων βασιλεὺς Ἀμύντου παῖς γεγονὼς, πολλὴν ἐπαγόμενος δύναμιν, ἐπολιόρκει τὴν πόλιν, διώρυξί τε καὶ πολεμικαῖς μηχαναῖς τοῖς τείχεσι προσπελάζων. καὶ ταύτην ἂν εἷλε ῥᾳδίως, νυκτὸς ἐπιλαβόμενος ἀσελήνου καὶ ὄμβρου καταῤῥα-

ταῤῥα-

ad vrbem appellere non poſſet, Byzante rege eius, paulo ante defuncto, omni etiam populo perturbato, ad locum qui Anaplus vocatur peruenit: vbi cum moraretur, locum Heſtian nominauit. paulo vero poſt ciuitatem tranſiens, profligatis barbaris, ſecundo Byzantinis bellum intulit. circa hoc tempus varia draconum genera ciuitatem infeſtarunt, & incolas eius perdiderunt. hos demum ciconiarum aduentu, Neptuno adiutore, vt aiunt, interfecerunt. non longe poſt, cum aues inimicum animum induiſſent, mortem inſuper inferrent, & ſerpentes in aqua captos in viam publicam proiicerent, ciues ſtupore perculſi erant. quidam autem vir Tyaneus, Apollonius nomine, tres ciconias, ex lapide albo, obuerſa facie ſe mutuo aſpicientes, erexit: quæ ad hoc vſque tempus ciconias in vrbem venire non permittunt. poſt hæc Dinæo præfecto mortuo, quidam Leo Byzantii principatum ſuſcepit. ſub hoc Philippus Macedonum Rex, Amyntæ filius, magno exercitu ſecum ducto, obſidione vrbem cinxit, bellicisque machinis admotis muros perfodit: & facile eam, illuni nocte, & immenſa pluuia

iuuantibus,

iuuantibus, expugnasset, si non Dei auxilium ciuibus adfuisset. nam canum latratu, & nubium versus septentrionem recessu, populus excitatus ciuitatem Philippo iam tradendam conseruauit. turres & murorum propugnacula labefactata, ex lapidibus sepulchralibus instaurauit. huius rei gratia murum sepulchralem appellant, lampadifera Hecates statua simul erecta. postea vero mutuo vsi auxilio, aperto marte Macedonas vicerunt. hoc modo bello diremto, Philippus Byzãtinis imperio cessit. postquam etiam Leo excessit e vita, Atheniensium Imperator Chares, cum quadraginta nauibus in auxilium Byzantiorum profectus, ad bellum contra Philippum, occupauit promontorium Propontidis, quod inter Chalcedonem & Chrysopolim situm est: & in illo loco felicem belli euentum expertus est: vbi coniugem comitem habens morbo laborantem amisit, eamque sepultura affecit, eique excitauit aram, & columnam, in qua damalis statuta spectatur ex lapide albo facta. sic enim appellabatur illa Charetis vxor: quod etiã incisis in ea vsque ad nostram ætatem versibus patet: qui tales sunt.

Inachia

παῤῥαγέντος ἐξαισίου, εἰ μή τις αὐτοῖς τοῦ θείου γέγονε συμμαχία. τοὺς κατὰ τὴν πόλιν πρὸς ὑλακὴν ἀναστήσαντος κύνας, καὶ νεφέλας πρὸς τοὺς πολεμίους ἐπαγαγόντος τρόπους· ἐξ οὗπερ οἱ δῆμοι ἐπεγερθέντες, ἤδη τὴν πόλιν ὑπὸ τῷ Φιλίππῳ γενομένην ἐρύσαντο, ἀναλαβόντες τοὺς διαφθαρέντας πύργους, τοῖς ἐκ τῶν τάφων παρακειμένοις λίθοις, καὶ ἀνοικοδομήσαντες τὰς ἐπάλξεις τοῦ τείχους· οὗ δὴ χάριν τὸ τεῖχος τυμβόσωον ἐκάλεσαν· Λαμπαδηφόρον Ἑκάτης ἀναστήσαντες ἄγαλμα. αὖθις δὲ πρὸς συμμαχίαν τραπέντες, περιφανῶς τοὺς Μακεδόνας ἐνίκησαν. καὶ τούτῳ τῷ τρόπῳ διαλυθέντος τοῦ πολέμου, Φίλιππος παραχωρεῖ Βυζαντίοις. ἐπεὶ δὲ καὶ Λέων τὸν βίον μετήλλαξεν, ὁ τῶν Ἀθηναίων στρατηγὸς Χάρης, σὺν ναυσὶ τεσσαράκοντα εἰς συμμαχίαν Βυζαντίων ἐλθὼν, πρὸς τὸν κατὰ Φιλίππου πόλεμον, κατέλαβε τὴν ἄκραν τῆς Προποντίδος, ἥτις μεταξὺ κεῖται Χαλκηδόνος καὶ Χρυσοπόλεως· καὶ ἐν ἐκείνῳ τῷ τόπῳ προσορμίσας, ἀπόπειραν ἐλάμβανε τοῦ πολέμου· ἔνθα καὶ τὴν γυναῖκα συνεπομένην ἔχων αὐτῷ, νόσῳ βληθεῖσαν ἀποβαλὼν, ἐν τάφῳ κατέθηκεν, ἀναστήσας αὐτῇ βωμὸν καὶ κίονα, ἐν ᾧ δάμαλις δείκνυται ἐκ ξεστοῦ συγκειμένη λίθου. οὕτω γὰρ τὴν ἐπωνυμίαν ἐκέκλητο ἐκείνη ἡ γυνὴ τοῦ Χάρητος· ὅπερ καὶ διὰ τῶν ἐγγεγραμμένων ἐκεῖσε στίχων περιδήλως ἐμφαίνεται, μέχρι τῶν καθ᾿ ἡμᾶς διασωζομένων χρόνων· οἵ ἔχουσι οὕτως.

Ἰναχίης

Ἰναχίης οὐκ εἰμὶ βοὸς τύπος, οὐδ' ἀπ' ἐμοῖο
Κλήζεται ἀντωπὸν βοσπόριον πέλαγος.
Κείνην γὰρ τὸ πάροιθε βαρὺς χόλος ἤλασεν Ἥρης
Ἐς Φάρον. ἡ δ' ἐγὼ Κεκροπὶς εἰμὶ νέκυς.
Εὐνέτις ἦν δὲ Χάρητος· ἔπλωον δ' ὅτε πλῶεν ἐκεῖνος,
Τῆδε, Φιλιππείων ἀντίπαλος σκαφέων.
Βοΐδιον δ' ἤκουον ἐγὼ τότε, νῦν δὲ Χάρητος
Εὐνέτις, ἠπείροις τέρπομαι ἀμφοτέραις.

Τοῦ δὲ Χάρητος, εἰς Ἀθήνας ἐκπλεύσαντος, Πρωτόμαχος τὴν στρατηγικὴν ἀρχὴν διαδέχεται· ὃς τοὺς ἐπαναστάντας Θρᾷκας καταδουλωσάμενος τοῖς ὅπλοις, ἐν τῷ καλουμένῳ Μιλίῳ, τόπῳ τῆς πόλεως, χάλκεα ἀνέστησε τρόπαια. κατισχομένου δὲ καὶ τούτου, Τιμήσιος ἀνὴρ τῶν ἐν Ἀργείοις τραφέντων, συνοικίζεται Βυζαντίοις· καὶ στρατηγὸς ἀναδειχθεὶς τοῦ παντὸς δήμου, πᾶσαν ὁμοῦ τὴν πόλιν, εἰς τὸ μεῖζον καὶ περιφανέστερον μετερρύθμισε, νόμους περὶ τῶν καθ' ἡμέραν συμβολαίων τιθέμενος, καὶ ἔθη καθιστὰς πολιτικά, δι' ὧν ἀστείους τε καὶ φιλανθρώπους τοὺς πολίτας ἀνέδειξεν, ἱερά τε θεῶν πλεῖστα, τὰ μὲν αὐτὸς ἀνεστήσατο, τὰ δὲ καὶ πρὶν ὄντα, διεκόσμησε. τὸν γὰρ πρὸς τῇ ἄκρᾳ τῆς Προποντίδος θαλάσσης κείμενον ναὸν, ὃν Ἰάσων ποτὲ τοῖς δώδεκα θεοῖς καθίδρυσε, κατηρειπωμένον ἀνήγειρε· καὶ τὸν ἐπὶ τῷ Φρίξῳ λεγομένῳ λιμένι, Ἀρτέμιδος οἶκον ἀνεκαίνισεν. ἐπὶ δὲ τούτῳ, καὶ Καλλάδης

Inachiæ effigies bouis haud ego. nomine nostro
Nec dictum aduersum Bosphorium pelagus.
Illam etenim pridem ira grauis Iunonis abegit
In Pharon. at patria Cecropis ipsa fui.
Iuncta Charete viro veni huc, cum nauibus ille
Intulit instructis arma Philippe tibi.
Bucula dicta fui, nunc coniuge læta Charete,
Parsque orbis grata est illa vel illa mihi.

Charete vero Athenas nauigante, Protomachus principatum excepit: qui quum Thraces armis subiugasset, ærea monumenta erexit in loco vrbis, qui Miliarium nominatur. hoc etiam mortuo, Timesius inter Argiuos educatus, Byzantiis se adiunxit: vniuersique populi Imperator designatus, totam ferme ciuitatem in melius reformauit. leges de quotidianis negotiis ferebat, & mores ciuiles componebat, per quæ vrbanos & humanos ciues effecit. Fana Deorum plurima, partim ipse extruxit, partim prius extructa adornauit. nam templum in promontorio Propontici maris positum, quod Iason olim duodecim Diis dedicauerat, dirutum restaurauit: & iuxta Phrixi portum Dianæ ædem renouauit. præter hæc Cal-

liades Byzantii dux in externis & ciuilibus bellis strenuus, celebrem & mirabilem Byzantis imaginem, in dicta Basilica suspendit, cum hac inscriptione:

Hic fortis Byzantis, amabilis & Phidaliæ
Constituit pulchras Calliades statuas.

Hæc quidem Byzantinis opimatum, & tyrannorum imperio subiectis, diuersis temporibus contigerunt. Sed postquam Consulum adiumento, Romani omnia imperia vicissent, & Græcos in seruitutem redegissent, merito & Byzantini se illis subiecerunt. Breui tempore interiecto, Seuero Romanis imperante, ipsi Nigrum orientis Dominum præferentes, Imperatori se opposuerunt, & muri corona destructa, seruitio Perinthiorum, qui Heraclienses nominantur, se destinarunt. Seueri ira sedata, rursus eum Imperatorem appellarunt: qui etiam vndiquaque maiorem in modum Byzātium adornauit. balneum quidem amplissimum iuxta Iouis equestris aram, siue lucum Herculis, extruxit: qui locus etiam a profligato Diomedis exercitu, Zeuxippus nominatur. locum Hippodromio proximum tabulatis & porticibus adornauit. vbi etiam nunc curuaturæ

λιάδης στρατηγήσας τοῦ Βυζαντίου, ἄριστά τε περὶ τοὺς ὀθνείους καὶ ἐμφυλίους πολέμους ἀγωνισάμενος, τὸ περιβόητον καὶ θαυμαστὸν τοῦ Βύζαντος ἄγαλμα, κατὰ τὴν λεγομένην Βασιλικὴν ἀνέθηκε, καὶ ἐπέγραψεν οὕτως·

Τὸν κρατερὸν Βύζαντα, καὶ ἱμερτὴν Φιδάλειαν,
Κίονι κοσμήσας ἄνθετο Καλλιάδης.

Ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἀριστοκρατουμένων τῶν Βυζαντίων, ἔτι δὲ καὶ τυραννουμένων κατὰ διαφόρους συμβέβηκε χρόνους. ὡς δ' ἐπὶ τῇ τῶν ὑπάτων ἐπικρατείᾳ, ἡ τῶν Ῥωμαίων ἀρχὴ πάσας ὑπερέβαλλε τὰς δυναστείας, κατεδούλωσε δὲ καὶ Ἕλληνας, εἰκότως αὐτῇ καὶ Βυζάντιοι πειθόμενοι διετέλουν. ἐπεὶ δὲ μετά τινας χρόνους, Σεβήρου τῆς Ῥώμης βασιλεύοντος, αὐτοὶ τοῦτον τῆς τοῦ τυραννήσαντος τῶν Ἑώων Νίγερ προτιμήσαντες ἐλπίδος εἰς χεῖρας ἐλθεῖν ἐτόλμησαν πρὸς τὸν αὐτοκράτορα, ἀφαιρεθέντες τῶν πολιτικῶν δικαίων, καὶ τῆς στεφάνης αὐτῆς τοῦ τείχους καταλυθείσης, Περινθίοις ἐτάχθησαν δουλεύειν τοῖς καλουμένοις Ἡρακλεώταις. παυσαμένης δὲ τῆς ὀργῆς τοῦ Σεβήρου, αὖθις τοῦτον ἔχον εἰς βασιλέα ὃς καὶ εἰς μείζονα καὶ περιφανῆ κόσμον ἐπανήγαγε τὸ Βυζάντιον. λουτρὸν μὲν μέγιστον κατὰ τὸν τοῦ Ἱππίου Διὸς βωμὸν, ἤτοι τὸ Ἡρακλέους καλούμενον ἄλσος, ἀνήγειρεν. ἔνθα δὴ καὶ τὰς Διομήδους δαμάσαντες ἵππους, Ζεύξιππον τὸν τόπον ὠνόμασαν. καὶ τὸν αὐτοῦ πλησιάζοντα χῶρον τοῦ Ἱπποδρομίου, ἰκρίοις τε καὶ στοαῖς διεκόσμησεν. ἔνθα καὶ νῦν οἱ καμπτοὶ

δηλοῦσι τὰ τῶν ἐφόρων γνωρίσματα, διὰ τῶν ἐπικειμένων ὠῶν τοῖς χαλκοῖς ὀβελίσκοις. καὶ μέχρι μὲν οὖν περὶ ὧν ὁ Σεβῆρος, καὶ ἀπὸ τούτου παιδὸς Ἀντωνίνου, Ἀντωνίνα ἡ πόλις κατωνομάζετο. ἀπὸ δὲ τοῦ Βύζαντος, μέχρι τοῦ Σεβήρου, ἔτη διῆλθον ἑξακόσια ὀγδοηκονταπέντε. Ἀλλ' ἐπανακτέον τὸν λόγον, καὶ διηγητέον ὅπως Σεβῆρος τοῦ Βυζαντίου ἐκράτησεν. ἀναστὰς ἐκ Ῥώμης Σεβῆρος, κατέλαβε τὸ Βυζάντιον· κρατοῦντος τότε αὐτοῦ, Νίγερ τοῦ υἱοῦ Τιμησίου. καὶ εἰρηνικὰς σπονδὰς μετὰ Νίγερ ποιήσας, εἰσῆλθον μεγιστᾶνες αὐτοῦ εἰς τὸ Βυζάντιον ἀπὸ Ῥώμης. ἐπεὶ δὲ οἱ Βυζάντιοι ἀπὸ Μακεδόνων κακῶς ἐπολιορκοῦντο καὶ ἐλυμαίνοντο, ἐξῆλθεν ὁ Σεβῆρος κατὰ Μακεδόνων, ὑπερμαχῶν Βυζαντίων. μέλλων δὲ ἐξέρχεσθαι, τὴν ἰδίαν θυγατέρα τῷ τοῦ Νίγερ υἱῷ εἰς γυναῖκα παρέδωκεν. τὸν γὰρ στρατὸν αὐτοῦ ὁ Σεβῆρος κατέλιπεν ἐν Χρυσοπόλει. ἐν δὲ τῇ τοῦ γάμου εὐωχίᾳ ἔστησαν ἐπὶ τῆς τραπέζης δύο φιλόσοφοί τινες Ῥωμαῖοι, Φόρτων καὶ Μαρκίων καλούμενοι. καὶ εἶπον πρὸς τοὺς ἐσθίοντας Βυζαντίους· ἠγάγομεν χαρὰν ἀκερδῆ, καὶ λύπην ἀζήμιον. προσκαλεσάμενος δὲ Νίγερ τοὺς φιλοσόφους αὐτοῦ, ἐποίει ἔρευναν περὶ τοῦ ῥήματος. ἀλλ' οὐδεὶς ἠδυνήθη διερμηνεῦσαι αὐτό. εἷς δέ τις τῶν ἐν τῷ συμποσίῳ ἀνακειμένων, ἀγχίνους πάνυ, ἤδη γηραιὸς, ἀναλογισάμενος τὸ ἀπόφθεγμα, εἶπεν, τοῦτο ἐστὶν ἱππικὸς καὶ ἀγωνικὸς ἀγών. τότε ὁ Σεβῆρος πρὸς θεραπείαν τοῦ συμπενθεροῦ αὐτοῦ

Νίγερ

aſcenſum oſtendũt per ſuperiorem partem æreis obeliſcis impoſitam. huc vſque igitur Seuerus ſuperſtes fuit. eius autem filius Antoninus, vrbem Antoninam nominauit. a Byzante vero vſque ad Seuerum anni ſexcẽti octoginta quinq; elapſi ſunt. Sed reducam orationem, & narrabo quomodo Seuerus Byzantio potitus ſit. Roma Seuerus diſcedens, Byzantium venit, Nigro Timeſii filio tũc imperãte, paciſq; fœdere ſancito, adductis ſecum proceribus, Byzantium ingreſſus eſt. poſtquam vero Byzãtini improba obſidione Macedonum vaſtarentur, Seuerus contra Macedonas egreſſus, pro Byzantinis pugnauit: cæterũ exiturus, propriã filiã Nigri filio in vxorẽ tradidit. exercitum autẽ ſuum Seuerus Chryſopoli reliquerat. cum vero nuptiæ celebrarentur, duo quidam Philoſophi menſæ aſtiterunt, Phorton & Marcion nominati: & Byzantinis edentibus dixerunt, Dolorem indemnem, & inane gaudium adduximus. Niger Philoſophis ſuis ad ſe vocatis, quid ſibi hoc dictum vellet, inquiſiuit. Sed nullus interpretari poterat. vnus vero ex conuiuis, admodum ingenioſus, iam ſenex, intelligens apophtegma, hoc eſt, inquit, equeſtre & gymnicum certamen. tum Seuerus vt obſequiis

Nigrũ affinẽ ſibi cõciliaret, duo balnea cõdidit, in vrbe & prope Palatiũm, vnũ, quod Zeuxipp⁹ nominatur; extra vrbẽ, quod nũc Caminia vocatur, balneũ magnũ & mirabile. nã propter eius incredibilẽ magnitudinẽ bis mille hominum quotidie lauabãtur. hoc autem balneum igne Médico calefiebat. Hippodromiũ vero ad hoc vſque tempus integrum ipſe Seuerus ædificauit, cum illic eſſent horti duorum fratrum, & viduæ mulieris. itaq; vſque ad ęream columnam quadrilateram, planus erat locus: ab hoc vero vſque ad fundam, locum præruptum, columnæ & ſtructuræ magnificæ poſitæ erant: præterea etiam ex loco catulis leonum deſtinato ciſterna frigida fiebat. vnam vero graduum partem Seuerus perfecit, alteram imperfectam reliquit, quia audiebat Gallos Romam depopulari, & ſibi abeundum eſſe. hoc pacto tandem morbo correptus, vitam finiuit, cum ſeptendecim annos imperaſſet. a morte vero ipſius, vſque ad Magni Conſtantini imperium, anni ſexaginta & vltra elapſi ſunt. anno vero trecenteſimo ſexageſimo ſecundo ab Auguſto Cæſare, Monarchia ad Romanos tranſiit, cum iam ad extremum rerum ſtatus perueniſſet.

Νίγερ, ἔκτισε δύο λουτρά. ἔσωθεν μὲν τῆς πόλεως καὶ πλησίον τοῦ παλατίου, ἓν, τὸ καλούμενον Ζεύξιππον· ἔξωθεν δὲ τῆς πόλεως, τὰ νῦν καλούμενα Καμίνια, λουτρὸν εὐμέγεθες καὶ ἀξιοθαύμαστον· ἐκ δὲ τῆς ὑπερβολῆς τοῦ μεγέθους αὐτοῦ, ἐν ἑκάστῃ ἡμέρᾳ, δύο χιλιάδες ἐλούοντο. ἧπτε δὲ τὸ τοιοῦτον λουτρὸν μετὰ τοῦ Μηδικοῦ πυρός. τὸ δὲ μέχρι τοῦ νῦν σωζόμενον Ἱπποδρόμιον, ἐκτίσθη παρ' αὐτοῦ τοῦ Σεβήρου, κήπων ὄντων ἐκεῖσε δύο τινῶν ἀδελφῶν, καὶ γυναικὸς χήρας. μέχρι μὲν οὖν τοῦ χαλκοῦ κίονος τοῦ τετραπλεύρου, πεδινὸς ἦν ὁ τόπος. ἀπὸ δὲ τούτου καὶ μέχρι τῆς σφενδόνης, κρημνοῦ ὄντος, κίονες εὐμεγέθεις καὶ κτίσματα ἀνηγέρθησαν. ἔνθα δὴ καὶ ἡ ψυχρὰ καλουμένη κινστέρνα ἐστί, διότι πάνυ κρημνώδης ἦν ὁ τόπος. τὸ δὲ ἓν μέρος τῶν βαθμίδων, ἀνεπληρώθη παρ' αὐτοῦ τοῦ Σεβήρου. κατελείφθη δὲ τὸ ἕτερον ἀτελές, διὰ τὸ ἐλθεῖν εἰς αὐτὸν ἀγγελίαν, ὅτι Γάλλοι πορθοῦσι τὴν Ῥώμην, καὶ παραγενέσθαι ἐν αὐτῇ. ᾗ δῆτα καὶ τελευτᾷ, νόσῳ ἐπιληψίας· βασιλεύσας χρόνους δεκαεπτά. παρῆλθον δὲ χρόνοι ἑξήκοντα καὶ ἐπέκεινα, ἄχρι τῆς βασιλείας τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου. ἐν δὲ τῷ τριακοσιοστῷ καὶ ἑξηκοστῷ δευτέρῳ ἔτει ἀπὸ Αὐγούστου Καίσαρος, ἡ μοναρχία διῆλθε τῇ πρεσβυτέρᾳ Ῥώμῃ, καὶ τῶν πραγμάτων ἤδη πρὸς τὸ πέρας ἀφιγμένων.

ΑΡΧΗ ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ Κωνσταντίνου.

Κωνσταντῖνος ὁ Κωνσταντίου παῖς, τῶν σκήπτρων ἐπιλαβόμενος, τὴν νέαν ταύτην καὶ περικαλλῆ ἀνέστησε πόλιν, Κωνσταντίνου τὴν λεγομένην. θαυμαστὴν γὰρ προσεργασάμενος τῷ κάλλει, πόρρωθεν καὶ τὰ τείχη μετέστειλε, κατὰ τοὺς Τρωαδικοὺς ἐμβόλους· λουτρά τε καὶ ἱεροὺς δύο οἴκους μεγάλους ἀνήγειρε. καὶ ἐν τῷ στρατηγίῳ λεγομένῳ φόρῳ, ἔνθα ποτὲ οἱ στρατηγιῶντες τὰς τιμὰς αὐτῶν ἀπεδέχοντο, ἑαυτὸν ἐπὶ λιθίνης ἀνέγραψε στήλης, καὶ τῆς αὐτοῦ μητρὸς Ἑλένης, ἐπὶ κίονος ἀνέστησεν ἄγαλμα· καὶ τὸν τόπον ἐκάλεσεν Αὐγουσταῖον. τοῖς τε συνακολουθήσασιν αὐτῷ ἀπὸ Ῥώμης συγκλητικοῖς ἐφιλοτιμήσατο, οἴκους αὐτοῖς δωρησάμενος, οὓς ἐξ ἰδίων ἐδείματο χρημάτων. ἐπὶ δὲ τούτοις καὶ ὁ τῶν ὑδάτων ὁλκὸς προσετέθη τῇ πόλει. ἀνέστησε γὰρ καὶ δύο ἀψῖδας πρὸς τὸν καλούμενον φόρον. καὶ ὁ πορφυροῦς καὶ περίβλεπτος κίων, ἐφ' οὗπερ ἵδρυται Κωνσταντῖνος, ὃν ὁρῶμεν δίκην ἡλίου τοῖς πολίταις λάμποντα. τούτου γοῦν τὸ ἄγαλμα κατέπεσεν ἀπὸ τοῦ κίονος, καὶ φόνον τῶν ἐκεῖσε εὑρεθέντων ἀνδρῶν τε καὶ γυναικῶν ὡσεὶ δέκα εἰργάσατο, κατὰ τὴν πέμπτην δηλαδὴ τοῦ Ἀπριλλίου μηνὸς, τῆς τεσσαρεσκαιδεκάτης ἰνδικτιῶνος, τοῦ ἑξακισχιλιοστοῦ καὶ ἑξακοσιοστοῦ τεσσαρεσκαιδεκάτου ἔτους. εἰκοστὸν ἔτος ἄγοντος τῆς βασιλείας τοῦ κυρίου Ἀλεξίου τοῦ Κομνηνοῦ,

IMPERIVM MAGNI Constantini.

COnſtantinus Conſtantis filius, imperio potitus, nouam Romam Conſtantinopolim appellauit. hanc cum mirabili pulchritudine adornaſſet, muros etiam lōge tranſpoſuit, Troianorum irruptionem verſus. balnea & duas ſacras ędes magnifice ęxtruxit. & in foro ſtrategiū nūcupato, vbi olim milites honores recipiebāt, ſeipſū lapideo cippo inſculpſit, & matris ſuæ Helenę imaginē colūnę impoſuit, & locū Auguſtanū nominauit. liberalitate p̄terea apud Senatores, quos ſecū Roma duxerat, inclareſcebat. ædes, quas propriis ſūptibus extruxerat, illis donabat. præter hæc aquarū ductus in vrbē introduxit. erexit etiā duos fornices in loco qui forū dicitur: purpureā etiā & illuſtrē columnā, in qua ipſius ſtatua collocata eſt; quā in ciuitate inſtar ſolis ſplendere videmus. hæc autem ſtatua de colūna decidit, & circiter viginti hominibus, qui illic inuenti ſunt, mortem attulit, quinto videlicet Aprilis, decimæ quartæ indictionis, anno ſexies milleſimo ſexcenteſimo decimoquarto. quum nouendecim annos D. Alexius Comnenus imperaſſet, hora

hora erat circiter tertia, cũ tenebræ essent, & impetuose ventus spiraret. cometa teli modo aerē turbāte, quæ in vespera Parasceues, primę septimanæ, apparebat. præter hæc Senatui domos ædificabat, & locũ Senatum nominabat; in quo Dodonæi Iouis imaginem, & duas Palladis statuas collocauit. præterea regiam aulam, honoris consequendi gratia, aptius disposuit, palatii nomine ipsi indito. & iis qui extra palatium viuebant, vinum, carnes, oleũ & panes suppeditabat, quibus etiam vsq; in præsens tēpus ciuitas fruitur, calamorũ ab ipso proiectorũ habēs indiciũ. leges & cōmercia ex ęquo & bono quotidie proponebat. amplis item muris vrbē circūdans, & variis modis adornās ad imitationē veteris Romę, clariorem effecit. Sed quod præcipuum est, duas sacras ædes, vnam nomini S. Irenes, alteram vero SS. Apostolorum, ædificauit: tum omnes ethnicorum superstitiones abrogauit. plura deinde tēpla extruxit, de quibus paulo post dicem⁹. S. Sophiæ ligneo tecto reformauit. ex hoc quadringētę viginti septem colūnæ ablatæ sũt. plures tamē ethnicorũ remanebant, Apollinis, Iouis & Cari patris Diocletiani. pręterea XII signa, Luna, Venus & Arctur⁹ stella duab. Persicis colūnis imposita.

ὥραν ὡσεὶ τρίτην, ὅτι γνόφος ἐγένετο καὶ βίαιος νότος ἔπνευσε σφοδρόν. τοῦ κομήτου ἀστέρος τινὸς ἀκοντίου ὀλυθέντος, καὶ τὸν τοιοῦτον τοῦ ἀέρος τάραχον ἐξεργασαμένου, τοῦ φανέντος κατὰ τὴν ἑσπέραν τῆς παρασκευῆς τῆς πρώτης ἑβδομάδος. οὗτος δὲ τῆς συγκλήτου βουλῆς ἐποίησεν οἴκους, καὶ Σεννάτον τὸν τόπον ὠνόμασεν· ἐν οἷς καὶ τὸ τοῦ Δωδωναίου Διὸς ἵσταται ἄγαλμα, καὶ δύο τῆς Παλλάδος ἱδρύματα. ἐφιλοτιμήσατο δὲ καὶ τῷ δήμῳ καθ' ἓν ἕκαστον ἔτος παρέχων αὐτοῖς, ἡμερεσίους ὀνομάσας αὐτοὺς παλατίνους, τοὺς ἐκ τοῦ παλατίου χορηγουμένους, οἶνόν τε καὶ κρέας, καὶ ἔλαιον, καὶ σιτηρέσια τάξας, ὧν καὶ νῦν ἡ πόλις ἀπολαύει τῶν ὑπ' αὐτοῦ ῥιφέντων καλάμων φέρουσα τὰ γνωρίσματα. νόμους τε καὶ συμβόλαια καθ' ἑκάστην τιθεὶς ἀπὸ τοῦ βελτίστου καὶ δικαίου. τείχεσί τε μεγίστοις περικλείσας τὴν πόλιν, καὶ διαφόροις κοσμήσας τρόποις, εἰς ζῆλον τῆς πρεσβυτέρας ῥώμης, περιφανεστέραν ἀπέδειξεν, ᾠκοδόμησε δὲ ἐν πρώτοις ἱεροὺς οἴκους δύο· ἕνα μὲν ἐπ' ὀνόματι τῆς ἁγίας Εἰρήνης· ἕτερον δὲ τῶν ἁγίων ἀποστόλων· καὶ τὰ τῶν Ἑλλήνων ἅπαντα καθεῖλε θρησκεύματα. εἶτα καὶ ἄλλους πολλοὺς ἀνήγειρεν, οὓς μετ' ὀλίγον εἴπομεν. ἔκτισε δὲ τὴν ἁγίαν Σοφίαν ξυλόστεγον· ἀφ' ἧς ἀφῃρέθησαν στῆλαι τετρακόσιαι εἰκοσιεπτά. καὶ πλείονες μὲν Ἑλλήνων ὑπάρχουσαι Διὸς καὶ Κάρου τοῦ πατρὸς Διοκλητιανοῦ. καὶ τὸ δωδεκάζωδον, καὶ ἡ σελήνη, καὶ ἡ ἀφροδίτη, καὶ ὁ ἀρκτοῦρος ἀστήρ, παρὰ δύο Περσικῶν στηλῶν βασταζόμενος.

ὁ νότος

ὁ νότιος πόλος, καὶ ἡ Ἱερείβεια τῆς Ἀθηνᾶς, ἀπὸ τοῦ παλδρεῦ, Ἱέρωνα τὸν φιλόσοφον μαντευόμενοι ἔχουσα· τῶν δὲ Χριστιανῶν ὀλίγοι τινὲς ὡς εἶπον. ἔκτισε δὲ καὶ τὸν ναὸν τοῦ ἁγίου Ἀγαθονίκου ὁ ἀγαθοδότης βασιλεὺς, καὶ τὸν ναὸν τοῦ ἁγίου Ἀκακίου, καὶ τὸν ναὸν τῶν ἁγίων ἀποστόλων μετὰ τῆς μητρὸς αὐτοῦ δρομικὸν, καὶ τοῦτον ποιήσας ξυλόστεγον. ἀλλὰ καὶ μνημοθέσια τῶν βασιλέων, ὧν καὶ ἐν ἑνὶ καὶ αὐτὸς τέθειται. χρὴ δὲ εἰδέναι, ὅτι τῷ πεντακισχιλιοστῷ, ὀκτακοσιοστῷ τριακοστῷ ἑβδόμῳ ἔτει τοῦ κόσμου, τῷ τρίτῳ μηνὶ τῆς δευτέρας ἐπινεμήσεως, τῇ εἰκοστῇ ἕκτῃ τοῦ Σεπτεμβρίου μηνὸς, ἐν ἡμέρᾳ τετάρτῃ, ὄντος τοῦ ἡλίου εἰς τὸ τοῦ τοξότου ζώδιον· ὡροσκόπου δὲ καρκίνου, τῷ πρώτῳ ἔτει τῆς διακοσιοστῆς ἑξηκοστῆς πέμπτης ὀλυμπιάδος, ἐπήξαντο τοὺς θεμελίους τῶν δυτικῶν τειχῶν τῆς Κωνσταντινουπόλεως. καὶ ἐν ἐννέα μησὶ, τό τε χερσαῖον καὶ παράλιον τεῖχος, μετὰ πλείστων οἰκοδομημάτων, τῶν ἐν τῇ πόλει δομηθέντων ἀπαρτίσαντες, τῇ ἑνδεκάτῃ τοῦ Μαΐου μηνὸς, τὰ ἐγκαίνια τῆς πόλεως γέγονε, καὶ προσηγορεύθη Κωνσταντινούπολις.

Ταῦτα ἐπράχθη τῷ δωδεκάτῳ ἔτει τῆς βασιλείας τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου, συμπραττόντων αὐτῷ καὶ συνδοκούντων εἰς τὴν τοιαύτην οἰκοδομὴν τῆς θεοφρουρήτου πόλεως, Εὐφράτου τοῦ παρακοιμωμένου Οὐρβικίου καὶ Λιβερίου τῶν πραιποσίτων· Ἰσιδώρου, καὶ Εὐστοργίου, καὶ Μιχαὴλ πρωτοβεστιαρίου, ἀμφοτέρων πατρικίων ὄντων, καὶ Ὠνερισίου ἐπάρχου, καθὼς ἱστοροῦσιν Εὐτυχιανὸς πρωτοασηκρήτης ὁ

γραμμα-

auſtralis polus,& Minerua, Hieronem Philoſophum vatem a latere habens. Chriſtianorum vero admodum,vt dixi,paucæ.ſtruxit etiam templum S.Agathonico prudens Imperator, & S.Acacio, & SS. Apoſtolis:& matri ſuæ dromicum,quod ligneo tecto operuit. quin etiam Regum monumēta,in quorum vno & ipſe ſepultus eſt. Sciēdum autē eſt,quod anno mundi,quinquies milleſimo,octingenteſimo trigeſimo octauo,tertio menſe ſecundæ diſtributionis,vigeſimo ſexto ſeptembris, Sole Sagittarii ſignum ingreſſo,cancro natalitiam horam obſeruante,primo anno ducenteſimę quintæ olimpiadis, fundamenta murorum occidentalium iecerint. cumque nouem mēſibus, maritimum & terreſtrem murum, cum aliis ædificiis in vrbe extructis abſoluiſſent,vndecimo Maii Encęnia vrbis celebrata, & Conſtantinopolis nominata.

Hæc acciderunt anno imperii Conſtantini magni duodecimo, adiuuantibus in ſtructura ciuitatis diuino præſidio munitæ, Euphrato accubitore, Vrbicio & Liberio præpoſitis:Iſidoro,& Euſtorgio,& Michaele primo veſtiario, vtroque Patricio, & Onoriſio Eparcho: quemadmodum memorant, Eutychianus a Secretis primus, gram-

grammaticus, Eutropius sophista, qui Iuliano Apostatæ in Perside simul aderat: Cōstātinus epistolographus: Eleusius diacon⁹, philosoph⁹: Troilus orator, q in magistratu cū magno honore versatus est, & Hesychius tachygraphus. hi omnes quæ suis oculis tū viderunt, accurate scriptis mādarunt. anno vero duodecimo sui imperii, maiorē, vt dictū est, Byzantis vrbē effecit, eāq; Constātinopolim vocauit. fundauit etiam Palatia * Chalcæ, & S. Apostolis ibi templū extruxit & lucernā septē candelarū, quæ & huc vsq; in scholis conseruatur: & Tribunal, & quæ nūc dicūtur Numera, in Palatio: & nouendecim Acubita, & Stepsimū, & tēplū S. Stephani, in quo hyberno tēpore pernoctabat. extruxit etiam Magnauram, & templum Domini generale & proprium, & Vestiarium: Cabalam & monumentū, & Aatum ad nouam situm, & vsq; ad portā ferream: & pellucidum lauacrum, & Palatia superiora, vsq; ad Geranium, & Chrysocladum, & magnū balneū Oeconomij, foro dulciario proximum, quod septem receptacula, & duodecim porticus habebat, & magnum Colythabum. erat autem vnum cæleste signum. septem vero receptacula, ad imitationem septem planetarum, & duodecim

porticus

γραμματικὸς, καὶ Εὐτρόπιος ὁ σοφιστὴς, ὁ τῷ παραβάτῃ Ἰουλιανῷ συμπαρὼν ἐν τῇ Περσίδι. καὶ ὁ ἐπιστολογράφος Κωνσταντῖνος, Ἐλεύσιος τε διάκονος, ὁ φιλόσοφος· καὶ Τρώϊλος ὁ ῥήτωρ, ὁ πολλὰς ἀρχὰς μετὰ δόξης ἀνύσας· καὶ Ἡσύχιος ὁ ταχυγράφος. οὗτοι πάντες αὐτόπται γινόμενοι τῶν τηνικαῦτα πραχθέντων, ἀκριβῶς ταυτὶ συνεγράψαντο. ἐν δὲ τῷ αὐτοῦ δωδεκάτῳ ἔτει τῆς βασιλείας αὐτοῦ, ἐποίησεν, ὡς εἴρηται, μείζονα τὴν Βυζάντιος πόλιν, καὶ ἐκάλεσεν αὐτὴν Κωνσταντινούπολιν. ἔκτισε καὶ τὰ παλάτια τῆς χαλκῆς καὶ τῶν ἐξκουβίτων· καὶ ναὸν ἀνήγειρεν ἐκεῖσε τῶν ἁγίων ἀποστόλων· καὶ τὴν θόλον τῆς ἑπταλύχνου, ἣ καὶ μέχρι τοῦ νῦν σώζεται ἔσωθεν τῶν σχολῶν. καὶ τὸ τριβουνάλιον, καὶ τὰ νῦν ὀνομαζόμενα Νούμερα, καὶ αὐτὰ εἰς παλάτιον· καὶ τὰ δεκαεννέα ἀκούβιτα, καὶ τὸ στέψιμον, καὶ τὸν ναὸν τοῦ ἁγίου Στεφάνου, ὅνπερ εἶχε χειμερινὸν κοιτῶνα. ἀνήγειρε δὲ καὶ τὴν Μαγναύραν, καὶ τὴν τοῦ κυρίου ἐκκλησίαν, καὶ τὸ γυμνικὸν καὶ τὸ ἰδικὸν, καὶ τὸ βεστιάριον, καὶ τὸν Καβαλὰν, καὶ τὸ σίγμα, καὶ τὸ Ἄστυ, πρὸς τὴν νέαν κείμενον, καὶ μέχρι τῆς ὀνομαζομένης σιδηρᾶς. καὶ τὸ κάτοπτρον λουτρὸν, καὶ τὰ παλάτια τὰ ἐπάνω, μέχρι τοῦ γερανίου· καὶ τὸ χρυσόκλαδον· καὶ τὸ μέγα λουτρὸν τοῦ οἰκονομίου, τὸ πλησιάζον εἰς τὸ γλυκανιστήριον, ἔχον ἐνθήκας ἑπτὰ, καὶ δώδεκα στοὰς, καὶ κολυθάβους δύο μεγέθη. ἓν ζῴδιον δὲ ὑπῆρχε. καὶ αἱ μὲν ἑπτὰ ἐνθῆκαι, εἰς μίμησιν τῶν ἑπτὰ πλανητῶν· αἱ δὲ δώδεκα στοαὶ,

στοαὶ, τῶν δώδεκα μηνῶν τὰς κράσεις. ἐσώζετο δὲ μέχρι τῆς βασιλείας Νικηφόρου τοῦ Φωκᾶ. ὁ δὲ Ἰωάννης ὁ Τζιμισχῆς κατέλυσεν αὐτὸ, καὶ ἐκ τῆς ὕλης ἔκτισε τὴν χαλκῆν, ἔνθα καὶ ἐτάφη. βουλόμενος δὲ κτίσαι καὶ ἱππικὸν κατὰ τὴν μίμησιν τῆς Ῥώμης, εὗρε τοῦ Σευήρου, καὶ ἀνεπλήρωσεν αὐτό· ἤγουν τὸ ἓν μέρος τῶν βαθμίδων, τῶν δύο περιπάτων· καὶ ἄνω τῶν καγγέλων, καὶ τὴν σφενδόνα, καὶ τοὺς καμπτῆρας καὶ τοὺς δήμους. πάντα δὲ τὰ χαλκουργήματα καὶ τὰ ξόανα, ἐκ διαφόρων τόπων καὶ πόλεων ἀθροίσας, ἔστησεν αὐτὰ εἰς τὸν κόσμον τῆς πόλεως. ὁμοίως καὶ τοὺς κίονας τῶν περιπάτων. ἐπάτωσε δὲ τοὺς αὐτοὺς περιπάτους μετὰ συγκοπῆς, καὶ ἀπετέλεσεν αὐτὸν πρῶτον γυμνικὸν καὶ ἱππικὸν ἀγῶνα. ὁ δὲ ἔχων τοὺς ὀρνικοὺς πόδας, ἧκεν ἀπὸ τῆς μεγάλης Ἀντιοχείας. ἔστι δὲ, ὁ Βελλεροφόντης, καὶ ἐσέβοντο αὐτὸν ἐκεῖσε. ὁπόσα δὲ καὶ ἄλλα ἀγάλματα καὶ τινὸς εἰσὶ, καὶ πόθεν ἥκασιν ἕκαστον, καὶ διὰ τί ἐστηλώθησαν, ἔσχατον λεπτομερῶς ἐροῦμεν. θέλων δὲ ὁ μέγας Κωνσταντῖνος οἰκῆσαι τὴν πόλιν αὐτοῦ. μάλιστα δὲ τοὺς Ῥωμαίους εἰς τὸ Βυζάντιον, ἔλαβεν ἐξ αὐτῶν λαθραίως τὰ δακτυλίδια αὐτῶν ἑνὸς ἑκάστου ἰδίως, καὶ ἀπέστειλεν αὐτοὺς εἰς τὸν τῶν Περσῶν βασιλέα, ὅστις ἐκαλεῖτο Σάβαρος. τέσσαρας μὲν μαγίστρους, τὸν Ἄδον, τὸν Προβάσιον, τὸν Σκώλυμβρον, τὸν Φιλόξενον. ὀκτὼ δὲ πατρικίους, τὸν Πρόβον, τὸν Δομίνιον, τὸν Δάρειον, τὸν Μαῦρον, τὸν Ῥωμανὸν,

τὸν Σαλ-

porticus,ad duodecim mensium temperaturā factæ sunt. permāsit vero vsque ad imperiū Nicephori Phocæ. Ioannes vero Tzimisces illud euertit, & ex materiā Chalcen cōdidit,in qua etiā sepultus est. cū vero etiā Circū ad imitationē Romani strueret veller, quē Seuerus imperfectū reliquerat, ipse absoluit. videlicet vnā graduū partē, per quā ad duo loca ascēdebāt; & supra cancellos, fundā,curuaturas & curiā.omnia autem ęrea signa & simulacra, quæ ex variis locis & ciuitatibus collegerat, ad ornatū vrbis erexit. similiter & colūnas ambulationū. ambulationes vero postquā prostratę essēt, inspexit,& locū ex iis in quo gymnici & equites certarent effecit. iste vero qui pedes alitis habet,venit ex magna Antiochia. & est Bellerophontes,qui ibi colebatur: aliæ vero statuę quot & cui⁹ sint,& vnde quęlibet venerit,& quare erectę fuerint, postremo breuiter dicemus. Magnus autē Constantinus cū vellet suam ciuitatē Byzantium maximę a Romanis habitari, annulos cuiusque viri occulte accepit.& misit ipsos cōtra Persarū regē, qui vocabatur Sabarus. quatuor magistros, Adum, Protasium,Scolymbrū, Philoxenum, & octo patricios, Probum, Domninū, Darium, Maurū, Rhodanum,

Saltionem, Modestum Præfectum, Eubulum, cum magno exercitu in Persiā misit, vbi sedecim menses commorabantur. Magnus vero Constantinus legatis Romam missis, vxores ipsorum, liberos & familias vocauit. cōstituit etiam opifices vt domos ipsorum & loca singula, vbi & quomodo sitæ essent, in ora necne maritima vel continente, vt formam structuræ, & quales gradus essent tortuosi obseruarent. assumtis ergo secum familiis vocatorum, Byzantium redierunt, ibique singula simili modo condiderunt, in iisque familias ipsorum habitare iusserunt. cum itaque ex Persia potita victoria rediissent, & trecenta sexaginta quinq; centenaria allata recepissent, Imperator eos conuiuio excepit, illisque dixit, Vultis abire Romam? probans eos. illi autē dixerunt se ante duos menses non reuersuros. Imperator vero dixit, Vesperi dabo vobis ædes vestras. iusserat enim Euphratiti accubitori suo, qui & Magnum Constantinum Christianum effecerat, vt vnicuique ædes suas restitueret. vt igitur viderūt portas, atria, gradus, mensuram & formam, altitudinem, & prospectum fenestrarum Romanis similes, putabant se per somnium esse Romæ, cum vero & familias

τὸν Σαλτίωνα, τὸν ἔπαρχον Μώδεστον, τὸν Εὔβουλον, μετὰ πλείστου στρατοῦ ἐξαπέστειλεν αὐτοὺς, ποιήσαντας δέκα ἓξ μῆνας ἐν Περσίδι. ὁ δὲ Μέγας Κωνσταντῖνος ἀποστείλας εἰς Ῥώμην, ἀνελάβετο τὰς γυναῖκας αὐτῶν, καὶ τὰ τέκνα, καὶ τὰς φαμιλίας. ὥστε δὲ καὶ κτίσας μηχανικοὺς ἵνα ἴδωσι τοὺς οἴκους αὐτῶν καὶ τοὺς τόπους ἑνὸς ἑκάστου, ποῦ κεῖνται καὶ ὅπως, ἑτέρας ἐπὶ τοὺς αἰγιαλοὺς τῆς θαλάσσης. ἄλλας ἐπὶ τοὺς ἠπείρους, καὶ τὰ σχήματα τῶν κτισμάτων, καὶ τὰς ἀνόδους οἷαι ἦσαν κοχλιώδεις. καὶ λαβόντες τὰς φαμελίας τῶν συγκλητικῶν, ἀνῆλθον ἐπὶ τὸ Βυζάντιον, καὶ ἔκτισαν ὅμοια ἕκαστα, καὶ ἐκάθισαν ἐντὸς αὐτῶν τὰς φαμελίας τούτων ἐκεῖσε. ἐλθόντες γοῦν ἐκ τῆς Περσικῆς χώρας μετὰ νίκης, ἀναλαβόμενοι καὶ ἑπτακὰ κεντηνάρια τριακόσια ἑξήκοντα πέντε, ἐδέξατο αὐτοὺς ὁ βασιλεὺς, καὶ ποιήσας σκωχίας εἶπεν αὐτοῖς· θέλετε ἀπελθεῖν εἰς τὴν Ῥώμην; δοκιμάζων αὐτούς. οἱ δὲ ἔφησαν μὴ κατελθεῖν μέχρι δύο μηνῶν. ὁ δὲ βασιλεὺς ἔφη· ἀπόψε ἔχω δοῦναι ὑμῖν τὰς οἰκίας ὑμῶν. προστάξας Εὐφράτῃ τῷ παρακοιμωμένῳ αὐτοῦ, ὅστις καὶ ἐποίησε τὸν μέγαν Κωνσταντῖνον Χριστιανὸν, ἑνὶ ἑκάστῳ ἀποδοῦναι αὐτῶν τοὺς οἴκους. ὡς γοῦν εἶδον τοὺς παλαιῶνας, καὶ τὰς αὐλὰς, καὶ τὰς ἀνόδους ὁμοίας ταῖς ἐν τῇ Ῥώμῃ, καὶ τὰ μέτρα, καὶ τὰ σχήματα, καὶ τὰ ὕψη, καὶ τὴν ἀπόβλεψιν τῶν θυρίδων, ἔδοξαν εἶναι ἐκ φαντασίας εἰς τὴν Ῥώμην. εὑρόντες δὲ καὶ τὰς

φαμιλίας αὐτῶν, ἐξεπλάγησαν. ἐρωτήσαντες δὲ τὰς ἑαυτῶν φαμιλίας, καὶ μαθόντες ἀκριβῶς, τότε ἐπίστευσαν ὡς οὐκ ἔστι φάντασμα, ἀλλὰ φρόνησις τοῦ βασιλέως, ὅτι ἄκοντας καὶ μὴ βουλομένους ᾤκησεν ἐνταῦθα. ἐκ δὲ τῶν ὀνομάτων αὐτῶν, εἰλήφασιν οἱ τόποι τὰς προσηγορίας. ὁ Φιλόξενος κινστέρναν ἔκτισε τὴν ἐπονομαζομένην Φιλοξένου. ὁ Πρόβος ἀνήγειρε τὸν ναὸν τοῦ Προδρόμου, ὅνπερ ὁ Καβαλῖνος ἐποίησεν ἐργοδόσιον, τὸ λεγόμενον Προβου. ὁ Δομνῖνος ἔκτισεν οἶκον εἰς τὰ Μαυριανοῦ, ὅνπερ ἔχει ὁ Ἀγγικώλας. ὁ Δάριος, ἔκτισε τῆς Κανατίσης τοῦ Σκληροῦ. ὁ Μαυρος ἔκτισεν οἶκον, ὃς λέγεται νῦν τοῦ Βελονᾶ. ὁ Ροδανὸς ἔκτισεν οἶκον, ὃς καλεῖται τὰ Εὐουργάνοις. ἐπὶ δὲ τῆς Μαμαίνης ὁ Σαλτίων ἔκτισεν οἶκον, ὃς καλεῖται τοῦ Κορδομίτου. ὁ Μόδεστος ἔκτισεν οἶκον εἰς τοὺς ἁγίους ἀποστόλους, τὸν λεγόμενον τοῦ Λαμπρου. οἱ δὲ τρεῖς πυλαιῶνες, ἐκτίσθησαν παρὰ τοῦ Εὐβούλου. ἔκτισε δὲ ὁ αὐτὸς καὶ τεσσάρας ἐμβόλους, ἀπὸ τοῦ Παλατίου μέχρι τῶν χερσαίων τειχῶν ἐγχορήγους θόλους. ὁ μὲν εἷς εἰσήρχετο ἀπὸ Τὺτζη Κανιστηρίου, καὶ τῶν μεγάλων, καὶ τῆς ἀκροπόλεως, καὶ τοῦ Εὐγενίου, καὶ διήρχετο μέχρι τοῦ ἁγίου Ἀντωνίου. ὁ δὲ ἕτερος, ἀπὸ τῆς Δάφνης καὶ τῶν Σοφιῶν, μέχρι τῆς Ῥαβδου. οἱ δὲ ἕτεροι δύο ἔμβολοι, ἀπὸ τῆς Χαλκῆς καὶ τοῦ Μιλίου καὶ τοῦ Φόρου, μέχρι τοῦ Ταύρου καὶ τοῦ Βοὸς, καὶ τοῦ ἑξακιονίου. ἐπάνω δὲ τῶν ἐμβόλων περίπατοι πλακωτοὶ

λίθινοι.

lias suas inuenirent, obstupescebant. & cum interrogarent suas familias, & penitus intelligerent, crediderunt non esse phantasiam, sed prudentiam Imperatoris, quod inuitos & nolentes degere hic iusserit. loca autem ex nominibus eorum denominata sunt. Philoxenus cisternam Philoxenum nominatam condidit. Probus templum Prodromi extruxit, cui Cabalinus operam suam locauit, dictum Probus. Domninus in Mauriano domum posuit, in qua habitat Agricolaus. Darius ædem Canatisæ vxoris Scleri condidit. Maurus domum, quæ nunc dicitur Belona. Rhodanus domum, quæ Euuranii vocatur. in Mamæne vero Saltion posuit domum, quæ Cordomitus appellatur. Modestus ædem SS. Apostolorũ, quę Lamprus dicitur, extruxit. tria autem atria ædificauit Eubulus. idem etiam quatuor rostra cõdidit a Palatio, vsque ad eum locum terrestris muri, in quem sordes efferuntur. vnum incipiebat a Tutzi Canisterio, magnis, & arce vrbis, & Eugenio, pertingebatque vsque ad S. Antonium. alterum vero a Daphne & Sophiis vsque ad Raudum. reliqua duo rostra a Chalce, Milio & Phoro, vsq; ad Taurũ, Bouem, & sex columnas. supra rostra ambitus erant plani

lapidei, & ſtatuæ æreæ immenſæ, ad vrbis ornamentum. poſuit quoque ferreas laminas, & aquæ ductus ex Bulgaria eduxit. fecit etiam foſſam per vniuerſam vrbem tranſeuntem, æquantem profunditate altitudinem roſtrorum, vt ſi quis malus odor, aut morbi ingruerent, per profundum eiuſmodi materia tranſiret, & in mare deſcenderet. hæc, vt dictum eſt, Vrbicius Præpoſitus, Galuſtio Præfectus, & reliqui condiderunt; cum ſibi ſexcenta auri centenaria in roſtra, aquę ductus, & muros relicta eſſent. ipſe autem erat in Scythia. cumque eos ſubiugaſſet, vrbes condidit, Perthlabam, Diſtram, Pliſcubam, & Conſtantiam. hæc Vrbicius, duobus annis & dimidio, hortatu Hermii ædificauit. ſtruxit etiam templum Harmaſii: cortem ipſius & currus ibi repoſuit, cum Byzantios ſubiugaſſet. in nomina vero trium ſuorum filiorum, condidit Palatia quæ Conſtantinianum, & Conſtans nominantur. Struxit etiam domum Tubace & Oberitze, in qua Præfectus vrbis habitat. de templis vero & reliquis quæ Magnus Conſtantinus ædificauit, poſtea, vbi de ſtructuris agemus, dicturi ſumus. Theodoſius vero Iunior quinto anno ſui imperii, cum terræ motus eſſet, & muri

ruerent,

λίθινοι, καὶ στῆλαι χαλκαῖ ἄπειροι, εἰς διακόσμησιν τῆς πόλεως. ἔκτισε δὲ καὶ τοὺς μυδρῶνας, καὶ τοὺς ἀγωγοὺς ἔφερεν ἀπὸ Βουλγαρίας. ἐποίησε δὲ καὶ γάβους ἐγχορήγους ἐπὶ πᾶσαν τὴν πόλιν, βαθεῖς τῷ ὕψει ὅσον τῶν ἐμβόλων· διὰ τὸ μὴ εἶναι δυσωδίαν τινὰ καὶ ἐνσκήπτουσι νόσοι πολλαί. ἀλλ' εἰς τὸ βάθος διέρχεσθαι τὰς δυσώδεις ὕλας, καὶ κατέρχεσθαι εἰς τὴν θάλασσαν. ταῦτα δὲ ἐκτίσθησαν, ὡς εἴρηται, παρὰ Οὐρβικίου πραιποσίτου, καὶ Γαλουσίωνος ἐπάρχου, καὶ τῶν λοιπῶν, καταλιπὼν αὐτοῖς κεντηνάρια χρυσίου ἑξακόσια, εἰς τε τοὺς ἐμβόλους, καὶ τοὺς ἀγωγοὺς, καὶ τὰ τείχη. ἐκεῖνος δὲ ἦλθε κατὰ Σκυθῶν. καὶ ὑποτάξας αὐτοὺς, ἔκτισε πόλεις, τὴν τε Περθλάβαν, τὴν Δίσραν, τὴν Πλίσκεβαν, καὶ τὴν Κωνσταντίαν. ταῦτα δὲ ἐκτίσθησαν παρὰ τοῦ Οὐρβικίου, εἰς χρόνους δύο ἥμισυ, ἀπὸ φωνῆς Ερμείου. ἔκτισε δὲ καὶ τὰ Ἁρμασίου· τὴν δὲ κόρτην αὐτοῦ καὶ τὰ ἅρματα αὐτοῦ ἐκεῖσε ἀπέθετο, ὅτι ὑπέταξε τοὺς Βυζαντίους. εἰς δὲ τὰ ὀνόματα τῶν τριῶν αὐτοῦ υἱῶν, ἔκτισε τὰ παλάτια τὰ καλούμενα Κωνσταντινιανὰς, καὶ τὰ καλούμενα Κῶνστα. ἔστη δὲ καὶ ὁ οἶκος τοῦ Τευβάκης, καὶ τοῦ Ὀβηρίτζη, ὅνπερ ἔχει ὁ ἀκροπολίτης. τοὺς δὲ ναοὺς καὶ τὰ λοιπὰ ὅσα ἀνήγειρεν ὁ μέγας Κωνσταντῖνος, ὕστερον εἰς τὰ περὶ κτισμάτων ἐροῦμεν.

Ὁ δὲ μικρὸς Θεοδόσιος εἰς τὸν πέμπτον χρόνον τῆς βασιλείας αὐτοῦ, σεισμοῦ γεγονότος καὶ τῶν

τειχῶν καταπιπτόντων, διὰ τὸ τοὺς Ἀμαλικίτας τοὺς Χατζιντζαρίους οἰκῆσαι ἐν τῇ πόλει, καὶ βλασφημεῖν σφοδρῶς εἰς τὸ τρισάγιον. ποιήσας οὖν ὁ αὐτὸς βασιλεὺς ἱκεσίαν καὶ λιτὴν εἰς τὸν κάμπον τοῦ τριβουναλίου μετὰ τοῦ πατριάρχου Πρόκλου, κραζόντων δὲ τὸ, Κύριε ἐλέησον, ἐπὶ πολλὰς ὥρας· πάντων ὁρώντων, ἡρπάγη παιδίον εἰς τὸν ἀέρα. καὶ ἤκουσεν ὁ παῖς τῶν ἀγγέλων μελῳδούντων καὶ ὑμνούντων, ἅγιος ὁ θεὸς, ἅγιος ἰσχυρὸς, ἅγιος ἀθάνατος, ἐλέησον ἡμᾶς. κατελθόντος δὲ τοῦ παιδὸς, ὁ λαὸς οὕτως ἐμελῴδει, καὶ ἔστη ὁ σεισμὸς ἔκτοτε. καὶ ἐξέωσεν ὁ βασιλεὺς πάντας τοὺς αἱρετικοὺς ἐκ τῆς πόλεως. καὶ ἐξέβαλε τὰ τείχη ἀπὸ τοῦ ἑξακιονίου μέχρι χρυσίας, ἐξ οὗ καὶ στήλην αὐτοῦ ἔστησεν ὄπισθεν τῶν ἐλεφάντων, καὶ ἀνεβίβασε τὸ παράλιον τεῖχος, ἀπὸ τῆς Ῥάβδου μέχρι χρυσείας· καὶ ἀπὸ τοῦ ἁγίου Ἀντωνίου, τὰ Ἀρμασίου, μέχρι τῶν Βλαχερνῶν καὶ τῆς χρυσείας. οἱ δὲ δύο δῆμοι ἔκτισαν τὰ τείχη παρ' αὐτοῦ ὁρισθέντες, καθὼς εἰς τὸ περὶ κτισμάτων περιέχει.

✣

ΠΑΤΡΙΑ

ruerent, quia Amalechitæ Chatzintzarii, vrbis incolæ, cantilenam Sanctus, Sanctus, Sanctus, vehementer lacerabant, preces & supplicationes in campo tribunalis vna cũ Patriarcha Proclo instituit. cum vero, Domine miserere, canerent, & multis horis in eo perseuerarent; puerulus omnibus cernentibus, in aerem est surreptus: audiuitque puer Angelos canentes & dicentes, Sancte Deus, Sancte fortis, sancte immortalis, miserere nostri. cum iam puer rediret, populo ad eundem modum canente, terræ motus desiit. Imperator vero omnes hæreticos ex ciuitate eiecit: murosque a sex columnis vsq; ad auream portam diduxit, propter quod & statuam suam pone elephantos collocauit. & murum maritimum a Rabdo vsq; ad auream portam produxit. & templum Harmasii, a S. Antonio vsque ad Blachernas & auream portam. hi duo populi ab ipso constituti muros condiderunt, sicut in libro de Structuris scriptum inuenitur.

***

RES

RES PATRIAE CONSTANTINOpoleos.de ſtatuis & Adiabene.

HÆc regio ſita eſt ante Meſopotamiã orientem verſus,vltra Tigridem. in ea bitumen eſt, quod Naphtha dicitur. eſt autem Adiabene ſortita nomen, a difficili tranſitu, propter fluuiorum frequentiam. ibi ſita eſt etiã Niniue. bitumẽ porro coctis lateribus, & minutis lapillis immiſtum, ædificia quouis ferro duriora efficit. illic etiam ſunt Auerni fauces, e quibus dirus halitus emittitur, qui odore ſuo quoduis tam terreſtre quam volatile animal perimit. verum ſinuoſus egreditur, & cum paululum emerſerit, redit, rurſuſque infringitur, eoque modo aues altius volantes euadunt. omnia vero Aſiatica odore ſuo perdit, præter Eunuchos.

De ſtatua Ianuarij.

Tradunt hiſtorici ſtatuam Ianuarii eſſe quadriformem, propter quatuor anni conuerſiones. alii fingũt eum dextra manu clauem geſtare, quod temporis ſit initium, annumque claudat & aperiat. quidam vero comminiſcuntur ipſum dextra manu trecentos, ſiniſtra ſexaginta quinque numeros continere, tanquam patrem temporis.

De ſtatua

ΠΑΤΡΙΑ ΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ πόλεως, περὶ στηλῶν καὶ περὶ Ἀραβηνῆς.

Αὕτη ἡ χώρα κεῖται πρὸ τῆς Μεσοποταμίας ὡς ἐπὶ ἀνατολήν, πέραν τοῦ Τίγριδος. ἐν αὐτῇ δέ ἐστιν ἡ ἄσφαλτος ἡ λεγομένη νάφθα. λέγεται δὲ Ἀραβηνή, διὰ τὸ εἶναι πλείονας ποταμοὺς ἐν αὐτῇ, καὶ δυσχερεστέραν ποιεῖν τὴν διάβασιν. ἐκεῖ πού ἐστι καὶ ἡ Νινευί. τοσαύτην δὲ ἀσφάλειαν ποιεῖ τοῖς κτίσμασιν ἡ ἄσφαλτος, ὥστε ταῖς ὀπταῖς πλίνθοις καὶ τοῖς λεπτοῖς λίθοις συμμιγεῖσα, ἰσχυροτέρα γίνεται παντὸς σιδήρου. ἐκεῖσε δὲ ἐστι τὸ Ἄορνον στόμιον, ἐξ οὗ δεινὸν πνεῦμα ἀναδίδοται, ὥστε ἐπίγειον ζῶον ἅπαν καὶ πετεινὸν ἀποφθείρειν, εἴπερ τύχοι ὀσφρανθῆναι. καὶ οὐ κατ' εὐθεῖαν ἐξέρχεται· ὀλίγον δὲ ἀνερχόμενον ἄνεισι, καὶ πάλιν ἀντανακλᾶται, καὶ ἐκ τούτου τὰ ἐν ὑψηλοτέρῳ πετόμενα σώζεται. καὶ τὰ περὶ τῆς Ἀσίας ὥσπερ πάντα ὀσφραινόμενα φθείρει, πλὴν τῶν εὐνούχων.

Περὶ ἀγάλματος Ἰανουαρίου.

Τὸ ἄγαλμα τοῦ Ἰανουαρίου ἱστοροῦσι τετράμορφον, διὰ τὰς τέσσαρας τροπάς. ἄλλοι δὲ πλάττουσιν αὐτὸν ἐν τῇ δεξιᾷ χειρὶ κλεῖδα κατέχειν, ὡς ἀρχὴν τοῦ χρόνου, καὶ ἄνοιξιν τοῦ ἐνιαυτοῦ καὶ θυρεόν. ἕτεροι δὲ τῇ δεξιᾷ χειρὶ κρατεῖν ψήφων τριακόσια, τῇ δὲ εὐωνύμῳ ἑξήκοντα πέντε, ὥσπερ πατέρα τοῦ χρόνου.

Περὶ

Περὶ ἀγάλματος κρατοῦντος δόρυ.

Τὸ τῆς Ἀθηνᾶς ἄγαλμα δόρυ κρατεῖ· διὰ τὸ στερρὸν καὶ ἀνδρεῖον. ὁμοίως καὶ ἀσπίδα· διὰ τὸ πᾶσαν ἐπιβουλὴν διὰ τῆς σοφίας ἀπωθεῖσθαι. ἡ αὐτὴ γάρ ἐστι τῷ νῷ. καὶ περικεφαλαίαν διδόασιν αὐτῇ, διὰ τὸ εἶναι τῆς σοφίας τὸ ἀκρότατον, ἀθέατον· καὶ ἐλαίαν, ὡς καθαρωτάτης οὐσίας οὔσης. φωτὸς γὰρ ὕλη ἡ ἐλαία. καὶ Γοργόνα διδόασιν ἐπὶ τοῦ στήθους αὐτῇ, διὰ τὸ ταχὺ τοῦ νοῦ.

Περὶ τοῦ κρατοῦντος κιθάραν.

Κιθάραν ἐπὶ χειρῶν πλάττουσι τοῦ Ἀπόλλωνος, οἱονεὶ τὸν ἥλιον τῆς παντὸς ἁρμονίας. κινούμενος γὰρ τοῖς λοιποῖς ἄστρασι, καὶ τίκτει καὶ ζωογονεῖ.

Περὶ ἀγάλματος κρατοῦντος ψαλίδα χαλκοῦν.

Τὴν Ἥραν λέγουσιν εἶναι τὸν ἀέρα. καὶ ἐπεὶ ὁ ἀὴρ καθαίρει, ποιοῦσι τὸ Ἥρας τὸ ἄγαλμα βαστάζειν ψαλίδα χαλκῆν· ἀπὸ μεταφορῶν ψαλίδος τὰ ἄνω κειρούσης τὰς τρίχας, καὶ καθαρὸν ἀποδεικνυούσης τὸ σῶμα.

Περὶ ἀγάλματος βαστάζοντος πύργον.

Τὴν Δήμητραν, οἱ παλαιοί, τὴν γῆν καλοῦσι. καὶ ἐπειδὴ ἕδρα πάσης πόλεως ἡ γῆ ἐστιν, ὡς βαστάζουσα τὰς πόλεις, πλάττεται πυργοφόρος.

Περὶ ἀγάλματος κτένα φέροντος.

Τῆς Ἀφροδίτης τὸ ἄγαλμα, κτένα φέρει. ἐπειδὴ συνέβη ποτὲ ταῖς τῶν Ῥωμαίων γυναιξὶ

κνήφην

De statua tenente hastam.

Mineruæ statua hastam tenet, ad significandam constantiam, & fortitudinem: clypeum item, quod omnes insidias sapientia repellat. Minerua enim, & Mens, idem sunt. Galeam porro illi tribuunt, eo quod sapientiæ culmen sub aspectum non cadit: & oleam, ob naturæ puritatē. (lucis enim materia est olea) & Gorgonem in eius pectore collocant, ob mentis celeritatem.

De statua tenente citharam.

Fingunt Apollinem manibus tenere citharam, videlicet quod sol omnia temperet. Si enim cùm cæteris stellis conferatur, omnia & gignit & producit.

De statua tenente forficem aneum.

Iunonem dicunt esse aerem. & quoniam aer purgat, fingunt Iunonis statuam gestare forficem æneum: sumta translatione a forfice, quo pili capitis resecantur, & corpus glabrum redditur.

De statua turrim gestante.

Cererem, veteres terram vocant. & quia cuiusque vrbis sedes est terra, quasi vrbes gestaret, fingitur turrigera.

De statua pectinem ferente.

Veneris statua, pectinem gerit, accidit enim aliquando, vt Romanæ mulieres

pruri-

prurigine peſtilenti laborarent: & cum omnes raderentur, nulli eis vſui pectines fuerunt. cumq; vouiſſent, ſe Veneri, ſi capillos reciperent, ſtatuam erecturas. Fingunt eam pectinem geſtare, & barbam habere: præterea maris & fœminæ inſtrumenta. dicũt enim ipſam præſidẽ eſſe omnis generationis, ac a lumbo quidem ſuperiore virum dicunt, cætera fœminam. Fingunt & æquo inſidentem: quod Æneas filius eius, cum vſque ad occaſum nauigaſſet, equo conſcenſo tali ſtatua matrem honorauerit.

De ſtatua Iouis ferente tria mala.

Fingunt ſtatuam Iouis ſedere, ſuperne nudam, inferne tectam. tenet autem læua manu ſceptrum, dextra aquilam porrigit. quod autem ſedeat, ſtabilitatem potentiæ innuit: quod ſuperne ſit nuda, prudentibus, & cæleſtibus mundi partibus eſſe conſpicuum. cætera teguntur, quod Deus humi repentibus eſt ignotus. quod ſiniſtra ſceptrum teneat, poteſtatem; quod altera aquilam extendat, eum ſpiritibus aeriis imperare, vt aquilam auibus, ſignificat. tria mala, vniuerſum mundum tribus climatibus diſtingui indicant.

De ſtatua alati Mercurij.

Græci, & reliqui veteres Romani ſecun-

κνήφην λοιμώδη γένεσθαι, καὶ ξυρουμένων πασῶν γεγόνασιν αὐτῆς οἱ κτένες ἀχρεῖοι. δεξαμένας δὲ ἀνατριχωθῆναι τῇ Ἀφροδίτῃ, τιμῆσαι τε αὐτὴν ἀγάλματι. κτένα φέρουσαν πλάττουσιν αὐτὴν, καὶ γένειον ἔχειν. ἔτι δὲ καὶ ἄῤῥενος καὶ θηλείας ὄργανα. αὐτὴν γὰρ λέγουσιν ἔφορον γενέσεως τοῦ παντός. καὶ ἀπὸ τῆς ὀσφύος τῆς ἄνωθεν, λέγουσιν αὐτὴν ἄῤῥενα, τὰ δὲ κάτω θήλειαν. πλάττουσι δὲ αὐτὴν καὶ ἔφιππον· ὅτι Αἰνείας ὁ υἱὸς αὐτῆς, πλεύσας μέχρι τῆς δύσεως, μετὰ τοῦ ἵππου ἐπέβη, καὶ τὴν μητέρα ἐτίμησε τοιούτῳ ἀγάλματι.

Περὶ ἀγάλματος τοῦ Διὸς βαστάζοντος τρία μῆλα.

Ἄγαλμα πλάττουσι τοῦ Διὸς καθήμενον, ἔχον τὰ μὲν ἄνω γυμνὰ, τὰ δὲ κάτω σκεπασμένα. κρατεῖ δὲ τῇ μὲν εὐωνύμῳ χειρὶ σκῆπτρον, τῇ δὲ δεξιᾷ ἀετὸν προτείνει. καὶ τὸ μὲν καθέζεσθαι, τὸ ἑδραῖον τῆς δυνάμεως αἰνίττεται· τὸ δὲ τὰ ἄνω γυμνὰ ἔχειν, ὅτι φανερὸς τοῖς νοεροῖς, καὶ τοῖς οὐρανίοις τοῦ κόσμου μέρεσι. τὰ δὲ λοιπὰ σκέπεται, διότι τοῖς χαμαιζήλοις ὁ Θεὸς ἄγνωστος. τὸ δὲ τῇ λαιᾷ σκῆπτρον κατέχειν, τὸ ἐξουσιαστικόν· τὸ δὲ τῇ ἑτέρᾳ προτείνειν ἀετὸν, δηλοῖ ὡς τῶν ἀεροφόρων πνευμάτων κρατεῖ, ὡς ὁ ἀετὸς τῶν μεταρσίων ὀρνέων. διὰ δὲ τῶν τριῶν μήλων, δηλοῖ τρία κλίματα κατέχειν τὴν πᾶσαν διακόσμησιν.

Περὶ ἀγάλματος τοῦ πρώτου Ἑρμοῦ.

Τὸν Ἑρμῆν οἱ Ἕλληνες καὶ οἱ λοιποὶ τῶν ἀρ-

χαίων

χαίων Ῥωμαίων κατὰ τὴν αὐτῶν πεπλανημένην μυθολογίαν υἱὸν Διὸς λέγουσι καὶ Μαίας, οἷον τοῦ νοῦ καὶ τῆς φρονήσεως· ἐκ νοῦ γὰρ καὶ φρονήσεως ὁ λόγος γεννᾶται. διὰ τοῦτο καὶ πτερωτὸν αὐτὸν ποιοῦσιν ὡς ταχύν. οὐδὲν γὰρ λόγου ταχύτερον. καὶ Ὅμηρος ἔπεα πτερόεντα. πάντων δὲ νεώτατον αὐτὸν ἐργάζονται, διὰ τὸ μὴ γηράσκειν τὸν λόγον. ἀλλὰ καὶ τετράγωνον αὐτὸν ποιοῦσι, διὰ τὴν στερρότητα τοῦ ἀληθοῦς λόγου.

Περὶ ἀγάλματος Ἑρμοῦ βαστάζοντος μάρσιπον.

Τοῦ κέρδους αἴτιον λέγουσι, καὶ ἐμπόριον τὸν Ἑρμῆν. ὅθεν τὸ ἄγαλμα αὐτοῦ ἱστῶσι βαστάζον μάρσιπον. ἀλλὰ καὶ οἱ Φοίνικες τοὺς θεοὺς αὐτῶν πλάττουσιν ἐπιφέροντας βαλάντια, ὡς τοῦ χρυσοῦ συμβόλου ὄντος δυναστείας. οἱ δὲ Ἕλληνες σιδηροφοροῦντας αὐτοὺς πλάττουσιν, ὡς τοῖς ὅπλοις ὑποταττομένους τὸ ἀνθρώπινον.

Περὶ ἀγάλματος Εὐγνωμοσύνης.

Ἄγαλμα τῆς Εὐγνωμοσύνης, τῇ δεξιᾷ χειρὶ σκῆπτρον κατέχει, ὡς ἀγχίνου οὔσης τῆς εὐγνωμοσύνης· τῇ δὲ ἀριστερᾷ βιβλίον, διὰ τὸ τὸν εὐγνώμονα δεῖσθαι ἀναμνήσεως, ἥτις διὰ βιβλίων γίνεται.

Περὶ ἀγάλματος τοῦ Πριάπου.

Τὸ ἄγαλμα τοῦ Πριάπου τοῦ Ὥρου, παρ' Αἰγυπτίοις, κεκλημένοις ἀνθρωπομόρφοις, ποιοῦσι, τῇ δεξιᾷ σκῆπτρον κατέχον, ὡσανεὶ διὰ τὸ

φανῆναι

dum fabulam vulgo tritam, dicunt Mercurium Iouis & Maiæ filium esse, id est mentis & prudentiæ. nam ex mente & prudentia oritur oratio, quam propter celeritatem faciunt volucrem. nihil est enim sermone velocius. & Homerus alata verba dicit. fingunt eum adolescentulum, quod non senescit oratio: quinetiam quadrangulum ipsum faciunt, propter cōstantiam veri sermonis.

De statua Mercurii crumenam gestante.

Dicunt Mercurium esse lucri autorem, & emporium. hinc ipsius statuæ marsupium tribuunt. quinetiam Phœnices Deos suos fingunt sacculos ferentes, quod aurum sit potentiæ indicium. Græci vero eos arma gestare fingunt, quod armis humanum genus subiugetur.

De statua Æquitatis.

Æquitatis statua dextra manu sceptrum continet, quod ingenio sit candido. Sinistra librum, quod probus vir recordatione opus habeat, quæ per libros acquiritur.

De statua Circumnexi.

Statuā circūnexi Ori apud Ægyptios, qui humanæ formæ fabricatores nominantur, fingūt in dextra sceptrum habere, eo quod

terra marique appareat. sinistra vero pudendum suum porrectum continere, eo quod abscōdita terræ semina manifesta efficiat. habet & alas, propter celerem motionem. circulus orbem solis significat: nam solem hanc rotunditatem habere existimant.

De statua Telluris.

Mulierem dicunt esse Vestam; finguntque eam tellurem, tympanum gestantem, quod terra ventos in se concludat.

De statua habente in capite cornua.

Hæc est statua Seleuci, qui propter fortitudinem Nicanoris nomen meruit, qui filio suo Antiocho dedit vxorem suam Stratonicen, amore illius capto, & ex amore ægrotanti, & dissimulanti morbum, quem Erasistratus medicus deprehenderat. Tradunt Seleucum, cum Alexandro Macedoni sacrificanti, taurus effugisset, bestiam cornibus prehensam retraxisse; eaque de causa capiti statuæ eius cornua imponunt.

De Atrabaticis.

In festiuitatibus, & ludis publicis præsentibus legatis, induebant tunicas varias, auro purpura, vel alia re ornatas, in vulgaribus autem conuentibus Xerampelinas,

quas

φανῆναι τὴν ξηρὰν καὶ τὴν θάλασσαν. ἐν δὲ τῇ εὐωνύμῳ, τὸ αἰδοῖον αὐτοῦ ἐκπεταμένον, ὅτι τὰ κρύπτα ἐν τῇ γῇ σπέρματα, φανερὰ καθίστησιν. ἔχει δὲ καὶ πτερὰ, διὰ τὴν ταχύτητα τῆς κινήσεως. τὸν δὲ κύκλον, τοῦ δίσκου τὴν περιφέρειαν. τοῦτο γὰρ εἶναι τῷ ἡλίῳ αὐτὸν δοξάζουσιν.

Περὶ ἀγάλματος γῆς.

Ὅτι γυναῖκα λέγουσι τὴν Ἑστίαν, καὶ πλάττουσιν αὐτὴν οἱονεὶ τὴν γῆν, τύμπανον βαστάζουσαν, ἐπειδὴ τοὺς ἀνέμους ἡ γῆ ὑφ᾽ ἑαυτὴν συγκλείει.

Περὶ ἀγάλματος ἔχοντος ἐν τῇ κεφαλῇ κέρατα.

Τὸ δὲ ἄγαλμα τοῦ Σελεύκου, τοῦ δὴ ἀνδρείαν ὀνομασθέντος Νικάνορος, τοῦ δόντος τῷ υἱῷ αὐτοῦ Ἀντιόχῳ Στρατονίκην τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα ἐρασθέντι αὐτῆς, καὶ διὰ τὸν πρὸς αὐτὴν ἔρωτα ἀσθενήσαντι, καὶ ἐπικρυπτομένῳ, γνωσθέντι δὲ ὑπὸ Ἐρασιστράτου τοῦ ἰατροῦ. φασὶ δὲ συνόντα Σέλευκον Ἀλεξάνδρῳ τῷ Μακεδόνι, ταῦρον θυομένῳ ὑποδεξάντα, μόνον Σέλευκον περιγενέσθαι αὐτοῦ, τῶν κεράτων κρατήσαντα. καὶ διὰ τοῦτο τῷ ἀγάλματι αὐτοῦ ἐν τῇ κεφαλῇ περιτεθείκασι κέρατα.

Περὶ Ἀτραβατικῶν.

Ἐν ταῖς ἑορταῖς καὶ τοῖς ἐπινικίοις, καὶ παρόντων πρέσβεων, ἐνεδύοντο χλαμύδας ποικίλας, ἀπὸ χρυσοῦ καὶ πορφύρας, ἢ ἄλλως πως πολυτελεῖς. ἐν δὲ ταῖς κοιναῖς συνόδοις, ξηραμπελίνας τῷ χρώ-

μαλ, ἃς ἐκάλουν Ατζαβαδικὰς ἀπὸ τοῦ χρώματος· τὸ γὰρ μέλαν, ἄτζον καλοῦσιν· ἢ ὅτι μετὰ τζαβαίων ταύτας εἰώθασι χρῆσθαι. τζαβαῖαι δὲ λέγονται αἱ πολυτελεῖς χλαμύδες.

Περὶ τοῦ Αὐγουστεῶνος.

Τῇ πέμπτῃ τοῦ Ὀκτωβρίου μηνὸς, ἐχόρευον οἱ ῥεγεωνάρχαι ἐν τῷ Αὐγουστεῶνι, ἤγουν τῷ ὀψοπωλίῳ, εἰς τιμὴν τοῦ βασιλεύοντος κατὰ τὸν καιρόν. τὸν αὐτὸν οὖν τόπον οἱ ἰδιῶται αὐγουστεῶνα καλοῦσιν, ἐν ᾧ καὶ στῆλαι ἵσταντο τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου, καὶ τῆς αὐτοῦ μητρός. διὸ καὶ ἐπωνόμασε τὸν τόπον Αὐγουστεῶνα, πρότερον γουστεῖον λεγόμενον, ἤγουν ὀψοπώλιον.

Περὶ στηλῶν τῶν ἐν τῇ ἀψῖδι τῆς καμάρας τοῦ Φόρου.

Ἐν μὲν τῇ ἀψῖδι τῆς καμάρας τοῦ Φόρου, ἵστανται δύο στῆλαι Ἑλένης καὶ Κωνσταντίνου, καὶ σταυρὸς μέσον αὐτῶν, γράφων, Εἷς ἅγιος, εἷς κύριος, Ἰησοῦς Χριστὸς εἰς δόξαν θεοῦ πατρὸς, ἀμήν. καὶ δύο ταχυδρόμων, ὁμοίως στῆλαι πλερωταί. αἳ ἐτέθησαν δὲ παρὰ τοῦ τὸν Φόρον ἐπαρχοῦντος.

Περὶ τοῦ ἐν Αὐγουστεῶνι ἀγάλματος ἐφίππου κρατοῦντος σταυρὸν καὶ σφαῖραν.

Κτίσας ὁ Ἰουστινιανὸς τὴν ἁγίαν Σοφίαν, ἐκαθέρισε τὴν αὐλὴν, καὶ ἐμαρμάρωσεν αὐτὴν, τὸ πρότερον οὖσαν γουστεῖον, ἤγουν ὀψοπώλιον. διὸ ἔστησε τὴν αὐτοῦ στήλην ἔφιππον ἐπὶ κίονος. καὶ τῇ

μὲν

quas a colore Atrabaticas vocabant. nam nigrum, atrum nominant. aut quod his vna cum trabeis vti solent. trabeæ enim sumptuosæ vestes appellantur.

De Augusteone.

Quinta die mensis Octobris, præfecti regionum vrbis, in Augusteone, videlicet foro dulciario, choreas ducebant, in honorem sui Imperatoris. istum igitur locum vulgus Augusteonem nominat, in quo etiam Magni Constantini, & matris eius columnæ positæ sunt. ideo & locum Augusteonem nominauit, qui antea gustium, hoc est, forum cupedinarium dicebatur.

De columnis in fornice cameræ Fori positis.

In fornice cameræ Fori, duæ columnæ, Helenæ & Cōstantini positæ sunt, & in medio crux, cui inscriptum, Vnus Sāctus, vnus Dominus, Iesus Christ⁹ in gloria Dei patris, Amē. & duæ tachydromorū, similiter alatę colūnæ. sunt aūt a Fori præfecto collocatæ.

De statua in Augusteone equestri tenente crucem & globum.

Cum Iustinianus S. Sophiam condidisset, repurgauit aulam, & marmoribus exornauit, cum antea gustium, hoc est, forum placentarium esset. ideo statuam suam equestrem columnæ imposuit. atque

ſiniſtra manu globū, cui crux infixa eſt, continet, quod ob fidē in crucem, vniuerſo orbe terrarū potitus ſit. nā globus is terra eſt, ob rotundam eius figuram. Fides autem eſt crux, quia Deus in carne illi fuit affixus. dextrā manū verſus Orientē extendit, ſeditionē Perſarum ſignificans, & porrectione ac repulſione digitorum clamitans, ne Romanas prouincias ingrediantur: State Perſæ: nec progredimini. nā non conducet vobis.

De cruce in Septentrionali parte fori collocata.

In Septētrionali parte Fori collocata eſt crux, quā ipſe Magnus Cōſtantinus in cælo auro obductā vidit. & in extremis partibus rotundis malis. hinc & filii eius aurati vſq; in hodiernum diem conſpiciuntur,

De Xerolopho.

Quidam Xerolophum antea thema vocarunt. nā in illo teſtitudines ſunt ſedecim, & Dianæ ſtatua, & Seueri cōditoris, & thematium tripes. ibi Seuerus multa ſacrificia fecit, eoq; in loco multa oracula edita ſunt: quo tēpore etiam puella virgo immolata eſt. fuit etiam theſis Aſtronomica, quæ annos triginta ſex durauit, in ipſo etiam Xerolopho, ſicut diſtincte fama indicat, ſtatuæ Theodoſii Iunioris, & Valētiniani collocatæ erant, & infra columnam, Marci-

ani.

μὲν ἀριστερᾷ χειρὶ φέρει σφαῖραν, ἐμπεπηγότος σταυροῦ ἐν αὐτῇ, ὡς διὰ τῆς εἰς τὸν σταυρὸν πίστεως, τῆς γῆς πάσης ἐγκρατὴς γεγονώς. σφαῖρα μὲν ἡ γῆ, διὰ τὸ σφαιροειδὲς τοῦ αὐτῆς σχήματος. πίστις δὲ ὁ σταυρός, διὰ τὸν ἐν αὐτῷ προσηλωθέντα σαρκὶ θεόν. τὴν δεξιὰν χεῖρα ἀναπεπταμένην ἔχει κατὰ ἀνατολάς, στάσιν τῶν Περσῶν σημαίνων, καὶ μὴ μεταβαίνειν ἐπὶ τῆς Ῥωμαϊκῆς γῆς διὰ τῆς ἀνατάσεως καὶ ἀπώσεως τῶν χειρῶν, βοῶν· στῆτε Πέρσαι, καὶ μὴ πρόσω χωρεῖτε. οὐ γὰρ συνοίσει ὑμῖν.

Περὶ τοῦ ἐν τῷ Βορείῳ μέρει φόρου ἱσταμένου σταυροῦ.

Ὅτι περὶ τὸ βόρειον μέρος τοῦ φόρου ἵσταται σταυρός, ὃν εἶδεν αὐτὸς ὁ Μέγας Κωνσταντῖνος ἐν τῷ οὐρανῷ χρυσέμπλαστρον· καὶ ἐν τοῖς ἀκρωτηριακοῖς μέρεσι στρογγύλοις μήλοις· ἔνθα καὶ υἱοὶ αὐτοῦ καθορῶνται χρυσέμβαφοι μέχρι τοῦ νῦν.

Περὶ τοῦ Ξηρολόφου.

Ὅτι τὸν Ξηρόλοφον πρώην τινὲς θέμα ἐκάλουν. ἐν αὐτῷ γὰρ κοχλίαι δεκαὲξ, καὶ Ἀρτέμιδος στήλη, καὶ Σεβήρου κτίσαντος, καὶ θεμάτιον τρίπουν, ἔνθα ἐθυσίαζε πολλὰς θυσίας Σεβῆρος, καὶ χρησμοὶ πολλοὶ τῷ τόπῳ γεγόνασι· καθ᾽ ὃν καιρὸν καὶ κόρη παρθένος ἐτύθη. καὶ θέσις ἦν ἀστρονομική, τριάκοντα ἓξ χρόνους διαρκέσασα. ὁ αὐτὸς δὲ Ξηρόλοφος, καθὼς ὁ διακρινόμενος λόγος φησίν, ὅτι τὴν στήλην εἶχε τοῦ τε μικροῦ Θεοδοσίου, καὶ Οὐαλεντινιανοῦ, καὶ Μαρκιανοῦ κάτωθεν τοῦ

κίονος· σεισμοῦ δὲ γινομένου πεπτωκέναι τὰς στήλας.

Περὶ τῶν δύο σταυρῶν τῶν λῃστῶν, καὶ τοῦ βικίου τοῦ ἔχοντος μύρον.

Ὅτι κάτωθεν τοῦ Φόρου, κεχωσμένοι εἰσὶν οὗτοι οἱ δύο σταυροὶ καὶ βίκιον μύρου οὗ ἤλειψατο ὁ Χριστὸς, καὶ πολλὰ ἕτερα σημειοφορικὰ τεθέντα μὲν παρὰ Κωνσταντίνου τοῦ Μεγάλου, ἀσφαλισθέντα δὲ ὑπὸ Θεοδοσίου τοῦ Μεγάλου.

Περὶ τῆς γεφύρας πέραν τοῦ ἁγίου Μάμαντος.

Ὅτι εἰς τὸν ἅγιον Μάμαντα πέραν ἵσταται γέφυρα μεγάλη, ὁποία τῆς Χαλκηδόνος, δώδεκα καμάρας ἔχουσα. ποταμὸς δὲ κατήρχετο παμμεγέθης, καὶ μάλιστα τῷ Φευρουαρίῳ μηνί. ἔνθα καὶ Δράκων ἵσταται χαλκοῦς, καὶ διὰ τὸ λέγειν τινὰς Δράκοντας οἰκεῖν τὴν γέφυραν, πολλαὶ παρθένοι ἐτύθησαν, καὶ πλήθη προβάτων, καὶ βοῶν, καὶ ὀρνέων. Βασιλίσκος γὰρ τις ἐρασθεὶς τοῦ τόπου ὃς ἦν εἷς τῶν ἀπὸ Νουμεριανοῦ Καίσαρος, κτίσας καλῶς ᾤκισεν ἐν αὐτῷ. ἔνθα καὶ ναὸν τοῦ Διὸς ἤγειρε παμμεγέθη. ταῦτα δὲ πάντα, Ζήνων τῷ δευτέρῳ ἔτει τῆς βασιλείας αὐτοῦ κατέστρεψεν.

Περὶ τοῦ ἁγίου Μηνᾶ.

Ὅτι ἐν τῷ ναῷ τοῦ ἁγίου Μηνᾶ, ἐν τῇ Ἀκροπόλει ὄρυγμα εὑρέθη, ὅτε δὲ ἐκαθαρίζετο, καὶ ὀστᾶ ἀνθρώπων γιγάντων εἰς πλῆθος. ἅτινα θεασάμενος Ἀναστάσιος ὁ βασιλεὺς, εἰς τὸ παλάτιον

κατέ-

ani,quę cum terrę motus eſſet,corruerunt.

De duabus crucibus latronum, & vrceolo vnguentum continente.

Infra forum, hæ duæ cruces poſitæ ſunt, & vrceolus vnguenti, quo Chriſtus inũctus fuit,& multa alia miraculoſa,quę Conſtantinus Magnus ibi depoſuit, & Theodoſius Magnus vt tutius aſſeruarentur effecit.

De ponte qui eſt e regione Diui Mamantis.

E regione Diui Mamantis erat pons, ſimilis Chalcedonio, duodecim fornicibus conſtans; per quem fluuius magnus tranſibat, maxime menſe Februario. ibi etiam Draco æreus ſtatutus erat. & quod quidam dicerent,Dracones pontem habitare, multæ virgines immolatæ ſunt, & magnus numerus ouium, boum & auium. Nam quidam Baſiliſcus,qui ex cohorte Numeriani Cæſaris fuit,loci amore captus, cum ædificaſſet, ibi habitauit,Iouique magnum templum extruxit. omnia vero hæc Zeno ſecundo anno ſui imperii euertit.

De Sancto Mena.

In tẽplo Sancti Menæ,in Acropoli,eſt foſſa,in qua,cũ purgaretur,multa oſſa,inuſitatæ lõgitudinis hominũ,inuẽta ſunt. quæ cũ Anaſtaſius Imperator videret, in Palatio,

vt rem

vt rem admirabilem reposuit.

De columna Eunuchi in Chelone.

In tēplo S. Procopii magni Martyris, in testudine, statua cuiusdā Eunuchi posita est, in cui' pectore scriptū est: Qui loco mouerit hic posita, laqueo suffocetur. fuit autem ‸statua illa Platonis Cubicularii, qui temporibus Basilisci Imperatoris crematus est. cum autem progenies eius postulasset, vt is Eunuchus monimenti ergo, aduersus eos qui Imperatori aduersarentur, statua donaretur, impetrarunt. cum vero templum S. Martyris renouaretur, in Hippodromum translata est. ædes autem ipsius Eunuchi in Testudine, vsq; in hodiernū diem visuntur,

De loco nuncupato Cynegio.

In Cynegio, antea mortis cōdēnati proiiciebantur: erant autē illic quædā statuæ. Theodorus Anagnostes eo profect' cū Himerio Chartulario, vidit ibi statuā paruam lōgitudine, & latitudine magnā. me autem cōtēplāte, inquit Himerius, cōtēplare. is. n. est, qui Cynegiū cōdidit. tū ego: Maximin', inquā, cōdidit, Aristides est dimensus. protinus autē statua ex alto delapsa, Himeriū afflixit, vt e vestigio moreretur. me aūt pterrito, & ad tēplū fugiente, & quod acciderat denūtiante, nemo id, donec iureiurādo cōfirmarem,

κατέθετο τὰ ὀστᾶ εἰς θαῦμα ἐξαίσιον.

Περὶ στήλης Εὐνούχου ἐν τῇ Χελώνῃ.

Ὅτι ἐν τῷ ναῷ τοῦ ἁγίου μεγαλομάρτυρος Προκοπίου ἐν τῇ χελώνῃ, στήλη ἵσταται εὐνούχου τινός· ἧς ἐν τῷ στήθει ἔγραψεν, Ὁ μεταπιθεὶς θεμάτια, τῷ βρόχῳ παραδοθήτω. ἦν δὲ ἡ στήλη Πλάτωνος Κουβικουλαρίου, ὃς ἐν ταῖς ἡμέραις τοῦ βασιλέως Βασιλίσκου πυρίκαυστος γέγονεν. οἱ δὲ τῆς γενεᾶς αὐτοῦ, ᾐτήσαντο τὸν βασιλέα, εἰς μνημόσυνον τοῖς ἀντιπροῦσι βασιλεῖ, στήλην θεῖναι τῷ Εὐνούχῳ Πλάτωνι. ὁ δὲ, οὐκ ἐκώλυσεν. ἐν δὲ τῷ ἀνακαινίζεσθαι τὸν τοῦ ἁγίου μάρτυρος ναὸν, μετετέθη εἰς τὸ Ἱπποδρόμιον. οἱ δὲ οἶκοι τοῦ αὐτοῦ Εὐνούχου σώζονται, ἐν τῇ χελώνῃ ἕως τῆς σήμερον.

Περὶ τοῦ τόπου τοῦ καλουμένου Κυνηγίου.

Ἐν τῷ Κυνηγίῳ, τὸ πρῶτον ἐῤῥίπτοντο οἱ βιοθάνατοι· ἦσαν δέ τινες ἐκεῖσε στῆλαι. ἀπελθὼν δὲ καὶ Θεόδωρος ὁ Ἀναγνώστης μετὰ Ἱμερίου Χαρτουλαρίου, εἶδεν ἐκεῖσε στήλην μικρὰν τῷ μήκει καὶ πλατεῖαν πάνυ. ἐμοῦ δὲ θαυμάζοντος, φησὶν ὁ Ἱμέριος, θαύμαζε ὅτι ὁ κτίσας τὸ κυνήγιόν ἐστιν. ἐμοῦ δὲ εἰπόντος, Μαξιμῖνος ὁ κτίσας, καὶ Ἀριστείδης ὁ καταμετρήσας· παρευθὺ πεσεῖν τὴν στήλην ἐκ τοῦ ἐκεῖσε ὕψους, καὶ κροῦσαι τὸν Ἱμέριον, καὶ παρευθὺς θανατῶσαι. ἐμοῦ δὲ φοβηθέντος καὶ πρὸς ἐκκλησίαν φυγόντος, καὶ καταγγέλλοντος τὸ πραχθὲν, οὐδείς μοι ἐπίστευσεν, ἕως ἂν ὅρκοις αὐ-

τὸ ἐβε-

τὸ ἐβεβαίωσε. οἱ οὖν οἰκεῖοι τοῦ πλουτήσαντος, καὶ οἱ φίλοι τοῦ βασιλέως, σὺν ἐμοὶ ἐπορεύθησαν ἐν τῷ Κυνηγίῳ, καὶ περὶ τοῦ τὸ πτῶμα ἰδεῖν τοῦ ἀνδρὸς, τὸ πτῶμα τῆς στήλης ἐθαύμαζον. Ἰωάννης δέ τις φιλόσοφος φησὶν, ὅτι εὗρεν ὑπὸ τύπου τοῦ ζωδίου ἔνδοξον ἄνδρα τεθνηξόμενον. ὑφ' οὗ Φίλιππος βασιλεὺς πληροφορηθεὶς, ἐκέλευσε τὸ αὐτὸ ζώδιον ἐν αὐτῷ τῷ τόπῳ καταχωσθῆναι.

Περὶ τῶν Β' στηλῶν Βηρίνης τῆς τοῦ Μεγάλου Λέοντος.

Δύο στῆλαι εἰσὶ τῆς Βηρίνης, μία μὲν, νοτιωτέρα τοῦ ἁγίου μάρτυρος Ἀγαθονίκου, μετὰ τὴν ἄνοδον τῶν βαθμίδων· ἑτέρα δὲ ἄντικρυς αὐτοῦ, πλησίον τοῦ ναοῦ τῆς ἁγίας Βαρβάρας. καὶ ἡ μὲν τοῦ ἁγίου Ἀγαθονίκου, γέγονε ζῶντος Λέοντος Μακέλη τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς· ἡ δὲ τῆς ἁγίας Βαρβάρας μετὰ τὴν τελευτὴν αὐτοῦ, ἡνίκα Βασιλίσκον τὸν ἀδελφὸν αὐτῆς ἔστεψε, φυγόντος Ζήνωνος τοῦ γαμβροῦ αὐτῆς.

Περὶ τῆς Βασιλικῆς κινστέρνης.

Ἡ λεγομένη Βασιλικὴ κινστέρνα, ἐκτίσθη ὑπὸ τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου. ἡ δὲ καθεζομένη ἐπὶ τοῦ δίφρου ἐκεῖσε μεγάλη στήλη, ἐστι τοῦ Σολομῶντος, ἣν ὁ μέγας Ἰουστινιανὸς ἀνεστήλωσε, κρατοῦντος τὴν σιαγῶνα αὐτοῦ, καὶ ὁρῶντος τὴν ἁγίαν Σοφίαν, ὅς τι ἐνικήθη εἰς μῆκος καὶ κάλλος ὑπὲρ τῶν παρ' αὐτοῦ κτισθέντων ναῶν Ἱερουσαλήμ. ἐκεῖσε δὲ ἵσταται στήλη καὶ τοῦ Μεγάλου Θεοδοσίου, ἐπὶ δύο κιόνων τετρα-

τετρα-

firmarem, credebat. Domeſtici itaque defuncti, & Regis amici, mecum in Cynegium egreſſi, ante conſpectum caſum viri ſtatuæ caſum mirabantur. tum Ioannes quidam Philoſophus, ſe inueniſſe aiebat, præclarum virum ab illo animalculo interiturum. quo Philippus Imperator comperto, animalculum illud in eodem loco terra obrui iuſſit.

De duabus ſtatuis Verinæ vxoris Magni Leonis.

Duæ ſunt ſtatuæ Verinæ, vna magis auſtralior ad D. martyrem Agathonicū poſt aſcenſum graduū: altera ex aduerſo, prope tēplum D. Barbaræ. illa autē ad D. Agathonicum, Leone Macela marito eius viuente poſita fuit: hæc vero D. Barbaræ vicina, eodem defuncto, quando Baſiliſcum fratrem eiꝰ coronauit, Zenone genero eius fugiēte.

De Baſilica ciſterna.

Baſilica Ciſterna nūcupata, a Magno Cōſtantino condita eſt. magna vero ibi ſtatua ſellæ impoſita, eſt Solomonis, quā magnus Iuſtinianus erexit, maxilla manu incūbētis, & S. Sophiā admirātis, quod magnitudine & pulchritudine tēplorū a ſe Hieroſolymis cōditorū victus ſit. ibi etiam collocata erat ſtatua magni Theodoſii, ſupra duas colūnas

inaura-

inauratas, a tergo Basilicæ, prope Miliariũ.

Spectaculum primum.

In ipsa Basilica a tergo Miliarii aurei erat statua inaurata viro similis. ibi erat Exammon Heraclii Regis, & Gonyclines Iustini Tyrãni: illic Terbelis cõcionatus est. in his elephas stabat maximus a Seuero factus. erat aũt tabulatũ ante partẽ graduũ, ibi etiã multi custodes erãt. habitabat vero ibi argentarius, qui artẽ factitabat staterarũ. cuius domus cum esset direpta, mortẽ minitabatur custodi elephantis, nisi eũ contineret, sed magister ferarũ minis non flectebatur. quẽ argẽtarius interficiens, pro pabulo elephãti obiecit. fera eo facinore exacerbata, interfecit argentariũ. Seuerus id intelligens, elephanti sacrificauit: ibiq; elephantẽ eiusq; magistrũ ex ære factos locauit. ibi etiã Hercules colebatur, cui multa sacrificia fiebant. cuius statua in Hippodromũ traducta est. Iuliano vero Consule Roma Byzantium vna cum decem statuis deportata est.

Spectaculum secundum, prope Miliarium.

In Miliario cũ quatuor fuluis equis, curr⁹ volitãs fuit iuxta duas colũnas, ab antiquis tẽporibus. ibi faustis acclamationibus exceptus est Magnus Constantinus, victo Azotio, quoniam ibidem laudatus fuerat Byzas.

cum

πτεραδικῶν χρυσεμβάφων, ὄπισθεν τῆς Βασιλικῆς, πλησίον τοῦ Μιλίου.

Θέαμα Α.

Ἐν αὐτῇ τῇ Βασιλικῇ χρυσορόφου ὀπίσω τοῦ Μιλίου ἦν ἀνδροείκελον ἄγαλμα χρυσέμβαφον. ἔνθα ἦν τὸ Ἔξαμμον Ἡρακλείου τοῦ βασιλέως, καὶ γονυκλινὲς Ἰουστίνου τοῦ τυράννου. ἐκεῖ ὁ Τέρβελις ἐδημηγόρησεν· ἐν οἷς ἐλέφας ἵστατο παμμεγέθης, ὑπὸ Σεβήρου κατεσκευασμένος. ὅρος δὲ ἦν περὶ τοῦ μέρους τῶν ἀναβαθμῶν; ἔνθα ἦν καὶ σχολὴ φυλαττόντων πολλή. ἔμενε δὲ ἐκεῖσε ἀργυροκόπος, ἐν αὐτοῖς ζυγοὺς τὴν πρᾶσιν ποιούμενος. καὶ τοῦ οἰκήματος αὐτοῦ πορθουμένου, ἠπείλει τῷ τὸν ἐλέφαντα φυλάττοντι θάνατον, εἰ μὴ τοῦτον κερατήσειεν. ὁ δὲ θηριοκόμος, οὐκ ἐνεδίδου. ὃν φονεύσας ὁ ζυγοπλάστης, δέδωκε βορὰν τῷ ἐλέφαντι. τὸ δὲ θηρίον ἀτίθασσον ὄν, καὶ αὐτὸν ἀνεῖλε καὶ ὁ Σεβῆρος ἀκούσας, τῷ θηρίῳ θυσίας ἤνεγκεν. ἐν αὐτῷ δὲ τῷ τόπῳ παρελθοὺς ἀνετυπώθησαν τό τε θηρίον καὶ ὁ θηριοκόμος· ἔνθα καὶ Ἡρακλῆς ἐλατρεύθη, πολλὰς θυσίας δεξάμενος· ὃς ἐν τῷ Ἱπποδρομίῳ μετετέθη. ἐπὶ δὲ Ἰουλιανοῦ ὑπατικοῦ ἀπὸ Ῥώμης ἦλθεν ἐπὶ τὸ Βυζάντιον, εἰσήχθη δὲ μετὰ στηλῶν δέκα.

Θέαμα δεύτερον πλησίον τοῦ Μιλίου.

Οἱ ἐν τῷ Μιλίῳ ἐν τέτρασιν ἵπποις πυρίνοις, ἅρμα ἱστάμενον παρὰ δύο στηλῶν, ἐκ παλαιῶν τῶν χρόνων ὑπῆρχεν. ἔνθα εὐφημίσθη ὁ Μέγας Κωνσταντῖνος, μετὰ τὴν νίκησιν Ἀζώτιον· ἐπειδὴ καὶ Βύζας

ἐκεῖσε

ἐκεῖ ἐπεφημίσθη. κατηνέχθη δὲ τὸ ἅρμα ἐν τῷ Ἱπποδρομίῳ δορυφορούμενον. στηλίδιον καινὸν παρὰ Κωνσταντίνου σκευασθὲν ὑπὸ ἡλίου φερόμενον, τύχη πόλεως εἰς τὸ στόμα εἰσήει, καὶ στεφανωθὲν ἐξήει. ἐτίθετο δὲ ἐν τῷ σενάτῳ, ἕως τῶν ἐπιόντων γενεθλίων τῆς πόλεως. διότι δὲ ἐπὶ κεφαλῆς σταυρὸν εἶχεν, ὃν ἐχάραξε Κωνσταντῖνος, Ἰουλιανὸς αὐτὸ βοθύνῳ κατέχωσε.

Περὶ τοῦ Ἀρείου.

Ἔνθα Ἄρειος τὸν ἔχθιστον θάνατον ἀπὸ τῆς καμάρας τοῦ φόρου τοῦ σενάτου ἀπέδωκεν. ἔνθα καὶ ἐτυπώθη ὑπὸ τοῦ θεοφιλοῦς Θεοδοσίου Ἄρειος ἐν μαρμάρῳ ἀναγλύφῳ, γειτνιῶν τῇ γῇ, καὶ σὺν τῇ τοῦ Ἀρείου, καὶ Μακεδονίου, Σαβελλίου, καὶ Εὐνομίου πρὸς αἰσχύνην αὐτῶν, ὅπου καὶ οἱ παρερχόμενοι κόπρον, καὶ οὖρα, καὶ ἐμπλύσματα ἐνερίπλωσιν αὐτοῖς.

Περὶ τοῦ σενάτου.

Ὅτι τὸ σενάτον, ὡς οἶμαι, λέγουσιν εἶναι τῶν κωδικέλλων φυλακτήριον. ἐκεῖσε γὰρ οἱ πατρίκιοι ἐλάμβανον αὐτοὺς, ἕως Κωνσταντίνου. καὶ Καλλίστρατος πρῶτος τὴν ἀξίαν τοῦ ὑπάτου ἐκεῖσε ἐδέξατο. τοῦ δήμου κράξαντος, Καλλίστρατε ἀτυχεῖς καὶ εἰς ἄλλο προκόψον. ὁ δὲ φοβηθεὶς προσέφυγε τῇ ἐκκλησίᾳ. Κωνσταντῖνος δὲ ἐξωμόσατο μὴ ἀδικῆσαι αὐτόν. ὁ δὲ μὴ ἀναχόμενος, ἐχειροτονήθη πρεσβύτερος, εἶτα ἐπίσκοπος.

ΠΕΡΙ

cum autem is currus in Hippodromum, ſatellitibus comitantibus delatus eſſet, ſtatuã nouam Conſtantinus confecit, quæ a Sole veheretur. Fortuna vrbis in os ingrediebatur, & coronatum exibat. ponebatur autem in ſenatu vſque ad Natalem diem vrbis. ſed quia in capite crucem gerebat, quam Conſtantinus ſculpſerat, Iulianus ipſam foſſa obruit.

De Ario.

Ibi inuiſus Arius, non procul a camera fori Senatus, periit. ibi etiam pius Theodoſius Arii ſtatuam marmoream ſculpendam curauit humi defidentem: & vna cum Arii, Macedonii, Sabellii, Eunomii, ad notãdam eorum perfidiam, vt a prætereuntibus ſtercore, lotio, & ſputo contaminarentur.

De Senatu.

Senatum, vt puto, dicunt eſſe locum in quo codicilli cuſtodiuntur: nam ibi Patricii eos accipiebant, vſq; ad tempora Conſtantini. & Calliſtratus primus ibi dignitatem Conſularẽ accepit, cum populus clamaret, Calliſtratus fortuna fauẽte ad aliud prouehetur. ille vero perterritus, ad templum fugiebat. Cõſtantinus vero iurauit ſe nullam iniuriam illi illaturum. ipſe itaque inuitus creatus eſt preſbyter, poſtea Epiſcopus.

DE STRVCTVRA templi S. Sophiæ.

MAGNAM Ecclesiam, videlicet S. Sophiam, simulacris gentilium prius consecratam, ab idolis ibi collocatis, sicut dictũ est, Magnus Constantinus, & Iustinianus repurgauit. itaq; Magnus Constantinus, eam, vbi antea Circus fuerat, extruxit S. Agathonici, & S. Potentiæ similem. etiam S. Irenen vetustam iuxta S. Sophiæ extruxit. & cum perfecisset S. Sophiam prope ipsam magnam Ecclesiam, multas columnas, sicut diximus collocauit. structura autem illa, vsque ad Imperium Theodosii Magni durauit. illius vero tempore, cum secũda synodus Cõstantinopoli haberetur, Arriani ad seditionẽ excitati, tectũ magnæ Ecclesiæ exusserunt, sub Patriarchatu sanctissimi Nectarii, in vetusta Irene præsidentis. sedecim aũt exacti sunt anni, quibus tecto S. Sophia caruit. Imp. vero Theodosius Rufinum Magistrum operi præficiens, tectum fornicibus ad cylindri formam factis renouauit: & ita permansit vsq; ad imperiũ Iustiniani. Quinto autẽ anno eius imperii, post illam stragem, in qua triginta quinque homi-

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΟΙΚΟΔΟΜΗΣ ΤΟΥ ναοῦ τῆς ἁγίας Σοφίας.

Τὴν μεγάλην ἐκκλησίαν, ἤγουν τὴν ἁγίαν Σοφίαν, εἰδωλεῖον τὸ πρὶν οὖσαν, καὶ πολλῶν ἀγαλμάτων ἐκεῖσε ἱσταμένων, ἀφεῖλεν αὐτὰ, καθὼς προείρηται, ὁ μέγας Κωνσταντῖνος, καὶ Ἰουστινιανός. καὶ ὁ μὲν μέγας Κωνσταντῖνος, πρώτην αὐτὴν ἀνήγειρε δρομικὴν, ὁμοίαν τοῦ ἁγίου Ἀγαθονίκου, καὶ τῆς ἁγίας Δυνάμεως. ἀνήγειρε δὲ καὶ τὴν ἁγίαν Εἰρήνην τὴν παλαιὰν, πλησίον τῆς ἁγίας Σοφίας. καὶ πληρώσας αὐτὴν τὴν ἁγίαν Σοφίαν, πλησίον αὐτῆς τῆς μεγάλης ἐκκλησίας, στήλας ἔστησε πολλὰς ὡς προείπομεν. διήρκεσε δὲ τὸ κτίσμα ἐκεῖνο, μέχρι τῆς βασιλείας Θεοδοσίου τοῦ μεγάλου. ἐν δὲ τοῖς χρόνοις ἐκείνου, κατὰ τὴν δευτέραν ἐν Κωνσταντινουπόλει σύνοδον, στασιάσαντες οἱ Ἀρειανοὶ, κατέφλεξαν τὸ στέγος τῆς μεγάλης ἐκκλησίας, ὄντος πατριάρχου Νεκταρίου τοῦ ἁγιωτάτου, εἰς τὴν Εἰρήνην καθεζομένου τὴν παλαιάν. διῆλθοσαν δὲ χρόνοι δεκαέξ, καὶ ἦν ἀσκεπὴς ἡ ἁγία Σοφία. προστάξας δὲ ὁ βασιλεὺς Θεοδόσιος, Ῥουφῖνον τὸν μάγιστρον, ἐσκέπασε τὸ στέγος, διὰ κυλινδροειδῶν καμάρων· καὶ διήρκεσεν οὕτως μέχρι τῆς βασιλείας Ἰουστινιανοῦ. Εἰς δὲ τὸν πέμπτον χρόνον τῆς αὐτοῦ βασιλείας, μετὰ τὸ γενέσθαι τὴν σφαγὴν ἐν τῷ ἱππικῷ

τῶν τριακοντπέντε χιλιάδων, αἱρεθέντων ἐκεῖσε, διὰ τὸ ἀναγορευθῆναι παρὰ τῶν δημοτικῶν δύο μερῶν, Ὑπάτιον τὸν πατρίκιον καὶ Δήμαρχον μέρους τῶν Βενέτων, ἐνέπνευσεν ὁ πανάγαθος θεὸς καὶ φιλάνθρωπος εἰς τὴν διάνοιαν τοῦ βασιλέως Ἰουστινιανοῦ, τοῦ οἰκοδομῆσαι ναὸν, οἷος οὐκ ἐγένετο ἀπὸ Ἀδὰμ, οὔτε γενήσεται. ἔγραψε δὲ καὶ τοῖς στρατηγοῖς καὶ τοπάρχαις, καὶ σατράπαις καὶ δουξὶ καὶ πᾶσι τοῖς οὖσιν ἀρχηγέταις πάντων τῶν βασιλικῶν θεμάτων ἀνατολῆς τε καὶ δύσεως, ἄρκτου καὶ μεσημβρίας, πέμψαι αὐτῷ ὕλην ἀνήκουσαν, εἰς τὸ ἀνεγεῖραι τοιοῦτον ἀξιοθαύμαστον καὶ θεοφρούρητον καὶ θεοφύλακτον καὶ περικαλλῆ ναὸν, ὅπου δηλαδὴ εὑρεθῶσι κιόνας τε, καὶ συστημάτια, στήθεα τε, καὶ ἀβάκια, καὶ καγκελόθυρα. πάντες δὲ οἱ παρ' αὐτοῦ τοῦ βασιλέως Ἰουστινιανοῦ ὁρισθέντες, χαίροντές τε καὶ ἀγαλλιώμενοι, ἔπεμπον τῷ βασιλεῖ Ἰουστινιανῷ τὴν τοιαύτην ὕλην, συναγαγόντες αὐτὴν ἀπό τε ναῶν εἰδωλικῶν καὶ παλατίων, λουτρῶν τε καὶ οἴκων. πέμποντες μετὰ σχεδίων ἀπὸ πάντων τῶν θεμάτων τῆς οἰκουμένης. καὶ τοὺς μὲν ὀκτὼ κίονας τοὺς Ῥωμαίους, καθὼς φησὶ Πλούταρχος πρωτασηκρῆτις καὶ ἐπιστολογράφος Ἰουστινιανοῦ, μετὰ σχεδίων ἀπεστάλησαν παρὰ γυναικὸς χήρας ἀπὸ Ῥώμης, ὀνόματι Μαρκίας, οὓς ἦνας εἶχεν εἰς προῖκα αὐτῆς. ἵσταντο δὲ εἰς τὴν Ῥώμην, εἰς τὸν ναὸν τοῦ Ἡλίου, τὸν κτισθέντα παρὰ Αὐρηλιανοῦ τοῦ βασιλέως Ῥώμης, τοῦ προδόντος ἑαυτὸν Πέρσαις.

ἔγραψε

hominũ millia in hippodromo interficiebantur, quia duæ plebeiorum partes, Hypatium Patriciũ, & Demarchũ Venetę factionis Imperatorem ſalutarãt, optimus & humaniſſimus Deus Imperatori Iuſtiniano mentem dedit, vt templum, quale ab Adamo non fuit, neq; fiet, ædificaret. Scripſit etiã præſidibus, toparchis, ſatrapis, ducibus, & omnibus præfectis ſuarũ regionũ, oriẽtis, occidentis, ſeptentrionis & meridiei, vt ſibi mitterent materiam ad extruendũ tã mirabile, & Dei præſidio munitũ & cuſtoditũ, & pulchritudine conſpicuũ tẽplũ, vbicunque videlicet inuenirent columnas, machinas, lapides, tabulas, & cãgelothyria. omnes vero ab ipſo Imperatore Iuſtiniano cõſtituti, læti & gaudentes, Imperatori Iuſtiniano talem materiã miſerunt, quam collegerant ex tẽplis & palatiis, idolis gentilium dedicatis, balneiſq; & domibus, ex omnibus regionibus orbis Romani naues mittẽtes. & octo colũnas Romanas, cuiuſdã viduæ, cui nomen Marcia, quas in dotem acceperat, cum nauibus Roma miſerunt, ſicut dicit Plutarchus primus a ſecretis & ab epiſtolis Iuſtiniani. ſtabant autem Romæ in templo Solis, quod Aurelianus Romanus Imperator, qui ad Perſas defecit, conſtruxerat.

Sic vero Imperatori scripsit, Mitto tibi Domine Imp. octo colūnas Romanas, lōgitudine & rotūditate, audeo dicere, & pōdere æquales, pro animi mei salute. Alias octo coloris prasini colūnas, mirabiles, Constantinus dux e lapidibus excisas secum Epheso adduxit. reliqua omnis materia & colūnæ Cyzico aduectæ sunt. alias ex Troade, alias ex Cycladibus insulis, & Athenis Præfecti Imperatoris miserūt. omnis autē hæc materia septē annis cū dimidio collecta est. anno vero XII Imperii Iustiniani, tēplū a fundamentis euerterunt. omnē autē eius materiā seorsim deposuit. nullo enim modo ea opus habebat: quia materiam multo meliorem coaceruauerat & ad manus habebat. incepit igitur emere domos vel illic vel in contiguis ædibus habitātium. ac primum cuiusdā viduę Anna nuncupatæ: quę cū recusaret Imperatori vēdere, dixit, etiāsi quingētas libras nummûm mihi attuleris, tamē eā nō tibi tradā. Imp. vero, cū multos ex proceribus suis misisset, vt blāditiis mulierē demulcerēt, nihil impetrauit. ipse autē mulierē accedens, obnixe eā rogabat vt suā domū venderet. illa cū vidisset Imperatorē, cecidit ad pedes eius suppliciter, dicēs, Domine Imp. nihil quidē oportet me

pro

ἔγραψε δὲ τῷ βασιλεῖ οὕτως· Ἀπέστειλά σοι δέσποτα βασιλεῦ, ὀκτὼ κίονας Ῥωμαίους, ἰσομήκεις, ἰσοκύκλους, τολμῶ εἰπεῖν καὶ ἰσοσταθμεῖς, ὑπὲρ ψυχικῆς μου σωτηρίας. τοὺς δὲ ἑτέρους ὀκτὼ, πρασίνους κίονας τοὺς ἀξιοθαυμάστους, ἐκόμισεν ὁ στρατηγὸς Κωνσταντῖνος ἀπὸ Ἐφέσου λελατομημένους. ἡ δὲ λοιπὴ πᾶσα ὕλη καὶ πάντες οἱ κίονες ἀπὸ Κυζίκου ἤχθησαν. ἑτέρους δὲ ἀπὸ Τρωάδος, καὶ ἄλλους ἀπὸ Κυκλάδων νήσων, καὶ ἀπὸ Ἀθηνῶν οἱ ἄρχοντες βασιλέως ἔπεμπον. συνήχθη δὲ πᾶσα ἡ ὕλη, χρόνους ἑπτὰ ἥμισυ. τῷ δὲ δεκάτῳ δευτέρῳ ἔτει τῆς βασιλείας Ἰουστινιανοῦ, ἐκ θεμελίων κατέλυσαν τὸν ναόν. τὴν δὲ ἅπασαν ὕλην αὐτοῦ ἰδίως ἀπέθεντο. οὐ γὰρ εἶχε χρείαν αὐτῆς ποσῶ ὅλον, διὰ τὸ πολλὴν καὶ ἄπειρον κρείττονα ὕλην ἀθροῖσαι καὶ ἑτοιμάσαι. ἤρξατο γοῦν ἐξωνεῖσθαι οἰκήματα τῶν ἐκεῖσε οἰκούντων καὶ πλησιαζόντων. καὶ πρῶτον μὲν χήρας τινὸς γυναικὸς, ὀνόματι Ἀννης, ἐκείνης δὲ μὴ βουλομένης ταῦτα πρᾶσαι τῷ βασιλεῖ, ἔλεγε μέχρι νομισμάτων λίτρας, φ', ἐάν μοι παράσχῃς, οὐ δίδωμί σοι ταῦτα. ὁ δὲ βασιλεὺς, πολλοὺς τῶν μεγιστάνων αὐτοῦ ἀποστείλας πρὸς θεραπείαν τῆς γυναικὸς, οὐδὲν ἤνυε. παραγενόμενος δὲ ὁ βασιλεὺς, εἰς ἱκεσίαν τῆς γυναικὸς, ἐδέετο αὐτῆς περὶ τῆς διαπράσεως τῶν οἰκημάτων αὐτῆς. ἡ δὲ θεασαμένη τὸν βασιλέα, ἔπεσεν εἰς τοὺς πόδας αὐτοῦ δεομένη καὶ λέγουσα· Δέσποτα βασιλεῦ, ἐγὼ μὲν χάριν τιμῆς τῶν οἰκημάτων, οὐκ

ὀφείλω λαβεῖν τι ἀπὸ σοῦ· θέλω δὲ κοινωνὸν κἀμὲ γενέσθαι εἰς τὸν κτιζόμενον ναὸν, ἵνα ἔχω κἀγὼ ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως μισθὸν, καὶ μετὰ θανάτου μου, ταφῶ πλησίον τῶν οἰκημάτων μου, καὶ διηνεκῶς μνημονεύεσθαί με, ὡς κτῆμα δοῦσαν αὐτῷ. ἔστι δὲ ὁ τόπος τῶν οἰκημάτων αὐτῆς, ὃν δέδωκεν εἰς τὴν μεγάλην ἐκκλησίαν, τὸ σκευοφυλάκιον ὅλον, σὺν τῷ ναῷ τοῦ ἁγίου Πέτρου· τὸ δὲ ὀνομαζόμενον ἅγιον Φρέαρ, καὶ τὸ ἅγιον θυσιαστήριον ὅλον, καὶ ὁ τόπος τοῦ ἄμβωνος, ἕως τῆς μέσης τοῦ ναοῦ, ὑπῆρχεν οἶκος Ἀντιόχου τινὸς ὀστιαρίου, καὶ εὐνούχου, ὃς ἀπετιμήθη εἰς ὑπέρπυρα λίτρας ν'. τούτου δὲ δυσχεραίνοντος τοῦ μὴ πρᾶσαι ἀξίως τὸν ἴδιον οἶκον τῷ βασιλεῖ, ὁ βασιλεὺς φιλοδίκαιος ὢν καὶ μισοπόνηρος, πρὸς τὸ μὴ θέλειν τινα λυπῆσαι ἢ ἀδικῆσαι, ἠθύμει ἀδημονῶν, τί ἂν πράξει εἰς αὐτόν. Στρατήγιος δὲ Μάγιστρος, καὶ φύλαξ τῶν βασιλικῶν χρημάτων, καὶ τοῦ βασιλέως ἀδελφοποιητὸς, ὑπέσχετο τῷ βασιλεῖ τοῦ νικῆσαι αὐτὸν διά τινος μηχανῆς, καὶ πιπράσαι τὰ οἰκήματα αὐτοῦ καὶ μὴ βουλομένου. ὁ δὲ ῥηθεὶς Ἀντίοχος καὶ ὀστιάριος, ἐφίλει τὸ κυάνεον χρῶμα, φιλιππόδρομος ὢν, καὶ ἀντεποιεῖτο αὐτοῦ λίαν, καὶ ἔχαιρεν ἐπ' αὐτῷ. ἱππικοῦ δὲ μέλλοντος γίνεσθαι, ὁ Μάγιστρος Στρατήγιος, τὸν ὀστιάριον ἐφρούρησεν, καὶ καθεῖρξεν αὐτὸν εἰς τὸ πραιτώριον, τῇ ἡμέρᾳ τοῦ ἱππικοῦ. ἐκεῖνος δὲ ἐβόα μετὰ κλαυθμοῦ ὀδυνηρῶς, καὶ ἔλεγεν· Ἴδω τὸν ἀγῶνα τοῦ ἱππικοῦ,

καὶ τὸ.

pro ædiũ pretio a te capere. volo autẽ me in partẽ venire ſumtuũ ſtructuræ huius tẽpli, vt & ego in die iudicii habeam mercedẽ, & poſt mortẽ meã ſepeliar prope ædes meas, & identidẽ meæ donationis memoriã fieri. locus aũt ædium eius, quẽ dedit magnæ eccleſiæ, totũ ſceuophylaciũ, cũ tẽplo S. Petri cõtinet. puteus Sãctus nũcupatus, & altare ſanctũ, & locus ſuggeſti, vſq; ad mediã partẽ templi, erat domus cuiuſdã Antiochi oſtiarii & Eunuchi, quam quinquaginta numorum libris æſtimabat. indignante vero ipſo quod non poſſet iuſto pretio ſuam domum Imperatori vendere; Imperator iuſtitiæ & probitatis amans, quod nollet quenquam iniuria vel damno affici, mæſtus animo agitabat, quid cum illo ageret. Strategius vero Magiſter, gazæ Imperatoris præfectus, eiuſque adoptiuus frater, Imperatori promiſit ſe aliquo cõmento illum victurum, vt ædes ſuas, etiamſi nõ libenti animo, tamen vendere cogatur. prædictus vero Antiochus oſtiarius, Circenſiũ ſtudio flagrãs, colorẽ cæruleũ amabat, illoq; admodũ delectabatur. cum vero equeſtre certamen futurum eſſet, Magiſter Strategius, oſtiarium comprehẽdit, eumq; in prætorium incluſit, ipſo die certaminis. at ille cum eiulatu & dolore clamans dicebat: equeſtre certamẽ intuear,

& volūtatē Imperatoris faciā. Imperatoris mētione facta, in cōcessū product⁹ est, ibiq; de vēditione actū, præsente etiā Quæstore, & vniuerso senatu subscribēte. venditæ aūt sunt, octogintaquinque libris auri. dextera templi pars, erat domus Charitonis Eunuchi, cognomento Anseripedis, quam cum grata animi significatione Imperatori obtulit, duplo pretio, duodecim libris æstimatam. cum vero Imp. empturus esset sinistrā partem Gynæconitidis, vsq; ad templū S. Gregorii Thaumaturgi, erant ædes cuiusdā Xenophontis sutoris, qui ab Imperatore postulabat, vt duplū pretiū, libras XIV acciperet, & vt faceret se in die certaminis equo insidētē a quatuor aurigis adorari. sed populo & vniuerso senatu Imperatori dicētibus, non licet nobis ipsi eū honorē, qui soli Imperatori cōuenit, exhibere; iussit Imp. eū a tergo adorari, & nominari principem inferorū. quod etiā ad hoc vsq; tēpus obseruatur. templi vero superficies, peluis, & nartheciū, & quę in circuitu eius sunt, erat domus Damiani Patricii Seleuciæ, 90. libris æstimata. quā cū magna lætitia Imperatori obtulit. Imperator vero cū locum dimēsus esset, inuenit rotundū lapidem a suggestu vsque ad quatuor narthecia, inuenit lo-

cum

καὶ τὸ θέλημα τοῦ βασιλέως ποιήσω. ὑπομνησθέντος δὲ τοῦ βασιλέως, ἤγαγον αὐτὴν ἐν τῷ καθίσματι, καὶ ἐποίησεν ἐκεῖ τὴν πρᾶσιν παρόντος καὶ τοῦ κοιαίστορος, καὶ ὑπογραψάσης πάσης τῆς συγκλήτου. ἐπράθησαν δὲ, εἰς χρυσίου λίτρας πέ. τὸ δὲ δεξιὸν μέρος τοῦ ναοῦ, ὑπῆρχον οἰκήματα Χαρίτωνος εὐνούχου, τοῦ ἐπίκλην χηνοπόδη, ἃ καὶ μετ' εὐχαριστίας πολλῆς δέδωκε τῷ βασιλεῖ, διπλῷ τιμήματι ἀποτιμηθέντα, λίτρας ιβ. τοῦ δὲ βασιλέως, μέλλοντος ἐξωνήσασθαι τὸ εὐώνυμον μέρος τοῦ γυναικίτου μέχρι τοῦ ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Θαυματουργοῦ, ὑπῆρχον οἰκήματα Ξενοφῶντος τινὸς ῥάπτου, καὶ ᾐτήσατο τὸν βασιλέα, ἵνα λάβῃ διπλοῦν τὸ τίμημα λίτρας ιδʹ. καὶ ποιήσῃ αὐτὸν τῇ ἡμέρᾳ τοῦ ἱππικοῦ καθεζόμενον προσκυνεῖσθαι ὑπὸ τῶν τεσσάρων ἡνιόχων. τῶν δὲ δήμων, καὶ πάσης τῆς συγκλήτου εἰπόντων τῷ βασιλεῖ, οὐκ ἔξεστι προσκυνεῖσθαι αὐτὸν οὕτως, εἰ μὴ μόνον τὸν βασιλέα, προσέταξεν ὁ βασιλεὺς, ἐξόπισθεν προσκυνεῖσθαι αὐτὸν, καὶ ὀνομάζεσθαι ἄρχοντα τῶν καταχθονίων. καὶ τοῦτο φυλάσσεται μέχρι τοῦ νῦν. τὸ δὲ ἐπίπεδον τοῦ ναοῦ καὶ ὁ λουτὴρ καὶ οἱ ἐνδέθηκες, καὶ τὰ πέριξ αὐτῶν, οἶκος ἦν Δαμιανοῦ πατρικίου Σελευκίας, ἅτινα ἀπετιμήθησαν εἰς λίτρας ϛʹ. καὶ μετὰ πολλῆς εὐφροσύνης δέδωκεν αὐτὰ τῷ βασιλεῖ. ὁ δὲ βασιλεὺς καταμετρήσας τὸν τόπον, εὗρε στεφαναίαν πέτραν ἀπὸ τοῦ βήματος μέχρι τῶν τεσσάρων

ναρθή-

ναρθήκων, εὗρε τόπον ἀλσώδη καὶ χαῦνον, καὶ ἐθεμελίωσεν. δεξαμένου δὲ τοῦ θεμελιοῦσθαι, προσκαλεσάμενος Εὐτύχιον τὸν πατριάρχην, ἐποίησεν εὐχὴν περὶ συστάσεως ἐκκλησίας. ὁ δὲ βασιλεὺς, οἰκείαις χερσὶ λαβὼν ἄσβεστον μετὰ ὀστράκου, ἔβαλεν εἰς τὸν θεμέλιον πρὸ πάντων. καὶ ἔκτισε τὸν ἅγιον Ἰωάννην τὸν ὄντα εἰς τὸ Ὡρολογεῖον, τὸν λεγόμενον Βαπτιστῆρα, καὶ τὰ πλησιάσαντα τοῦ Μιταρίου, ἵνα ἐκεῖσε παραμένῃ μετὰ τῶν ἀρχόντων αὐτοῦ καὶ πολλάκις ἐσθίῃ· ἐν ᾧ καὶ τὰ διαβατικὰ τοῦ παλατίου ἐποίησεν, ἵνα διέρχηται ὁσάκις ἂν ἐθέλῃ. ὑπῆρχον δὲ μαΐστορες, τὸν ἀριθμὸν ἑκατὸν, ἔχοντες ἀνὰ ἑκατὸν μισθίους προσχειριαρίους. ὁμοῦ οἱ κάμνοντες, χιλιάδες δέκα. καὶ αἱ μὲν πέντε χιλιάδες, τὸ δεξιὸν μέρος ἤρξαντο· αἱ δὲ πέντε, τὸ εὐώνυμον. εἶχε δὲ αὐτοὺς ἔρις καὶ πολλὴ σπουδὴ, εἰς τὸ ταχέως κτίζεσθαι. τὸ δὲ σχῆμα τοῦ ναοῦ, Ἄγγελος κατ' ὄναρ ὑπέδειξε τῷ βασιλεῖ. ἦν δὲ μαΐστωρ εἷς μηχανικὸς, καὶ πολλῆς γνώσεως γέμων εἰς τὸ ἀνεγεῖραι ναοὺς ἐπιτηδείους. ἡ δὲ κριθὴ ἵσταται βράζουσα εἰς κακάβους εὐμεγέθεις· καὶ τὸν ζωμὸν αὐτῆς ἐμίγνυον μετὰ τοῦ ἀσβέστου καὶ τοῦ ὀστράκου. ἀντὶ δὲ ὕδατος αὐτοῖς ὑπῆρχεν ὁ ζωμὸς τῆς κριθῆς χλιαρός. ἔκοπτον δὲ καὶ τοὺς φλοιοὺς τῆς πτελέας, καὶ ἐμίγνυον μετὰ τοῦ ἀσβέστου, καὶ ἐποίουν μάζας. καὶ οὔτε ἄγαν θερμὸν, οὔτε πάλιν ψυχρὸν ἐπίθουν, ἀλλὰ χλιαρὸν, διὰ τὸ κολλητικώτε-

ρον

cum amplum & amænum, fundamentumque posuit. sed antequam inciperet, Eutychio Patriarcha accersito pro structura Ecclesiæ precatus est. Imperator vero propriis manibus calcē cum tegula accipiens, fundamenti initium posuit. cōdidit etiam tēplum S. Ioannis, Baptistæ nominati, iuxta Horologiū, & quæcunq; Mitario proxima, vt ibi sæpe cum principibus suis maneret & cibum sumeret: vbi etiam sibi aditū in Palatium patefecit, vt quoties vellet ibi pertransiret. erant autē magistri numero centū, centū mercenarios ad manū habentes, simul decē millia operariorū; quorū quinq; millia, a dextera, quinque a sinistra parte inceperunt. magno autem studio contendebant, vt quam celerrime opus absoluerent. templi vero formā, Angelus per somnium Imperatori ob oculos posuit. erat autem quidam opifex, summæ peritiæ in extruendis cōmode templis. hordeum vero in magnis ollis bulliebat, & liquorem eius calce & tegula miscebant. liquor vero hordei tepidus aquæ vicem illis supplebat. Secabant etiam cortices vlmi, quas in calcē indebāt. faciebātq; intritum: neq; nimis calidū neq; rursus frigidum structuræ applicabant, sed tepidum, quia melius adhærescebat, & lapi-

des instar ferri conglutinaret. duobus vero cubitis fundamento supra terram eleuato vt ait prædictus opifex qui expensarũ rationes descripserat, CCCCLII auri cẽtenaria expensa sunt. miliarisia vero quotidie affere-bãt & tumulis miscebãt, quæ in horologiũ & circũ ædificia congerebant. & quando abituri erãt singuli terrã suã fodiẽtes, diuersa inueniebãt, & læti discedebãt. alia etiam miliarisia in horologio reseruabãtur, & singulis qui lapidibus, calce, tegulis aut cocto latere onusti ascendebãt, pro labore argentũ distribuebatur, ne cui cõuitiãdi aut conquerendi occasio esset. quidã vero ex iis cũ ingemuisset, exclamãs Væ, repente prostratus expirauit. pinsis eleuatis, & magnis colũnis erectis, cum iis etiam Romanas colũnas collocare decreuerãt, sed nõ factũ; statuerũt autẽ eas apud quatuor cõchas. Imp. vero nõ dormiebat vesperi, sed magno studio operi incũbebat, fabricatores & lapicidas inter eundẽ respiciebat. ibat aũt cũ suo cubiculario Troilo. Strategius vero adoptiuus Imperatoris frater, eiusq; pecuniarũ custos, expensarũ rationibus præerat. Imp. autem ei pollicebatur se citra mercedẽ & diurnum argentũ bene de illis, bis in septimana velle mereri. quoties vero spectandi causa

ρον εἶναι, καὶ τοὺς λίθους κολλᾶν δίκην σιδήρου, δύο δὲ πήχεις τοῦ θεμελίου ἀπὸ τῆς γῆς ὑψωθέντος, ὥς φησιν ὁ εἰρημένος ποιητὴρ, καὶ ἀπογραφόμενος τὴν ἔξοδον, ἔξω διαθήσειν χρυσίου κεντηνάρια υνβʹ. μιλιαρήσια δὲ ἔφερον καθεκάστην καὶ ἐμίγνυον εἰς τὴν χοῦν, καὶ ἔχωνον εἰς τὸ ὡρολογεῖον καὶ τῶν πέριξ κτισμάτων. καὶ ἡνίκα ἔμελλον ὑποχωρεῖν γυρεύοντες τὴν χοῦν ἕκαστος αὐτῶν, διάφορα εὕρισκεν, καὶ ἀπῄει χαίρων. καὶ ἕτερα μιλιαρήσια ἀπέκειντο εἰς τὸ ὡρολογεῖον, καὶ ὅσοι ἀνεβίβαζον καὶ ἐκόμιζον λίθον, ἢ ὄστρακον μετὰ ἀσβέστου ἢ βησάλου, ἐνὶ ἑκάστῳ ἐκ τοῦ μισθοῦ αὐτοῦ ἐδίδου ἀργύριον, διὰ τὸ μὴ βλασφημεῖσαι ἢ στενάξαι τινά. ἐξ αὐτῶν δὲ, εἷς στενάξας, καὶ εἰπὼν τὸ οὐαὶ, ἔπεσεν ἀθρόως, καὶ συνετρίβη καὶ ἀπέψυξε. τῶν δὲ πεσσῶν ὑψωθέντων, καὶ τῶν μεγάλων κιόνων σταθέντων, ἔμελλον μετ' αὐτῶν καὶ τοὺς Ῥωμαίους κίονας στῆσαι· ἀλλ' οὐκ ἐποίησαν, ἀλλ' ἔστησαν τούτους εἰς τὰς τέσσαρας κόγχας. ὁ δὲ βασιλεὺς, τὸ δειλινὸν οὐκ ἐκάθευδεν, ἀλλὰ πολλὴν σπουδὴν ἐποιεῖτο τοῦ ἔργου, καὶ ἐπορεύετο βλέπων τοὺς λιθοξόους καὶ τοὺς οἰκοδόμους. ἤρχετο δὲ μετὰ Τρωΐλου κουβικουλαρίου αὐτοῦ. τὴν δὲ ἔξοδον κατεῖχε Στρατήγιος ὁ ἀδελφοποιητὸς τοῦ βασιλέως, ὁ καὶ φύλαξ τῶν βασιλικῶν χρημάτων. ἐπηγγείλατο δὲ αὐτῷ ὁ βασιλεὺς καὶ ἐκτὸς τοῦ μισθοῦ αὐτῶν καὶ τῶν καθημερινῶν ἀργυρίων, δὶς τῆς ἑβδομάδος εὐεργετεῖν αὐτούς. ὁσά-

κις δὲ

κις δὲ ἤρχετο εἰς θεωρίαν, ἐφόρει λευκὸν κωλόβιον, καὶ ῥάβδον λεπτὴν κατεῖχε τῇ χειρί. σκεπάσαντες δὲ ἐπάνω τὰς ἀψίδας ἀμφοτέρων τῶν μερῶν τῶν ἐμβόλων τῶν γυναικίτων· καὶ ἀναλαβόντες εἰς τοὺς πινσοὺς, μέχρι τῶν κατηχουμένων, προσέταξε Στρατήγιος ἡμέρᾳ ἑβδόμῃ ὥρᾳ τρίτῃ, μιλιαρίσια προσαγαγεῖν εἰς πλῆθος, καὶ τοὺς μαΐστορας κατελθεῖν εἰς τὸ ἄριστον. ὁ δὲ μαΐστωρ Ἰγνάτιος, κατέλιπε τὸν υἱὸν αὐτοῦ καθορᾶν πάντα τῶν τεχνιτῶν τὰ ἐργαλεῖα. ἦν δὲ ὁ παῖς ὡσεὶ χρόνων δεκατεσσάρων. καθεζομένου δὲ αὐτοῦ, ἐφώνησεν αὐτῷ λευκοφόρος τις, εὐνοῦχος δῆθεν ἐκ τοῦ παλατίου πεμφθεὶς, λέγων αὐτῷ· τίνος χάριν τὸ ἔργον τοῦ θεοῦ ταχέως οὐκ ἐπλήρωσαν οἱ κάμνοντες, ἀλλὰ καταλιπόντες αὐτὸ ἀπῆλθον πάντες καὶ ἐσθίουσιν. ὁ δὲ παῖς λέγει, ταχέως κύριέ μου παραγίνονται. κἀκεῖνος πάλιν εἶπεν, ἄπελθε ταχέως, φώνησον αὐτούς. τοῦ δὲ παιδὸς φοβουμένου, διὰ τὸ μὴ ἀπολέσθαι τι τῶν ἐργαλείων, ὁ φανεὶς ἄγγελος ἔφη μεθ' ὅρκου τῷ νέῳ, ἄπελθε, λάλησον αὐτοῖς· ἐγὼ δὲ ἀπὸ τῶν ὧδε οὐχ ὑποχωρῶ, ἕως ἂν ἔλθῃς, μὰ τὴν ἁγίαν Σοφίαν, ἥτις ἐστὶν ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ, τὴν νῦν κτιζομένην. τοῦτον οὖν τὸν ὅρκον ἀκούσας ὁ παῖς κατῆλθε, καὶ εὗρε τὸν πατέρα αὐτοῦ Ἰγνάτιον, καὶ ἐξηγήσατο αὐτῷ ταῦτα, καὶ αὐτὸς ἤγαγεν αὐτὸν τῷ βασιλεῖ, ἐκεῖσε ἐσθίοντι τότε ἐν τῷ Βαπτιστῆρι. ἀκούσας δὲ ταῦτα ὁ βασιλεὺς, μετακαλέσατο πάντας τοὺς

εὐνού-

cauſa veniebat albam tunicam geſtabat, & exiguum baculum manu continebat. cùm vero deſuper fornices vtriuſq; partis oſtiorũ Gynæconitidis tegerent, & a pinſis vſque ad catechumenos repararent, iuſſit Strategius die ſeptimo hora tertia, miliariſia in medium afferri, & magiſtros ad prandium accedere. magiſter autem Ignatius filiũ ſuũ relinquebat vt omnia inſtrumẽta opificum obſeruaret. erat autem puer annorũ circiter quatuordecim. puerum vero ſedentem quidam candida veſte indutus cõpellauit, Eunuchus videlicet e palatio miſſus, dicẽs, Qua de cauſa fabricatores opus Dei celeriter non perfecerunt, ſed eo relicto omnes ad comedendum abierunt? dicit puer, Primo quoq; tempore, mi Domine, aderunt. iterum ille ait, abi cito, voca eos. puero metuente ne aliqua inſtrumenta perirent, angelus apparens cum iureiurãdo adoleſcẽti dixit, Abi, loquere cũ illis: nam ego hinc nõ recedam, donec redieris, teſtor S. Sophiam, quæ eſt ſermo Dei, nunc ædificari cæptam. tale igitur iuramentum puer audiens, deſcẽdit, & inuenit ſuũ patrẽ Ignatiũ, cui hęc omnia explicauit. pater autẽ eũ ad Imperatorẽ duxit, qui tunc in Baptiſterio prãdebat. Imp. his auditis, omnes eunuchos ad ſe

vocauit.cumq; neminē ex iis puer agnosceret, intellexit Imp. angelum Domini fuisse. cæterū iuramentū quod puer retulerat obseruabat, & q albatus esset qui cū adolescēte loquebatur, & maxillæ eius ignē emitterēt, quodq; mutabilis esset aspect⁹ ei⁹. Imp. vero valde lætatus, Deū, quod suo opere oblectaretur, celebrauit. & ex eo tēpore nominatū fuit tēplū, S. Sophia, tametsi Imp. dispiceret quomodo tēplū nominaret. cū vero Imp. a multis iustis & virtute præditis consil.ū petiisset; dicebāt, nō oportere puerū eo reuerti. Si.n. reuertatur, angel⁹ custos ex loco abibit. horū ergo cōsilio paruit. cū n. puerū ditasset, misit illū vt in insulis vitā traduceret. angelus itaq; iuxta suū iuramētum vsq; in hodiernū diem locū tuetur. facta est autē oratio angeli ad puerū, in dextera pinsi parte iuxta syllagonum. cum vero in secūdis catechumenis occupati essent & columnis, fornices extructi sunt. his vndiq; tectis factū est vt Imp. propter inopiam auri angeretur. stante vero ipso in superiori testudinis parte, & structurā aspiciēte, apparuit ipsi Eunuchus venustiore forma, dicēs, quid de pecunia sollicit⁹ es. da mihi cras mane quosdā ex tuis procerib. & afferā tibi pecuniæ quātū velis. sequēti vero die, cū Imp.
ambularet,

εὐνούχους. καὶ μηδένα ἐξ αὐτῶν γνωρίσας ὁ παῖς, τότε ἔγνω ὁ βασιλεὺς, ὅτι ἄγγελος ἐστὶ κυρίου. ἐσημειώσατο δὲ τὸν ὅρκον ὃν εἶπεν ὁ παῖς, καὶ ὅτι λευκοφόρος ἐστιν ὁ λαλήσας τῷ νέῳ. καὶ αἱ παρειαὶ αὐτοῦ πῦρ ἀπέπεμπον, καὶ ἐνηλλαγμένη ἦν ἡ ὄψις αὐτοῦ. μεγάλως δὲ χαρεὶς ὁ βασιλεὺς, ἐδόξασε τὸν θεὸν, ὅτι εὐδοκεῖ εἰς τὸ ἔργον αὐτοῦ. καὶ ἔκτοτε ἔλαβεν ὁ ναὸς τὴν προσηγορίαν, ἡ ἁγία Σοφία, καί περ διασκεπτομένου τοῦ βασιλέως τί καλέσῃ τὸν ναόν. βουλευσάμενος δὲ ὁ βασιλεὺς, πολλοὺς ὁσίους καὶ ἀρετῇ μετιόντας, εἶπεν, μὴ δεῖν ὑποστρέφειν τὸ παιδίον ἐκεῖσε. ἂν γὰρ στραφῇ, ὁ φύλαξ ἄγγελος ὑποχωρεῖ τοῦ τόπου. ὃ καὶ ἐποίησε. πλουτίσας γὰρ τὸν παῖδα, εἰς τὰς νήσους ἐξέπεμψε διάγειν αὐτὸν, ὥστε φυλάσσειν τὸν ἄγγελον μέχρι τῆς σήμερον κατὰ τὸν ὅρκον αὐτοῦ. ἐγένετο δὲ τὸ ῥῆμα τοῦ ἀγγέλου πρὸς τὸν παῖδα εἰς τὸ δεξιὸν μέρος τοῦ πινσοῦ πλησίον σοῦ Συλλαγόνου. φθασάντων δὲ εἰς τὰ δεύτερα κατηχούμενα καὶ τοὺς κίονας, ἀνηγέρθησαν αἱ καμάραι. σκεπασθέντων δὲ τῶν πέριξ, ἐγένετο τὸν βασιλέα ἀθυμεῖν, διὰ τὸ μὴ ἔχειν χρυσικὴν ποσότητα. ἱσταμένου δὲ αὐτοῦ ἐν τῇ ἀψῖδι ὕπερθεν, καὶ ὁρῶντος τὰ κτίσματα, ἐφάνη αὐτῷ εὐνοῦχος ὡραῖος εἰρηκὼς αὐτῷ, τί λυπῇ περὶ χαράγματος; δός μοι τινὰς αὔριον πρωῒ ἐκ τῶν μεγιστάνων σου, καὶ κομίσω σοι χάραγμα ὅσον ἂν βούλοι. τῇ δὲ ἐξῆς προσδεομένου τοῦ βασιλέως καὶ

ὁρῶντες τὰς κτίσεις, ἰδοὺ ὁ εὐνοῦχος ὤφθη τῷ βασιλεῖ λέγων, δός μοι ἄνθρωπον καὶ πορευθῶμεν. δέδωκε δὲ αὐτῷ τὸν εἰρημένον Στρατήγιον, καὶ Βασιλίδην Κοιαίστωρα, καὶ Θεόδωρον Πατρίκιον, καὶ ἔπαρχον, καὶ Κολοκιώθην, καὶ ὑπηρέτας μέχρι τῶν ὀκτὼ, καὶ ἡμιόνους μετὰ βουλγιδίων εἴκοσι. τούτους λαβὼν ὁ εὐνοῦχος, ἐξῄει τῆς πόλεως. καὶ ἐλθὼν εἰς τὸ τριβουνάλιον, ἐφάνησαν παλάτια ἀχειροποίητα θαυμαστὰ ἐκτισμένα. ἐκ δὲ τῶν ἵππων καταβάντες, ἤνοιξεν ὁ εὐνοῦχος κουβούκλιον ἕν. καὶ ἦν τὸ ἔδαφος πεπληρωμένον χρυσίου χαράγματος. καὶ λαβὼν τοῦτον ὁ εὐνοῦχος ἔβαλεν ὑφ' ἓν ἕκαστον σαγμάριον, κεντηνάρια δ', ὁμοῦ κεντηνάρια π', καὶ ἀπέστειλεν αὐτὰ πρὸς τὸν βασιλέα· κλειδώσας πάλιν ἔμπροσθεν αὐτοῦ τὸ κουβούκλιον. κομισάντων δὲ τὸ χρυσίον τῷ βασιλεῖ, ἐπηρώτησεν αὐτοὺς, πόθεν ἀπῆλθον, καὶ τίς ὁ οἶκος καὶ ὁ ἄνθρωπος. ὅσα οὖν ἐθεάσαντο εἶπον τῷ βασιλεῖ. ἐκδεχόμενος οὖν ὁ βασιλεὺς τὸν εὐνοῦχον, οὐκ ἦλθεν. καὶ ἀπέστειλεν ὁ βασιλεὺς πρὸς αὐτόν. οἱ δὲ ἀπελθόντες, εὗρον ἄοικον τὸν τόπον πεδίον ὄντα. γνωρίσαντες οὖν ταῦτα τῷ βασιλεῖ, ὑπέλαβεν, ὅτι θεοῦ θαῦμά ἐστι. καὶ ἔδωκε δόξαν τῷ θεῷ. μελλόντων δὲ τὸ θυσιαστήριον οἰκοδομεῖν, προσέταξεν ὁ βασιλεὺς γενέσθαι τὴν μύακα διάφωτον, διὰ τὸ μὴ δέξασθαι βάρος τὸν τόπον· ὅτι ἐκεῖσε ἰκριώματα οὐκ ἔθεντο. οἱ δὲ τεχνῖται ἔλεγον, μίαν καμάραν φωτίζειν τὸ θυσιαστήριον. ἠδημόνει οὖν ὁ μαΐστωρ ὅτι ὃ μὲν λέγει ὁ βασιλεὺς,

δύο

ambularet & ſtructuras cōtēplaretur, ecce Eunuchus illi apparuit qui dicebat, da mihi virū & ibimus. dedit autē illi prædictū ſtrategiū, Baſilidē Quæſtorē, Theodorū Patriciū & præfectū,& Colocūthē:octo præterea famulos,& mulos cum bulgis xx. Eunuchus his ſecum aſſumtis vrbē egreſſus eſt. cumq; in tribunal veniſſet, Palatia mirabilia diuino artificio ſtructa apparebant. & cū ab equis deſcendiſſent, eunuchus vnū cubiculū aperuit, cuius pauimentum aureis nummis plenū erat. acceptoq; ventilabro, eunuchus ſingulis iumentis cētenaria quatuor, ſimul 80. impoſuit; quæ ad Imperatorē dimiſit, claudens iterū corā ipſis cubiculū. cū vero Imperatori aurū afferrēt, interrogauit eos, vnde rediiſſent; qualis vir & domus fuerit, narrauerunt itaq; Imperatori qualia viderāt. Imp. igitur, cū Eunuchus expectatus nō veniſſet, legatos ad illū miſit: q cū abiiſſent, inuenerūt planitiē domib. deſtitutā. cū hæc Imperatori indicaſſent, Dei miraculū eſſe intellexit, Deoq; gloriā tribuit. cū vero altare ædificaturi eſſent, iuſſit Imp. myacem lucidum fieri, ne, quoniam ibi nulla arrectaria ligna ſuppoſita erant, locus nimio pondere grauaretur. opifices autem dicebant, vnam camerā altari lucem afferre. angebatur itaq; magiſter, quod Imp. quandoque

de vno, quandoque de duobus fornicibus loqueretur. ſtante autem ipſo & ædificante venit angelus Domini Iuſtiniano Imperatori ſimilis, & eiuſmodi veſtibus, vt ille, vſque ad pedes indutus, magiſtroque dixit: tres cameras propter leuitatem extrue. Ignatius ſtatim ad Palatium aſcendens, dixit Imperatorem in eodem propoſito non manere. tunc Imperator intellexit quod angeli verba eſſent, & dixit; quod ſi tibi heri quid dixi, facias, tametſi Imperator eo non venerit. omnes vero cardines, ferreis vinculis ſuſtentatos, plumbum robore ſuo vincit. extra iuncturam vniuerſi ædificii, calx cum oleo, loco aquæ, muro illita eſt, propter firmitatem. ita demũ erecta marmora conſtituerunt. Imperator vero miſit Troilum cubicularium, Theodorum pręfectum, & Baſilidem quęſtorem in inſulam Rhodum, vt ibi magnos lateres pondere æquales eruerent. inſculpſerunt autẽ iis hæc verba: *Deus in medio eius, & non quaſſabitur. Deus ei patrocinabitur a mane vſque ad mane.* his verſibus iis impreſſis, lateres Imperatori miſerunt. pondus autem quinque iſtiuſmodi laterũ, vnius lateris pondus ex noſtris exęquat, quia illi ſunt leues, ſpõgioſi, tenues & candidi. hinc vulgus opinatur, trullam

eſſe

δύο καμάρας, ὅτε δὲ μίαν ἐστῶτος σὺν αὐτοῦ καὶ κτίζοντος, ἦλθεν ἄγγελος κυρίου ἐν ὁμοιώματι τοῦ βασιλέως Ἰουστινιανοῦ, καὶ τοιαῦτα ἠμφιεσμένος μέχρι ποδῶν, οἷα ἐκεῖνος, καὶ εἶπεν τῷ μαΐστορι, τρεῖς καμάρας ἔγειρε διὰ τὸ ἐλαφρότερον. παρευθὺς δὲ ὁ Ἰγνάτιος ἀνελθὼν ἐν τῷ παλατίῳ, ἔφη τῷ βασιλεῖ μὴ ἔχειν λόγον ἕνα. τότε ἔγνω ὁ βασιλεὺς ὅτι ἀγγέλου τὰ ῥήματα εἰσί, καὶ εἶπεν, ὅτι, ἔτι ἄν σοι εἶπον τὴν χθές, ποίησον καὶ τοι τοῦ βασιλέως μὴ ἀπελθόντος ἐκεῖσε. πάντες δὲ οἱ μοχλοί, ὑπὸ σιδηρῶν μοχλῶν κατέχονται, ἐγχυλιασμένοι σὺν μολίβδῳ. ἔξωθεν δὲ τοῦ συνδέσμου τοῦ ὅλου κτίσματος, ἡ ἄσβεστος μετ' ἐλαίου χριστοῦ, ἔστι πεπλασμένη ἀντὶ ὕδατος, διὰ τὸ ἑδραῖον καὶ πάγιον. οὕτως ἔστησαν τὰς ὀρθομαρμαρώσεις. ἀπέστειλε δὲ ὁ βασιλεὺς Τρωΐλον κουβικουλάριον, καὶ Θεόδωρον ἔπαρχον, καὶ Βασιλίδην κοιαίστωρα εἰς τὴν νῆσον τὴν Ῥόδον, ὥς τε κάμνειν ἐκεῖσε βήσαλα παμμεγέθη, σταθμὸν ἔχοντα ἐπίσης. ἐσφράγιζον δὲ αὐτὰ σφραγῖσι περιεχούσαις οὕτως· Ὁ θεὸς ἐν μέσῳ αὐτῆς, καὶ οὐ σαλευθήσεται. βοηθήσει αὐτῇ ὁ θεὸς τὸ πρὸς πρωῒ πρωΐ. καὶ σφραγίζοντες ταῦτα μεμετρημένα, ἀπέστελλον τῷ βασιλεῖ. ὁ δὲ σταθμὸς τῶν πέντε βησάλων ἐκείνων ἑνὸς βησάλου ἡμετέρου εὑρίσκεται, διὰ τὸ εἶναι ἐκεῖνα κοῦφα καὶ σπογγώδη καὶ λεπτὰ καὶ λευκά. ἐξ οὗ παρὰ τῶν ἰδιωτῶν φέρεται λόγος, ὅτι ὁ τροῦλος

κιοσάρμενός ἐστιν. οὐκ ἔστι δὲ, ἀλλ᾽ ἐλαφρὸς ὁ πηλὸς καὶ λευκός. μετ᾽ αὐτοῦ δὲ ἐξήγειρε τὰς τέσσαρας ἀψίδας δυμεγέθεις. εἶθ᾽ οὕτως τὸν τροῦλλον ἀνὰ ιβ᾽ τιθέντες βησάλων. ἐποίησε δὲ ὁ ἱερεὺς εὐχὴν περὶ συστάσεως ἐκκλησίας, καὶ ἐποίουν ὀπὰς, βάλλοντες διάφορα λείψανα ἁγίων πάντων, ἕως ἂν τρουλλωθῇ ὁ τροῦλλος. ἦν δὲ νεωτερικὸς ὄρθιος ἱστάμενος. εἶθ᾽ οὕτως ἐμουσίωσαν, καὶ ὀρθομαρμάρωσαν αὐτὸν, καὶ εἰς τοὺς πινσοὺς καὶ εἰς τὰς στοὰς, καὶ εἰς τὰ μεγάλα κιόνια ἔβαλον λείψανα ἁγίων ἐπισήμων. τὸ δὲ πάτον, διὰ ποικίλων καὶ πολυτελῶν μαρμάρων κατέστρωσαν, διά τε καὶ Ῥωμαίων πηγανουσίων καὶ τῶν λοιπῶν ῥοδοποικίλων. τὴν δὲ ἁγίαν τράπεζαν, προσκαλεσάμενος τεχνίτας, ἐκέλευσε βαλεῖν χρυσὸν καὶ ἄργυρον, λίθους τε τιμίους ἐκ πάντων; μαργαρίτας, χαλκοῦν, σίδηρον, μόλιβδον, ὕελον, καὶ πᾶσαν ὕλην τετριμμένην. καὶ καταμίξαντες ἀμφότερα καὶ χωνεύσαντες, ἔχωσαν ἀβάκιον. καὶ ἐγένετο θαυμαστὸν καὶ ἀτίμητον· καὶ ὁρώμενον ἦν ἔκθαμβον. καθεκάστην δὲ ἡμέραν ὁ βασιλεὺς δύο ἥμισυ χιλιάδας ἀργύρια ἔχωεν εἰς τὸν χοῦν. καὶ ὅτε ἐπλήρουν ἕκαστος αὐτῶν τὸ ἔργον, ἐξ αὐτῶν ἐλάμβανεν. ἐβούλετο δὲ ὁ βασιλεὺς τὰς ὀρθομαρμαρώσεις καὶ τὸ πάτον ὅλον χρυσοῦν ποιῆσαι. ἀντεῖπον δὲ αὐτῷ Μαξιμιανὸς καὶ Ἱερόθεος ὁ καὶ σύμβουλος, Ἀθηναῖοι, φιλόσοφοι ὄντες καὶ ἀστρόνομοι, λέγοντες. ὅτι μέλλουσιν ἐλθεῖν ἐν τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ ἄνακτες πένητες, καὶ ἐξεδαφῆσαι τὸν ναόν. εἰ δὲ εἰσὶ λίθοι συνίστασθαι μέλλει ὁ ναὸς ἕως τῆς συντελείας τοῦ κόσμου. καὶ ἐκ τῆς συμβουλῆς ἐγένετο

οὕτως

esse hederaceã.sed nõ est,verũ terra est leuis & cãdida.cũ his 4. magnos fornices extruxit.tũ trullã XII laterib.imposuerũt. Sacerdos aũt pro structura ecclesiæ precatus est. cãtũ etiã excitabãt,varias omniũ Sanctorũ reliqas imponẽtes, donec trulla pficeretur: stabat aũt recẽs erecta. deinde eam musiuo opere & marmoratione exornarũt,in pinsis vero porticibus & magnis colũnis,reliquias nobiliũ Sãctorũ posuerũt.viã publicã,vario & exqsito marmore, tuta etiã Rom. & variis rosis strauerũt.Sacræ vero mẽsæ, accitis opificib. iubebat imponi aurũ & argẽtũ, lapidesq; admodũ pretiosos, margaritas,ęrea numismata,ferrũ,plũbũ,cryſtallũ, & omnẽ materiã cõminutã. hæc diuerso modo permiscẽtes,& in fornacẽ cõiiciẽtes, abacũ fuderunt.qui mirabilis & pretiosus,spectãtib. stuporẽ iniiciebat. Imp. vero quotidie duo cũ dimidio millenaria argẽti tumulo cõdebat.quicũq; vero suũ opus absoluerat,de eo accipiebat. volebat aũt Imp.erecta marmora,& vniuersã viã aureã efficere.refragabãtur aũt ipsi Maximinian⁹,& Hierothe⁹ q & cõsiliarius,Atheniẽses,Philosophi & Astronomi,qui dicebãt,postremo seculo vẽturos pauperes reges,q tẽplũ solo ęquaturi essent. si vero essẽt lapides vsq; ad cõsummationẽ mundi tẽplũ mãsurũ. eorũ ergo cõsilio ita

factũ eſt.materia aũt,vt dictũ eſt, ſpacio ſeptẽ annorũ,& decẽ mẽſiũ collecta eſt.multi vero hiſtorici XVII annis eſſe cõditũ tẽplũ cõmemorãt,annumerãtes,vt videtur,7.annos,quib.materia cõgeſta eſt.cõfecit etiam ciboriũ, colũnas & fulcra altaris ex argento deaurato: pomũ & lilia, cũ cruce ciborii ex auro.ſuggeſtũ item & ſoliũ ex auro. lapides ſardonychas & ſapphyros, vnionib.& auro fuſili ornabat. vaſa etiã aurea XII. feſtorũ, diſcos aureos,& thuribula aurea fabricatus eſt.præterea 365,ſuburbia ei aſſignauit,mille clericis ibi cõſtitutis.nã cellæ in circuitu eius a clericis habitabãtur.operculum vero lapideum ex Samaria allatũ eſt.huic inſidebat Chriſtus quando cũ Samaritide loquebatur.tubæ ex Hiericho venerũt,quæ dum eius muri ruerẽt,ſonũ edebant. Sella S.Cõſtãtini, in ſuperiori parte ſancti putei altius quam tubæ,collocata erat. veneranda vero crux in ſceuophylacio poſita, ad modũ ſtaturę Chriſti Dei noſtri adaptata, Hieroſolymis allata eſt. in ſuggeſtũ vero & ſolium 365 cẽtenaria impẽſa ſunt,qualia pro Cõſtãtino,a Sabaro Perſarũ rege cudebãtur.in tẽplũ vero,ſine ſacris indumentis, & materia quę gratis Imperatori mittebatur,tria millia ducenta centenariorum expenſa ſunt.

vigeſimo

οὕτως. καὶ ἡ μὲν ὕλη, ὡς εἴρηται, συνήχθη εἰς ἑπτὰ χρόνους καὶ μῆνας δέκα. πολλοὶ δὲ τῶν χρονογράφων, λέγουσιν εἰς δεκαεπτὰ ἔτη κτισθῆναι· καταριθμοῦντες, ὡς ἔοικε, τοὺς ἑπτὰ χρόνους οὓς συνήγετο ἡ ὕλη. ἐποίησε δὲ κιβώριον καὶ τοὺς κίονας καὶ τὰ στήθεα τοῦ θυσιαστηρίου, ἐξ ἀργύρου, καὶ χρυσώσας αὐτά· τὸ δὲ μῆλον ἐπὶ τὰ κρίνα, ἐπὶ τὸν σταυρὸν τοῦ κιβωρίου ὁλόχρυσα. τὸν δὲ ἄμβωνα ἐπὶ τὸν σωλέαν, χρυσᾶ. σαρδόνυχας ἐπὶ σαπφείρους λίθους, διὰ μαργάρων καὶ χρυσίου χυμευτοῦ. ἐποίησε καὶ σκεύη χρυσᾶ τῶν δώδεκα ἑορτῶν, καὶ δίσκους χρυσοῦς, καὶ θυμιατήρια χρυσᾶ προσεκύρωσε καὶ προάστεια, τξέ· ποιήσας καὶ κληρικοὺς χιλίους. τὰ δὲ πέριξ κελλία, ἦσαν τῶν κληρικῶν. τὸ δὲ στόμιον τὸ λίθινον ἤχθη ἀπὸ Σαμαρείας. αὐτὸ δὲ ἦν εἰς ὅπερ ἐκαθέσθη ὁ Χριστὸς, διαλεγόμενος τῇ Σαμαρείτιδι· αἱ δὲ σάλπιγγες ἀπὸ Ἱεριχῶ ἥκασιν, αἵ τινες ἤχησαν, καὶ ἔπεσον τὰ τείχη αὐτῆς. ἡ δὲ στέλα τοῦ ἁγίου Κωνσταντίνου, ὑπαρθεν ἵστατο τοῦ φρέατος τοῦ ἁγίου ἐπάνω τῶν σαλπίγγων. ὁ δὲ τίμιος σταυρὸς ὁ ἱστάμενος εἰς τὸ σκευοφυλακεῖον ἀπὸ Ἱερουσαλὴμ, τὸ μέτρον ἔλαβεν τῆς ἡλικίας Χριστοῦ τοῦ θεοῦ ἡμῶν. εἰς δὲ τὸν ἄμβωνα, καὶ τὸν σωλέαν, ἐγένετο ἔξοδος, χρόνου πάκτου τῆς Αἰγύπτου, κεντηνάρια, τξέ. καθὼς ἐτυπώθησαν παρὰ τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου, ἀπὸ τοῦ Σαβάρου βασιλέως Περσῶν. ὁ δὲ ναὸς ἔχει ἔξοδον, χωρὶς τῶν ἱερῶν καὶ τῶν ἐνδυτῶν, καὶ τῆς ὕλης τῆς ἐλθούσης δωρεὰν τοῦ βασιλέως, κεντηνάρια, γσ΄. ἐπληρώθη

δὲ ὁ

ὁ δὲ ναὸς, τῇ κϛ' τοῦ δεκεμβρίου μηνός. καὶ ἦλθεν ὁ βασιλεὺς ἀπὸ τοῦ παλατίου, ἕως τῆς πύλης τοῦ Αὐγουστεῶνος, ἐπὶ ἅρματος τετραΐππου, καὶ εἰσώδευσε μετὰ τοῦ σταυροῦ καὶ τοῦ πατριάρχου Εὐτυχίου. ἔδραμε δὲ ἀπὸ τῶν Βασιλικῶν πυλῶν, μέχρι τοῦ ἄμβωνος. καὶ ἐκτείνας τὰς χεῖρας αὐτοῦ εἶπε· Δόξα τῷ θεῷ τῷ καταξιώσαντί με τελέσαι τὸ τοιοῦτον ἔργον. νενίκηκά σε Σολομών. καὶ ἐποίησεν ὑπάτεια· καὶ ἔδωκε κεντινάρια τῷ λαῷ διὰ στρατηγίου μαγίστρου. ὁ δὲ Ἰουστινιανὸς, μόνος ἐξετελείωσε τὴν ἐκκλησίαν, μηδενὸς ἑτέρου οἱανδήποτε συνδρομὴν ποιήσαντος. θαῦμα δὲ ἦν ἰδεῖν. ἀπὸ γὰρ τῆς πολυποικιλίας τοῦ ἐδάφους, δίκην θαλάσσης ἐφαίνετο ἐκ τῆς χρυσοῦ θέας τῶν κόσμων καὶ λαγαρικῶν, καὶ τῶν κεφαλοκιονίων πάντων. διήρκεσε δὲ ὁ νεωτερικὸς κύκλος ὁ ὑπ' αὐτοῦ κτισθεὶς, χρόνους δεκαεπτά. μετὰ δὲ τὸν θάνατον Ἰουστινιανοῦ, ἐκράτησεν, ὁ ἀνέψιος αὐτοῦ Ἰουστῖνος ὁ ἀπὸ Κουροπαλάτων ὁ δικαιότατος. καὶ εἰς τὸν δεύτερον αὐτοῦ χρόνον ἡμέρᾳ ἕκτῃ ὥρᾳ πέμπτῃ, συνέβη πεσεῖν τὸν τροῦλον, καὶ συντρίψαι τὸν ἀξιοθαύμαστον ἄμβωνα, καὶ τὸ πολυτίμητον σωλέαν, καὶ τὸ πολυποίκιλον πάτον. αἱ δὲ τέσσαρες ἁψῖδες, καὶ οἱ κίονες πάντες, καὶ τὰ λοιπὰ κτίσματα ἔμειναν ἀσάλευτα. ὁ δ' αὐτὸς βασιλεὺς, προσκαλεσάμενος τεχνίτας ἔτι τότε περιόντας ἐκ τῶν ἐκεῖσε καμνόντων, ἐπυνθάνετο, τί ἂν εἴη τοῦτο. οἱ δὲ εἶπον, σπουδαίως ἔχων ὁ βασιλεὺς ἐπαρεῖν τοὺς αὐτοκύκλας καὶ τὰς παντουρώσεις, ἅτινα ἐδέχοντο τὸν τροῦλον,

ἀπήρασι

vigesimo autẽ secundo mensis decẽbris, tẽplo finẽ imposuerunt. Imp. itaq; ex palatio vsq; ad portã Augustæi, quadrigis discedebat. & ingressus cũ cruce & Patriarcha Eutychio, currebat ex Basilica, vsq; ad suggestũ, extensisq; ibi manib. dicebat: gloria sit Deo, cui placuit vt tale opus ad finẽ perducerẽ. vici te Solomõ. fecit itaq; numos cõsulares, populoq; cẽtenaria per Strategiũ magistrũ distribuit. Iustinianus vero, solus ecclesiã perfectã reddidit, nullo alio sibi in auxiliũ vocato. erat res mira visu. nã, vt de varietate pauimenti nihil dicã, aspectus auri, sicut mare ornamenta & omnes præcipuas colũnas repræsentabat. durauit autem nouus ambit⁹ ab illo cõditus, annis 17. post obitũ vero eius, Iustinus Curopalates, sorore Iustiniani natus, cognomẽto iustissimus, imperio potit⁹ est. Secundoq; eius imperii anno, die sexto, hora quinta trulla corruit, mirabilemq; suggestũ, cum pretioso solio, & via varietate ornata, in puluerẽ redegit. quatuor vero testudines, omnes columnæ, & structuræ reliquæ, immotæ manebant. Imperator vero accitis fabricatoribus, qui adhuc ex opere isto superstites erant, sciscitabatur quid sibi hoc vellet. respondebant illi, cum Imp. operam daret, vt pilas & fulcimenta, quæ trullam sustinebant erigeret,

fabricatores illa quãprimum ad musiuum opus abstulisse. quodque trulla altior esset, quam vt vndique conspici posset, & quod ramenta in terram proiecissent, indeq; trullam corruisse. suadebant autem opifices vt planã & cauam trullam efficeret, sicut nũc videmus. Imp. vero, velut etiam auunculus eius, terram sibi ex insula Rhodo iussit afferri, ex qua cũ lateres fieri curasset, trullam condidit. opifices vero operam dantes ne & illa cito corrueret, priorem altitudinem ad orgias quindecim præciderunt. ligna autem, pilas, & fulcimenta, spatio vnius anni non attigerunt, donec firmius opus fieret. suggesto & solio cum non posset priorem formam restituere, argentum iis superinduxit, sicut nunc videtur. ad suggestum vero, cum non posset variegatos lapides inuenire, Narsem Patricium in Proconnesum misit, vt illinc lapides terræ illi similes adueheret, quatuor prasini fluuii, ad imitationem quatuor fluminum ex Paradiso in mare exeuntium, facti sunt. cum vero ramenta amputassent, & trullæ pilas erecturi essent, ecclesiam aqua impleruut vsque ad primos catechumenos: & ita ligna proiecerunt. huius rei gratia quidam dicunt Iustinum eam condidisse. sed falluntur.

ἀπήρασι ταῦτα ταχέως πρὸς τὸ μουσιῶσαι. καὶ ὅτι ὁ τροῦλος ὑψηλὸς ἐγένετο πολὺ πρὸς τὸ ὁρᾶσθαι πανταχόθεν. καὶ ὅτι τὰς σκαλώσεις κόπτοντες οἱ τεχνῖται ἔρριπτον εἰς τὸ ἔδαφος, καὶ ἀπὸ τούτου ἔπεσεν ὁ τροῦλος. εἶπον δὲ οἱ τεχνῖται, ἵνα γένηται ἐπίπεδος ὁ τροῦλος καὶ κυμβαλικὸς καθὼς ἐστὶ νῦν. ἔπεμψε δὲ ὁ βασιλεὺς εἰς τὴν Ῥόδον, καθὼς καὶ ὁ θεῖος αὐτοῦ. καὶ ἐκ τοῦ πρώτου πηλοῦ καὶ τῶν σφραγίδων, ἐποίησε βήσαλα, καὶ ἔκτισε τὸν τροῦλον. στοχαζόμενοι δὲ οἱ τεχνῖται ἵνα μὴ καὶ αὐτὸς ταχέως χαλάσῃ, ἔκοψαν ἐκ τοῦ πρώτου ὕψους ὀργυίας ιέ. εἴασαν δὲ τὰ ξύλα τοὺς ἀντινύκτας καὶ τὰς παντουρώσεις, χρόνον ἕνα. ἕως ἔλαβεν τὸ ἔργον πῆξιν. τὸν δὲ ἄμβωνα καὶ τὸν σωλέαν μὴ δυνάμενος ποιῆσαι καθὼς ἦσαν πρότερον, ἐποίησεν ὡς ὁρᾶται νῦν ἀργυρένδυτον. ὁμοίως καὶ τὸν ἄμβωνα. καὶ μὴ δυνάμενος εὑρεῖν πολυποικίλους λίθους, ἀπέστειλε Ναρσῆν τὸν Πατρίκιον ἐν Προκοννήσῳ, καὶ ἔκοψαν ἐκεῖθεν μάρμαρα τῆς γῆς ὅμοια. τὰ δὲ πράσινα τέσσαρα ποτάμια, κατὰ μίμησιν τῶν τεσσάρων ποταμῶν ἐγένοντο, τῶν ἐκβαινόντων ἀπὸ τοῦ παραδείσου εἰς τὴν θάλασσαν. ὅτε δὲ ἔκοψαν τὰς σκαλώσεις, καὶ ἔμελλον ἐπαρεῖν τοὺς ἀντινύκτας τοῦ τρούλου, ἐγέμισαν τὴν ἐκκλησίαν ὕδατος ἕως τῶν πρώτων κατηχουμένων. καὶ οὕτως ἔρριπτον τὰ ξύλα. τούτου δὲ χάριν λέγουσι τινὲς, ὅτι καὶ ὁ Ἰουστῖνος αὐτὴν ἔκτισεν. ἀλλὰ ψεύδονται.

ἔχει

ἔχει δὲ ὁ ναὸς ἀφ' οὗ ἐκτίσθη, χρόνους υνή. πλησίον δὲ τοῦ ναοῦ, ἔστησαν τὴν στήλην αὐτοῦ εὐχαριστοῦσαν τῷ θεῷ, καὶ δεικνύουσαν τοῖς ἀνθρώποις τοῖς πολίταις, ὅτι ἐγὼ εἰμὶ ὁ κτήτωρ. τὸν δὲ εἰρημένον μαΐστωρα τῆς μεγάλης ἐκκλησίας τὸν Ἰγνάτιον, διὰ τὸ ἀγαπᾶσθαι παρὰ πάντων ἕνεκεν τῶν θαυμαστῶν ἔργων αὐτοῦ ὧν ἐποίει, φοβηθεὶς ὁ βασιλεὺς μή ποτε φημισθῇ, καὶ ἀναγορευθῇ ὑπὸ τῶν δημοτικῶν δύο μερῶν, μὴ θέλων δὲ αὐτὸν ἀποκτεῖναι καθὼς πολλοὶ συνεβούλευον αὐτῷ, βλέποντες αὐτὸν ἀθυμοῦντα, συνῄνεσεν αὐτῷ ἐκ δευτέρου, ἵνα κτιζομένης παρ' αὐτοῦ τῆς στήλης τοῦ Αὐγουστεῶνος, ἐάσει αὐτὸν ἐκεῖσε, καὶ ἄρωσι τὰς σκαλώσεις, ὅπως ὑπὸ τοῦ λιμοῦ τελευτήσει. ὁ καὶ ἐποίησε. γνοὺς τοίνυν ὁ Ἰγνάτιος, μετὰ τὸ τελειῶσαι καὶ στῆσαι τὴν ἔφιππον στήλην τοῦ βασιλέως, ὅτι εἰάθη ἐκεῖσε, ὠδύρετο. ὀψίας δὲ ἤδη γενομένης, εὗρε ἐπιτήδευμα ἄριστον, τὸ λεπτὸν σχοινίον, ὅπερ εἶχεν εἰς τὸ περσίκιον αὐτοῦ, τὸ ὡσεὶ ὀργυιῶν πεντήκοντα πέντε. καὶ τὸ ἱμάτιον αὐτοῦ, καὶ τὸ ὑποκαμισοβράκιον, καὶ τὸ σφικτούριον, καὶ τὸ φακεώλιον αὐτοῦ λαβὼν, συνέδησεν αὐτὰ, καὶ ἔκλεισε καὶ ἐδοκίμασεν εἰ φθάνουσιν ἕως κάτω. εὑρὼν δὲ οὕτως ταῦτα, ἐλθούσης τῆς γυναικὸς αὐτοῦ μετὰ κλαυθμοῦ πολλοῦ καὶ ὀδυρμοῦ, ἐφώνησεν αὐτῇ, κοιμωμένης πάσης τῆς πόλεως, νὺξ γὰρ ἦν βαθεῖα, ὅτι ὧδε κατελήφθην ἀποθανεῖν. ἀλλ' ὕπαγε καὶ κρυφίως ἀγόρασον παχὺ σχοινίον, καὶ ἄλειψον αὐτὸ ὑγροπίσσῳ, καὶ πάλιν ἔλθε, με-

σούσης

nám quadringenti quinquaginta octo anni, ex quo templum conditum eſt, elapſi ſunt. prope templum eius ſtatuam collocarunt, quæ Deo gratias agens, ciuibus indicat, ſe illud condidiſſe. cũ vero prædictus Ignatius magnæ eccleſiæ magiſter, propter mirabilia opera quæ effingebat, ab omnib. diligeretur, metuens Imperator ne quando ab vtraq; plebeiorũ factione vulgaretur; cũ non vellet eum occidere, ſicut multi ipſi anxio ſuadebant, contentus fuit, vt ſtatua a ſe in Auguſtęo erecta, ſcalis ablatis ibi relinqueretur, vt fame periret. ſciens itaque Ignatius, cum equeſtrem Imperatoris ſtatuam iam perfectam collocaturi eſſent, ſe ibi deſtinatũ, vicem ſuam deplorabat. veſpera autem facta, prudẽs cõmentum excogitauit, tenuem funiculum, quem in ſuo marſupio habebat, circiter quinquaginta quinq; orgiarum, pallium, ſubinduſiale, interulã, & tiaram ſuam connexuit, & glomerauit, tentauitque num ad terram vſque pertingerent. interim venienti ſuę vxori, magno eiulatu conqueſtus eſt, vniuerſa ciuitate quieſcente, nam erat profunda nox, quod ibi deberet mori. dixitque illi, abi & clanculum craſſum funiculum eme, quem liquida pice inunges, media autem nocte reuer-

tere.cūq; ſequenti nocte aduenisſet,demiſit ille quæ habebat.vxor cū funiculū cōnexuiſſet,ſurſū ille traxit, & pedi ſtatuæ alligauit, eoq; prehēſo,incolumē ſe demiſit.fecit aūt hoc,vt funiculus liquida pice inūctus,in manibus ſuis glutinaretur, ne alioqui tractus, repēte laberetur.& vt funiculus, poſtquā ſe demiſiſſet,cōbureretur.proinde aſſumta vxore & liberis noctu, Adrianopolim profectus eſt, ibique tres annos in habitu monaſtico trāſegit,omnib. credētib. dicētibuſq; apud ſtatuā fame mortuū.poſtea Cōſtantinopolim rediit,ibiq; morabatur.Imperatori vero in proceſſu SS.Apoſtolorū eūti,obuiā occurrit,petēs ab illo vt miſeratione dūceretur, ſeq; intrepide habitare permitteret.Imp. tādē illū agnoſcens cum vniuerſo ſenatu miratus eſt; verū Imp.facto ignorationem prætēdit: & multis beneficiis Ignatiū afficiens indemnē dimiſit, dicens, Ecce quē Deus vult viuere, mille homines nō interficiēt.& ex eo tēpore Ignatius in magna pace vixit.Hic aūt finis eorū quæ circa magnā eccleſiā acciderunt.tēplū vero S.Apoſtolorū magnū, ſicut dictū eſt, dromicum, trulla lignea tectoq; inſtructū inuenit,quod Cōſtantinus Magnus & Helena cōdiderūt. verum Theodora Magni Iuſtiniani vxor, quæ

σύσης νυκτὸς. καὶ καταλαβούσης τῇ ἐπιούσῃ νυκτὶ, ἐχάλασεν ἐκεῖνος ἅπερ εἶχεν, καὶ συνδύσασα ἡ γυνὴ τὸ σχοινίον, εὗρεν ἐκεῖνος ἐπάνω, καὶ προσέδησεν εἰς τὸν πόδα τοῦ ἵππου· καὶ κρατῶν αὐτὸ, κατέβη ὑγιής. ἐποίησε δὲ τοῦτο, ἵνα κολλᾷ τὸ σχοινίον ἐκ τοῦ ὑγροποτίου εἰς τὰς χεῖρας αὐτοῦ· ὅπως μὴ συρεὶς, ἀθρόως πέσῃ καὶ τριβείη. καὶ ἵνα τὸ σχοινίον καυθήσεται ὑπὸ τοῦ πυρὸς μετὰ τὸ καταβῆναι. λαβὼν τοίνυν τὴν γυναῖκα αὐτοῦ καὶ τοὺς παῖδας νυκτὸς, κατέλαβε τὴν Ἀδριανούπολιν, μετασχηματισθεὶς κατὰ μοναχοὺς, χρόνους τρεῖς· πάντων οἰομένων καὶ λεγόντων, ὅτι ἐπὶ τοῦ κίονος ἐτελεύτησεν ὑπὸ τοῦ λιμοῦ. μετὰ δὲ ταῦτα ἦλθεν ἐν τῇ Κωνσταντινουπόλει, καὶ ἦν διατρίβων ἐν αὐτῇ. καὶ διερχομένου τοῦ βασιλέως εἰς περιέλευσιν τῶν ἁγίων ἀποστόλων, ἠπήντησεν αὐτῷ ἐκεῖσε, αἰτῶν λόγον συμπαθείας τοῦ μὴ φοβηθῆναι. γνωρίσας οὖν τοῦτον ὁ βασιλεὺς ἐθαύμασε καὶ πᾶσα ἡ σύγκλητος αὐτοῦ, προεβάλλετο δὲ ὁ βασιλεὺς ἄγνοιαν ἐπὶ τῷ γεγονότι ἐπὶ τὸν Ἰγνάτιον. καὶ πολλὰ δῶρα δοὺς αὐτῷ, ἀπέλυσεν ἐν εἰρήνῃ, εἰπών· ἴδε ὃν θέλει ὁ θεὸς ζῆν, χίλιοι οὐκ ἀποκτείνουσι. καὶ ἔκτοτε ἔζησεν ἐν εἰρήνῃ πολλῇ. Καὶ ἕως μὲν ὧδε, τὸ πέρας τῶν κατὰ τὴν μεγάλην ἐκκλησίαν. Τοὺς δὲ ἁγίους ἀποστόλους τοὺς μεγέθεις, καθὼς προείρηται, εὗρε δρομικὴν ἐκκλησίαν, ξυλόστεγον, ξυλότρουλλον, κτισθεῖσαν παρὰ τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου καὶ Ἑλένης. ἡ Θεοδώρα δὲ ἡ γυνὴ τοῦ αὐτοῦ μεγάλου Ἰουστινιανοῦ ἡ

καὶ

ἡ καὶ πολλὴν σπουδὴν θεμένη, διὰ τὸ διέρχεσθαι κάτωθεν τὸν ποταμὸν τὸν Λύκον, ἀνεγείρασα θεμελίους παμμεγέθεις, καὶ λίθους μεγίστους, ἔκτισε τὸν ναόν. τὰ δὲ σκάρυφα καὶ τὸ σχῆμα ἀπῆρε τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ θεολόγου ἀπὸ Ἐφέσου. τὴν δὲ ὕλην ἅπασαν ἔλαβεν ἀπὸ τῆς ἁγίας Σοφίας μετὰ τὸ πληρωθῆναι αὐτὴν καὶ τὰ κτήματα αὐτῆς. ἀφ' ὅπου γὰρ ἤρξατο κτίζεσθαι ἡ ἁγία Σοφία μετὰ τέσσαρα ἔτη, ἤρξατο καὶ αὐτὸς κτίζεσθαι ὁ ναός. ἐν δὲ τῷ καιρῷ τοῦ μουσιώματος, ἔλειψε τῇ δεσποίνῃ χρυσίου ποσότης. καὶ ἀδημονούσης ἐπὶ τοῦτο τῆς Αὐγούσης, κατ' ὄναρ ἐφάνησαν οἱ ἅγιοι ἀπόστολοι λέγοντες αὐτῇ, μὴ λυποῦ περὶ χαράγματος χρυσίου· μηδὲ Ἰουστινιανῷ τῷ ἀνδρὶ σοῦ ἐπιζητήσῃς νομίσματα· ἀλλὰ ἀπελθοῦσα ἔξωθεν τῆς πόρτης Δεξιοκράτους εἰς τὸν αἰγιαλὸν, εὑρήσεις δώδεκα κεράμια γέμοντα χρυσίου κεχωσμένα. ἡ δὲ Αὐγοῦστα ἀποστείλασα, εὗρεν αὐτὰ γέμοντα, καὶ ἔχοντα ἕκαστον αὐτῶν ἐπιγραφὴν τῶν ἁγίων ἀποστόλων τὰ ὀνόματα. καὶ λαβοῦσα ταῦτα, δοξάσασά τε θεὸν, ἐξωδείασεν αὐτὰ εἰς τὸν ναόν. καὶ πολλὰ κτήματα καὶ ἀναθήματα, καὶ σκεύη χρυσᾶ τε καὶ ἀργυρᾶ προσεκύρωσε. πληρώσασα δὲ τὸν ναὸν, ἔμελλεν κρεμάσαι τὰς χαλκᾶς ἁλύσεις καὶ τὰς λυχνίας, ὅπως ἐνθρονιάσῃ τὸν ναὸν, καὶ ἐγκαινίσῃ αὐτόν. γνοὺς δὲ ὁ βασιλεὺς Ἰουστινιανὸς, ἐφθόνησεν, ἵνα μὴ προλάβῃ καὶ ἐγκαινισθῇ πρὸ τῆς ἁγίας Σοφίας. καὶ παρήγγειλε πανταχοῦ τῆς πόλεως, ἵνα μὴ ποιήσωσιν ἁλύσεις καὶ κρεμάσωσιν ἐκεῖσε. ἡ δὲ

βασίλισσα

quæ magno ſtudio incũbebat,vt Lycus amnis infra trãſiret,magnis fundamẽtis poſitis templum renouauit: formã & delineationes, a templo S. Ioannis Theologi Epheſini ſumſit. omnem vero materiam, a S. Sophia, poſtquam cum ſacrariis ad finem perducta eſſet, accepit. nam ex quo S. Sophia cœpta eſt condi, poſt quatuor annos, & hoc templum condi cœptum eſt. cum vero in muſiuo opere occupati eſſent, quãtitas auri Dominã defecit. cũq; ob hoc Auguſta angeretur, SS. Apoſtoli per ſõniũ ipſi apparuerũt, dicẽtes, De pecunia ne ſollicita ſis: neq; a Iuſtiniano marito tuo numos require: ſed abi extra portã Dexiocratis ad litus, ibi inuenies humo condita XII vaſa fictilia auro impleta. Auguſta igitur eo mittens, inuenit ſingula nominibus SS. Apoſtolorum inſignita: illaque accipiens, gratiis Deo actis, in templum expendit, & multa prædia, ornamenta, vaſa aurea & argentea ei donauit. templo ad finem perducto, æreas catenas & lucernas ſuſpendiſſet, vt templum dedicaret & renouaret: verum Imperator Iuſtinianus hoc intellecto, concedere noluit, ne prius quam S. Sophia innouaretur. miſitq; per vniuerſam ciuitatem edictũ, ne catenas fabricarentur & ibi ſuſpenderent. Impera-

trix vero ex ſerico funiculos contexuit, fide & labore: & argenteis lucidis candelabris ſuſpenſis, renouauit & dedicauit templum, magnam Eccleſiam anteuertens. reliquiæ vero SS. Apoſtolorum ſub ſacra menſa repoſitæ, a Conſtantino Imperatore Magni Conſtantini filio, miniſterio S. martyris Artemii allatæ ſunt. ſuggeſtum in medio etiam Theodora Auguſta extruxit. monumentum vero S. Theophanûs, Magnus Conſtantinus erexit. monumentum exterius orthodoxorum & hæreticorum, Magnus Iuſtinianus poſuit, illudque muſiuo opere ornauit, ibique ſepultus eſt, cum vxore ſua Theodora, quæ templum condidit. muſiuum illud opus, & marmora Baſilius Imperator abſtulit, cum ædificaret nouam & forum.

***

βασίλισσα ἐποίησεν ἀπὸ μετάξης πλεκτὰ σχοινία, πίστει καὶ μόχθῳ. καὶ κρεμάσασα τὰς πολυφώτους ἀργυρᾶς λυχνίας, ἐνεκαίνισε καὶ ἐνεθρονίασε τὸν ναὸν, παραλαβοῦσα τὴν μεγάλην ἐκκλησίαν. τὰ δὲ λείψανα τὰ κείμενα κάτωθεν τῆς ἁγίας τραπέζης τῶν ἁγίων ἀποστόλων, ἤχθησαν παρὰ Κωνσταντίνου βασιλέως, υἱοῦ τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου, διὰ τοῦ ἁγίου μεγαλομάρτυρος Ἀρτεμίου. τὸ δὲ βῆμα, καθὼς ἐστὶ μέσον, οὕτω καὶ γέγονεν παρὰ τῆς Αὐγούστης Θεοδώρας. τὸ δὲ μνημοθέσιον τῆς ἁγίας Θεοφανῶ, ὁ μέγας Κωνσταντῖνος ἐποίησε. τὸ δὲ ἔξω μνημοθέσιον τῶν τε ὀρθοδόξων καὶ τῶν αἱρετικῶν ὁ μέγας Ἰουστινιανὸς ἐποίησε, καὶ διὰ μουσίων ἐκαλλώπισεν αὐτὸ, καὶ ἐκεῖσε ἐτάφη. ὡσαύτως καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ Θεοδώρα ἡ κτίσασα τὸν ναόν. τὸ δὲ μουσεῖον ἐκεῖνο, καὶ τὰ μάρμαρα ἀπεῖρε Βασίλειος ὁ βασιλεὺς, ὅτι ᾠκοδόμησε τὴν νέαν καὶ τὸν φόρον.

*